

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET**

Ivana Lučića 3

**PLAN I PROGRAM POSLIJEDIPLOMSKOGA
DOKTORSKOG STUDIJA**

ETNOLOGIJE I KULTURNE ANTROPOLOGIJE

Zagreb, svibanj 2006.
(ažurirano 4.4.2017.)

PROGRAM POSLIJEDIPLOMSKOGA DOKTORSKOG STUDIJA ETNOLOGIJE I KULTURNE ANTROPOLOGIJE

1. UVOD

Poslijediplomski doktorski studij etnologije i kulturne antropologije (dalje u tekstu samo: *doktorski studij, studij*) uspostavljen je na načelima bolonjskoga procesa. Kakvoću jamči iskustvom i znanstvenom stručnošću svih sudionika koji sudjeluju u njegovu izvođenju. Organiziran je tako da promiče suradnju s drugim sveučilištima i institutima u zemlji i inozemstvu. Ovaj studij zamišljen je kao dio cjeloživotnoga obrazovanja etnologa i kulturnih antropologa uz stručne, specijalističke i postdoktorske studije. Očekuje se da će načinom izvođenja ovaj doktorski studij ostvariti usporedivost sa sličnim programima u EU i unaprijediti poslijediplomsko obrazovanje u Hrvatskoj, te povećati kakvoću znanstvenoga rada.

Doktorski studij etnologije i kulturne antropologije čvrsto je povezan s istraživačkim procesima, što znači da je studij organizacijski vezan uz neposredni istraživački rad polaznika studija. Studij se odvija tijekom i unutar procesa istraživačkoga rada na znanstvenim projektima. Studenti/studentice doktorskoga studija angažirani su u znanstvenome radu, pisanju znanstvenih izvješća, znanstvenih članaka, organiziranju znanstvenih ekspertnih baza znanja, izlaganju na znanstvenim skupovima (kolokvijima, konferencijama, simpozijima i sl.) i u nastavnome radu, dakle, u proizvodnji, organizaciji i širenju znanja. Doktorski studij organiziran je tako da pruža i omogućuje vođenje (mentorstvo) i praćenje (akademski nadzor) studenata. Studij je utemeljen na individualnim kurikulumima koji se izrađuju za svakoga pojedinog polaznika/cu.

1.1. Razlozi za pokretanje studija:

Razlog za pokretanje ovoga studija je unapređenje znanstvenoga rada u znanstvenoj grani etnologije i kulturne antropologije. To je jedini doktorski studij u Republici Hrvatskoj unutar cijele znanstvene grane *Etnologija i folkloristika*, a u suradnji s inozemnim partnerom pokriva područje dviju država (Republike Hrvatske i Republike Slovenije). Također, studij će pokriti i područje Republike Bosne i Hercegovine (gdje nema takvoga studija) te područja država u kojima živi hrvatska i slovenska nacionalna manjina, a bit će zanimljiv i polaznicima iz drugih, poglavito nordijskih zemalja.

Studij je utemeljen na znanstveno-istraživačkom radu na projektima i programima koji pokrivaju područje etnologije i kulturne antropologije te će polaznike osposobljavati za samostalan znanstveni rad u ovom području. U izvođenju programa studija sudjelovat će znanstvenici i nastavnici s različitih visokoškolskih i znanstveno-istraživačkih ustanova u Hrvatskoj i Sloveniji, a pozivat će se i hrvatski znanstvenici koji rade u inozemstvu.

1.2. Dosadašnja iskustva predlagača u provođenju poslijediplomskih doktorskih studija i drugih poslijediplomskih studija:

Predlagači imaju iskustva u organiziranju i izvođenju poslijediplomskoga studija. Poslijediplomski studij etnologije uveden je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu godine 1961., a glavni sastavljač ovoga prijedloga vodio ga je kroz nekoliko tečajeva od godine 1983. Godine 1995. reorganizirao ga je kao poslijediplomski magistarski i doktorski studij etnologije i kulturne antropologije.

Većina predavača koja će biti uključena u izvođenje poslijediplomskoga doktorskog studija etnologije i kulturne antropologije sudjelovala je u izvođenju poslijediplomskog studija etnologije/kulturne antropologije.

1.3. Otvorenost studija prema pokretljivosti studenata:

Studij je otvoren prema pokretljivosti polaznika/ca i omogućuje postupno prihvaćanje i privlačenje i stranih studenata/studentica.

1.4. Mogućnost uključivanja studija ili njegovog dijela u zajednički (združeni) program s inozemnim sveučilištima (*joint study programme*):

Studij organizira Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu uz pomoć kompetentnih nastavnika s drugih odsjeka na Fakultetu, primjerice, s Odsjeka za povijest. Studij je koncipiran tako da se cijeli studij ili neki njegov dio (modul) može povezati sa sličnim studijima na drugim sveučilištima. Predviđa se *joint study* program u suradnji s *Oddelkom za etnologijo in kulturno antropologijo Univerze u Ljubljani*, a u organizaciji i izvođenju studija sudjelovat će i *Odjel za etnologiju i socijalnokulturnu antropologiju Sveučilišta u Zadru*, *Institut za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba* te *Institutt for kulturstudier og kunsthistorie, Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Bergen*.

Institucije koje namjeravaju sudjelovati u izvođenju doktorskog studija etnologije i kulturne antropologije potpisat će poseban ugovor kojim će biti regulirani međusobni odnosi, prava i dužnosti u okviru zajedničkoga poslijediplomskog doktorskog studija. Ugovor će trebati razraditi način sudjelovanja potencijalnih nastavnika, otvorenost istraživačkih projekata i resursa studentima, uporabu prostora i druge pojedinosti važne za uspješno izvođenje studija.

Ovako široko postavljena suradnja osigurat će provedbu međunarodno prepoznatljivih i dovoljno opsežnih znanstvenih istraživanja koja omogućuju veći izbor mentora za vođenje doktorskih disertacija i akademsku (internu) kontrolu kvalitete disertacija. Doktorski studij etnologije i kulturne antropologije jedinstven je studij unutar znanstvenoga polja, čime je osigurana njegova istraživačka i kadrovska baza. Onaj segment mogućega zajedničkog studija koji će se izvoditi u organizaciji zagrebačkoga Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju temeljit će se na tradiciji hrvatske etnologije i kulturne antropologije i dalje će je promicati. Ta zagrebačka tradicija pretpostavlja jedinstvo tzv. nacionalne etnologije i etnologije drugih naroda, uključujući europske. Naime, etnologija na Sveučilištu u Zagrebu se tradicionalno ne dijeli na nacionalnu, europsku i izvanuropsku kao tri različite vrste etnologije, nego ih se uzima isključivo kao kategorije koje valja imati u obziru pri prostornom sužavanju područja istraživanja, a napose u svezi s potrebnom literaturom. Istraživačka i predavačka se metodologija u ovim trima slučajevima ne razlikuje.

U ovako organiziranom doktorskom studiju u shemi institucionalnoga vođenja i odgovornosti za kakvoću, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta osigurava organizaciju odvijanja i akademski nadzor kakvoće studija, dok će institucije koje će sudjelovati u studiju osiguravati kontrolu odvijanja studija, kadrovske potrebe studija te, posebice, potencijalne mentore/mentorice koji/koje će putem svojih projekata preuzimati obvezu osiguravanja uvjeta za izradu doktorskih disertacija.

Partnerstvo i funkcionalna integracija svih ustanova koje će sudjelovati u doktorskom studiju čine stvarnu "znanstvenu snagu" kojom se želi ući u arenu EHEA (*European Higher Education Area*). Njegova organiziranost omogućit će izgradnju europskog akademskog centra izvrsnosti, što osigurava dobru poziciju za daljnje procese europskih akademskih integracija u obliku internacionalnih modularnih doktorskih studija i otvaranja prostora za studij stranih studenata/studentica na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Položaj Zagreba u odnosu na područje koje mu gravitira omogućuje doktorskom studiju koji se bavi kulturama da postane poveznica, most znanstvenih nastojanja i strujanja između tzv. Zapada i jugoistoka Europe i time ga vremenom kvalificira u važan kulturnopolitički čimbenik u procesima europskih znanstvenih integracija.

2. OPĆI DIO

2.1. Naziv studija:

Naziv studija je *Poslijediplomski doktorski studij etnologije i kulturne antropologije*.

2.2. Nositelj studija:

Nositelj studija je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (koji ima pravo provedbe postupka stjecanja doktorata, a i do sada je organizirao i vodio poslijediplomske studije), a izvodi ga Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju u suradnji s jedinicama navedenima u točki 1.4.

2.3. Institucijska strategija razvoja doktorskih programa

Filozofski fakultet, uz tradicionalne, razvija i nove interdisciplinarne studije, kako bi povezoao znanstvenike s Fakulteta, ali i s drugih visokoškolskih i znanstveno-istraživačkih institucija. Također, studiji se povezuju sa znanstveno-istraživačkim projektima i programima, čime se omogućuje suradnja istraživača i institucija te uključivanje polaznika studija u znanstvena istraživanja.

2.4. Inovativnost dokorskoga programa (interdisciplinarnost, kolaborativnost, partnerstvo s industrijom i poslovnim sektorom u pokretanju i izvođenju dokorskog programa):

Doktorski program je inovativan već po tome što se prvi puta organizira prema bolonjskim načelima; interdisciplinarnost, koja je i dosad bila jako naglašena, i dalje će se njegovati; njegova otvorenost suradnji s drugim znanstvenim i znanstveno-nastavnim institucijama iz zemlje i inozemstva očita je iz točke 1.4.

Novost je organizacija studija prema modulima okupljenima oko jedne studijske jezgre, čime se studij više otvara potrebama studenata i tržišta. To omogućuje uključivanje cijeloga studija ili njegovih pojedinih dijelova u zajedničke programe s inozemnim sveučilištima (*joint study programme*).

Ovako organiziran, studij potiče i procese funkcionalnoga povezivanja znanstvenih projekata i programa te proizvodnju i primjenu znanja u znanstvenim institutima, u privatnom i javnom sektoru, odnosno usku povezanost znanstvenih istraživanja i nastave.

2.5. Uvjeti upisa na studij, posebno uvjeti za polaznike koji su stekli ranije kvalifikacije po studijskom sustavu prije 2005.:

Uvjet za upis je završen sveučilišni diplomski studij etnologije i kulturne antropologije te antropologije, i to s prosječnom ocjenom najmanje 3,5. Studij mogu upisati i pristupnici s diplomom drugoga studija u okviru kojega se rasvjetljavaju teme koje se mogu analizirati i s etnološkoga, odnosno antropološkoga aspekta, s time da moraju položiti sljedeće razlikovne ispite:

Teorije kulturne antropologije, Povijest hrvatske etnologije i Metodologija etnologije i kulturne antropologije.

Pristupnik mora prigodom prijave priložiti u pisanom obliku (3 – 4 kartice) viziju svojega studija i teme koje ga posebice zanimaju. Taj bi tekst trebao sadržavati opis znanstvenoga interesa pristupnika, ideje i pitanja vezana za doktorski studij te motivaciju koja ga je vodila pri izboru studija. Taj tekst služi isključivo kao orijentacija za lakše uključivanje polaznika u studij. On je uvjet za upis, ali ne uvjetuje izbor.

Student koji je prekinuo poslijediplomski znanstveni doktorski ili magistarski studij upisan prema propisima koji su važili prije stupanja na snagu Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju ("Narodne novine" br. 158/03) može uložiti pisani zahtjev za nastavak studija na poslijediplomskome sveučilišnom doktorskom studiju etnologije i kulturne antropologije. Odluku donosi Vijeće poslijediplomskoga sveučilišnog dokorskog studija etnologije i kulturne antropologije. Vijeće utvrđuje razliku ispita između programa studija koji je student ranije upisao i ovoga programa te odlučuje u koji se semestar može upisati. Razlika ispita ovisi o prije izvršenim obvezama studenta.

Student koji je upisao srodan poslijediplomski studij na drugome visokom učilištu u Republici Hrvatskoj, može nastaviti studij ako postoje opravdani razlozi za prijelaz, pod uvjetima koje utvrdi Vijeće poslijediplomskoga sveučilišnog dokorskog studija etnologije i kulturne antropologije i Vijeće poslijediplomskih studija Fakulteta.

Prijelazi studenta s inozemnih sveučilišta rješavaju se u skladu sa Zakonom o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija ("Narodne novine", br. 158/03).

2.6. Kriteriji i postupci odabira polaznika:

Studenti moraju zadovoljavati uvjete iz prethodne točke, a postupak odabira uključuje preporuke profesora i usmeni razgovor s tročlanim povjerenstvom koje imenuje Vijeće poslijediplomskog dokorskog studija.

2.7. Kompetencije koje student stječe završetkom studija, mogućnosti nastavka znanstveno-istraživačkog rada, mogućnosti postdokorskog usavršavanja, te mogućnosti zapošljavanja u javnom i privatnom sektoru:

Završetkom poslijediplomskoga dokorskoga studija etnologije i kulturne antropologije stječe se **akademski stupanj doktora znanosti** (dr. sc. iz znanstvenog područja humanističkih znanosti, znanstveno polje etnologija i kulturna antropologija). Studij priprema studente za samostalan znanstveni rad, što obuhvaća dublje razumijevanje i svladavanje tehnika istraživanja, metode proučavanja i interpretiranja te izlaganje i pisanje znanstvenoga rada s područja koje pokrivaju etnologija i kulturna antropologija. Doktorska diploma omogućava zapošljavanje u znanstvenim institutima i visokim učilištima te daljnji samostalni razvoj i stjecanje znanstvenih, odnosno znanstveno-nastavnih zvanja.

Studij priprema stručnjake koji će biti sposobni neposredno doprinijeti razvoju hrvatskoga društva, podizanju kvalitete ekspertnoga znanja u oblasti etnologije i kulturne antropologije i slobodnomu kretanju radne snage u Europskoj uniji. Ovaj poslijediplomski doktorski studij dio je cjeloživotnoga obrazovanja stručnjaka (predviđa se pokretanje specijalističkih i postdokorskih studija) u svrhu unapređenja obrazovanja, znanosti, gospodarstva i ostalih segmenata društva.

Za razliku od preddiplomskih i diplomskih programa, program doktorskoga studija etnologije i kulturne antropologije je posve individualiziran, orijentiran isključivo na najsuvremenije znanstvene spoznaje i usredotočen na pripremu kvalificiranoga i nezavisnoga stručnjaka čija razina obrazovanja odgovara postignutim svjetskim razinama doktorskoga obrazovanja u zapadnoj Europi i u Sjedinjenim Američkim Državama.

3. OPIS PROGRAMA

3.1. Struktura i organizacija doktorskog programa:

Predmeti su raspoređeni u module. Svaki modul ima obvezni jezgri predmet i više izbornih. Broj modula može se povećati, ovisno o interesu i potrebama polaznika i grane. U prvome tečaju studija predviđeni su moduli:

- a) Kulturnoantropološki problemi
- b) Etnokulturni problemi jugoistočne Europe
- c) Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor.

Prvi modul važan je za daljnji teorijski razvoj etnologije/kulturne antropologije, drugi proizlazi iz smještaja Zagreba i hrvatske na sastavnici zapada i jugoistoka Europe, a treći je uvjetovan činjenicom da se problemi te vrste do sada u nas nisu sustavno obrađivali.

Opseg nastave najveći je u prvim dvama semestrima. U prvome semestru studenti slušaju obvezne predmete triju modula, a ukoliko se poveća broj modula, student bira tri koja mora slušati, a u sljedećima izborne predmete unutar modula koji je izabrao. Od trećega semestra prevladava intenzivna nastava kroz *privatissima* (specijalni rad svakoga mentora s njegovim doktorandima, tijekom kojega se obrađuju teme njihovih disertacija).

Studij je zamišljen kao trogodišnji studij. Studij se može organizirati i sa smanjenim nastavnim intenzitetom, pri čemu se ista količina nastave nudi u dvostruko duljem trajanju (6 godina). Ovaj se oblik studija može organizirati samo ako bude dovoljno interesenata. U slučaju da je takav oblik nastave organiziran, doktorand može tijekom studija zatražiti od Vijeća studija promjenu intenziteta studija.

Predviđene su sljedeće kategorije predmeta:

vrste predmeta:	broj sati:	bodovi:
obvezni jezgri predmeti:	60	10
izborni predmeti:	15	5
<i>privatissimum</i>	min. 15/sem.	20/sem.

Privatissimum kao oblik nastave služi sučeljavanju doktoranda s temama i metodama specifičnima za etnologiju i kulturnu antropologiju, i to kroz rad na disertaciji. Ne sadrži predavanja. Ova nastava predviđa i istraživački rad i pisanje znanstvenih radova u funkciji disertacije. U okviru rada na *privatissimu* ulazi i priprema za okrugle stolove, radionice i sl.

U radu *privatissima* sudjeluju svi studenti kojima je taj nastavnik mentor. Rad u toj vrsti nastave ocjenjuje se na temelju sudjelovanja u nastavi i iznesenih usmenih i pisanih priloga. Za ocjenjivanje rada u *privatissimu* odlučni su sljedeći čimbenici:

- aktivno sudjelovanje u nastavi s izlaganjem rezultata vlastitih istraživanja
- aktivna pomoć u nastavi u okviru teme disertacije u jednome od mentorovih predmeta
- pozitivno ocijenjen znanstveni rad na temu disertacije
- objavljen izvorni znanstveni rad na temu disertacije

3.2. Popis obveznih i izbornih predmeta i/ili modula s brojem sati aktivne nastave potrebnih za njihovu izvedbu i brojem ECTS bodova:

STUDIJSKI MODUL

a) Kulturnoantropološki problemi:

Ovaj modul je uspostavljen kako bi studente upoznao sa suvremenim teorijskim problemima u kulturnoj antropologiji. Jezgreni predmet daje uvid u probleme koristeći se već uspostavljenim teorijskim i metodološkim sustavima konstruiranim za potrebe interpretacije suvremenih društvenih problema. No, jednako tako se otvaraju i problemi ponovnoga čitanja starijih i napuštenih teorija te njihova reinvenija u novim društvenim i kulturnim kontekstima. Izborni će kolegiji biti organizirani oko posebnih problema koji će se seminarski obrađivati i pokušati donijeti rješenja iz različitih problemskih područja kulturne antropologije.

predmet	vrsta predmeta	semestar	broj sati	bodovi
1) <i>Suvremeni problemi kulturne antropologije</i>	jezgreni	1.	60	10
2) <i>Antropologija suvremenih migracija</i>	izborni	2.-4.	15	5
3) <i>Antropologija i popularna kultura</i>	izborni	2.-4.	15	5
4) <i>Metodologija istraživanja izvedbe</i>	izborni	2.-4.	15	5
5) <i>Etnologija medija</i>	izborni	2.-4.	15	5
6) <i>Turizam i kultura</i>	izborni	2.-4.	15	5
7) <i>Glazba i društveni identitet</i>	izborni	2.-4.	15	5
8) <i>Usmena predaja: antropološki, kulturološki, mitološki, povijesni, interdisciplinarni te multimedijски aspekti</i>	izborni	2.-4.	15	5
9) <i>Suvremene hrvatske migracije u globalnom kontekstu</i>	izborni	2.-4.	15	5
10) <i>Etnografija putovanja: materijalne prakse migranata</i>	izborni	2.-4.	15	5
11) <i>Antropologija nasilja</i>	izborni	2.-4.	15	5
12) <i>Od metode do teksta (suvremeno terensko istraživanje)</i>	izborni	2.-4.	15	5
13) <i>Uvod u metodologiju znanstvenog rada</i>	izborni	2.-4.	15	5

b) Etnokulturni problemi jugoistočne Europe:

Predmet ovoga modula su temeljni etnokulturni problemi koji se kroz povijest pokazuju kao ključni na prostoru jugoistočne Europe. Analizirat će se načini reprezentacije Balkana u suvremenom znanstvenom i kulturnom diskursu, a posebno postsocijalistička pozicija kao njihova specifična današnja refleksija. Pozornost će se pridati i pitanjima društvenoga sjećanja i njihovim odjecima u suvremenosti. Raspravljat će se također o odnosima konstrukcije baštine. Postavljat će se i pitanja recikliranja, reinvenije i festivalizacije odabranih segmenata materijalne i duhovne kulture. Ovako postavljen jezgri predmet pratit će izborni kolegiji, u kojima će se seminarski rasvijetljivati svako od ključnih pitanja ovoga modula.

Jedan od pristupa istraživanjima u jugoistočnoj Europi koji se rasvijetljava unutar modula *Etnokulturni problemi jugoistočne Europe* jest i usvajanje dijakronijske perspektive. Povijesni pristup se pritom izražava se u obradi tema ili tematskih cjelina u povijesnom kontekstu. Stoga je u program modula bilo potrebno uključiti i povjesničare s recentnim interdisciplinarnim istraživanjima relevantnim za područje jugoistočne Europe. Polaganje njihovih izbornih kolegija omogućava onim polaznicima koju su zainteresirani za povijesni pristup da steknu dodatne spoznaje iz toga polja.

predmet	vrsta predmeta	semestar	broj sati	bodovi
1) <i>Etnokulturni problemi jugoistočne Europe</i>	jezgri	1.	60	10
2) <i>Odabrane teme iz etnološke kartografije</i>	izborni	2.-4.	15	5
3) <i>Mjesta kao prostori društvenog sjećanja</i>	izborni	2.-4.	15	5
4) <i>Festivalizacija tradicijske glazbe</i>	izborni	2.-4.	15	5
5) <i>Plesno-etnološka studija otoka Krka</i>	izborni	2.-4.	15	5
6) <i>Žene o(na) Balkanu</i>	izborni	2.-4.	15	5
7) <i>Festivali i baština</i>	izborni	2.-4.	15	5
8) <i>Bunjevački identiteti</i>	izborni	2.-4.	15	5
9) <i>Identitet manjinskih zajednica</i>	izborni	2.-4.	15	5
10) <i>Mediterranistika i jadransko-dinarska susretišta hrvatske kulture</i>	izborni	2.-4.	15	5
11) <i>Povijest nasilja i etnokonfesionalne promjene u jugoistočnoj Europi, cca. 1500. – 1800.</i>	izborni	2.-4.	15	5
12) <i>Politika trećeg puta</i>	izborni	2.-4.	15	5
13) <i>Balkan u politici europskih velesila u 19. stoljeću</i>	izborni	2.-4.	15	5
14) <i>Antropologija tijela</i>	izborni	2.-4.	15	5
15) <i>Etnološki i kulturnoantropološki pristupi mediteranskim studijama</i>	izborni	2.-4.	15	5

c) Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor:

Predmet ovoga modula jesu kulturalni odgovori na pitanja o mjestu u čovjeka u svijetu i društvu, o njegovoj egzistenciji, o početku i kraju. Taj predmet nije dosad bio iz ideološko-političkih razloga sustavno obrađivan, pa zavređuje veću akademsku pozornost. Jezgreni obvezni predmet modula je *Etnološka problematika u tradicijskom vjerovanju i svjetonazoru* u kojem će se obuhvatiti problematika religioznoga u životu i kulturi, posebice s područja mitskoga poimanja svijeta i realizacije religijskoga odnosa prema čovjekovoj okolini. Ovaj jezgreni predmet prate izborni predmeti. Njihov se broj može po potrebi i prema interesu povećati.

predmet	vrsta predmeta	semestar	broj sati	bodovi
1) <i>Etnološka problematika u tradicijskom vjerovanju i svjetonazoru</i>	jezgreni	1.	60	10
2) <i>Mitsko zaposjedanje domovine</i>	izborni	2.-4.	15	5
3) <i>Mitsko tumačenje prostora</i>	izborni	2.-4.	15	5
4) <i>Hodočašće i hodočasničko mjesto</i>	izborni	2.-4.	15	5
5) <i>Štovanje svetaca u pučkoj pobožnosti</i>	izborni	2.-4.	15	5
6) <i>Pučka religioznost, moderna religioznost, New Age</i>	izborni	2.-4.	15	5
7) <i>Vještice, magija i popularni sustavi znanja – globalne perspektive</i>	izborni	2.-4.	15	5
8) <i>Religija, identitet, organizacija</i>	izborni	2.-4.	15	5
9) <i>Slavenski pučki proroci i sveci</i>	izborni	2.-4.	15	5
10) <i>Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor</i>	izborni	2.-4.	15	5

Bodovanje: pojedini uspješno zaključen predmet (obvezni i izborni) iz prvih dviju godina donosi doktorandu po 10 (jezgreni) odnosno 5 ECTS bodova (izborni). Izlaganje na znanstvenom skupu ili objavljen stručni rad donosi dodatno po 2 boda, a znanstveni rad objavljen u časopisu s priznatom međunarodnom recenzijom po 4 boda. Ovo dodatno bodovanje može se provesti samo ako se izlaganja, odnosno članci uklapaju u tematiku jednoga od upisanih predmeta, što mora potvrditi odnosni nastavnik. Rad u *privatissimu* (minimum 15 sati po semestru) donosi 20 bodova po semestru.

3.3. Obvezne i izborne aktivnosti (sudjelovanje na seminarima, konferencijama, okruglim stolovima i sl.) i kriteriji za njihovo izražavanje u ECTS bodovima:

Student može stjecati bodove i svojom aktivnošću izvan nastave. To su:

- aktivna pomoć u nastavi u okviru teme disertacije u jednome od mentorovih predmeta 10 bodova
- pozitivno ocijenjen znanstveni rad na temu disertacije 5 bodova
- objavljen izvorni znanstveni rad u časopisu s međunarodnom recenzijom na temu disertacije 10 bodova

Ovako prikupljenim bodovima student može nadomjestiti bodove potrebne za dva izborna predmeta.

Student može birati 50% izbornih predmeta iz ponude drugih modula i studija, ali ti predmeti trebaju biti u skladu s njegovim interesima i s temom disertacije; student ih izabire u dogovoru s mentorom i s nastavnikom odabrana predmeta.

3.4. Opis svakoga predmeta i modula u koji ulaze:

Priloženo je na kraju programa (str. 17).

3.5. Ritam studiranja i obveze studenata:

Studij je podijeljen na dva odsječka (vidi točku 3.1.). U prvim dvama semestrima doktorandi slušaju propisane obvezne te izborne predmete (predavanja kombinirana sa seminarom), pišu radove i polažu ispite. To se, u smanjenu opsegu, produljuje i u trećem i četvrtom semestru. U trećem semestru prelazi se na intenzivni istraživački rad i na mentorsku nastavu kroz *privatissima*.

Za upis u viši semestar doktorand mora iz prethodnoga prikupiti najmanje 20 bodova, a razliku do 30 mora doseći u upisanome semestru. Za predaju disertacije na ocjenu doktorand mora imati 180 bodova.

Studentske obveze prema semestrima sažete su u sljedećoj tablici:

semestar:	vrste predmeta:	broj sati nastave:	bodovi:	bodovi za napredovanje:
1.	obvezni jezgri predmeti:	3x60=180	3x10=30	20
2.	izborni predmeti:	6x15=90	6x5=30	50
3.	<i>privatissimum</i> + izborni predmeti	15+2x15=45	20+2x5=30	80
4.	<i>privatissimum</i> + izborni predmeti	15+2x15=45	20+2x5=30	110
5.	<i>privatissimum</i> + druge aktivnosti	15	20+10=30	140
6.	<i>privatissimum</i> + druge aktivnosti	15	20+10=30	180

3.6. Sustav savjetovanja i vođenja kroz studij, način odabira studenta, obveze studijskih savjetnika i voditelja doktorskih radova, te doktorskih kandidata:

Student obvezno dobiva tijekom prvoga semestra osobnoga voditelja (mentora) iz reda nastavnika. Voditelja si u načelu bira sam student, no broj studenata po voditelju bit će ograničen. Mentor je nastavnik izabran u znanstveno-nastavno ili odgovarajuće znanstveno zvanje, a imenuje ga Vijeće poslijediplomskoga sveučilišnog dokorskog studija etnologije i kulturne antropologije. Mentor odgovara za znanstveni rad studenta i pomaže mu u pripremi teme i u izradi dokorskoga rada. Mentor vodi evidenciju o tijeku studija i uspjesima povjerenoga mu studenta.

Nastavnik može odbiti biti mentorom određenom studentu. Ukoliko će, u skladu s odabranom temom za disertaciju, doktorand zatražiti i dobiti drugoga mentora, onda prvome prestaju obveze u odnosu na toga doktoranda.

Ukoliko tijekom studija dođe do težih nesuglasica između mentora i studenta, posredovat će voditelj studija, a studentu se može dodijeliti i drugi mentor.

3.7. Popis predmeta i/ili modula koje studenti mogu izabrati s drugih poslijediplomskih doktorskih i specijalističkih studijskih programa:

Studenti mogu, u dogovoru s mentorom i predmetnim nastavnikom, upisati bilo koji predmet kao izborni s drugih sveučilišnih studija ukoliko je tematski ili metodički povezan s temom njihovih disertacija.

3.8. Popis predmeta i/ili modula koji se mogu izvoditi na stranom jeziku (uz navođenje jezika):

Nastava u prvim dvama semestrima u pravilu se izvodi na hrvatskom, slovenskom i engleskom jeziku. Nastava ili dio nastave u okviru *privatissima* može se, prema potrebi i mogućnosti, izvoditi dijelom i na kojem drugom jeziku. Na stranome se jeziku može izvoditi i nastava za koju će se naći interesa u međunarodnoj razmjeni.

3.9. Kriteriji i uvjeti prijenosa ECTS bodova – pripisivanje bodovne vrijednosti predmetima koje studenti mogu izabrati s drugih studija na sveučilištu-predlagaču ili drugim sveučilištima:

Bodovanje odslušanih i položenih izbornih predmeta s drugih studija provodi se u načelu prema ovome programu (tj. doktorand dobiva za njih na ovome studiju 5 bodova). Ako bi izabrani predmet svojim opsegom i zahtjevnošću znatnije odskakao od predmeta na ovome studiju, Vijeće studija će odrediti drugi iznos bodova.

3.10. Završavanje studija:

Tema disertacije dogovara se tijekom prvoga semestra, nakon čega se student opredjeljuje za jedan od predviđenih modula. Istodobno student, u suradnji s mentorom, kreira vlastiti kurikulum i podnosi ga Vijeću studija na odobrenje. Nakon toga student započinje s istraživačkim radom i koncipiranjem disertacije.

Nakon što je izvršio sve propisane obveze iz ovoga programa (tj. prikupio 180 bodova), student izlaže, nakon dogovora s mentorom, sinopsis (*dispoziciju*) disertacije pred ostalim studentima i pred Vijećem doktorskoga studija etnologije i kulturne antropologije, nakon čega se raspravlja o njemu.

Sinopsis sadrži: naslov; kratki uvod iz kojega će se vidjeti razlozi za predloženo istraživanje; teorijsku podlogu i obrazloženje aktualne relevantne spoznaje; ako je potrebno, praktičnu primjenjivost spoznaja do kojih se kani doći; uže područje rada; ciljeve istraživanja i očekivani znanstveni doprinos; obrazloženje metodoloških postupaka, prikaz strukture rada, tj. kratak opisni osvrt na elemente gradiva.

Nakon rasprave Vijeće doktorskoga studija prihvaća sinopsis ili ga vraća na doradu. Prihvaćeni sinopsis Vijeće prosljeđuje Vijeću poslijediplomskih studija i Fakultetskomu vijeću na odobrenje. Fakultetsko vijeće imenuje stručno povjerenstvo koje u skupnome izvješću daje mišljenje i prijedlog za prihvaćanje teme Vijeću poslijediplomskih studija i Fakultetskomu vijeću koje donosi konačnu odluku.

3.11. Uvjeti pod kojima studenti koji su prekinuli studij ili su izgubili pravo studiranja na jednom studijskom programu mogu nastaviti studij:

Studenti mogu nastaviti studij nakon prekida upisujući semestar koji nisu završili, pri čemu im se priznaju stečeni bodovi.

3.12. Uvjeti pod kojima polaznik stječe pravo na potvrdu (certifikat) o apsolviranom dijelu doktorskog studijskog programa, kao dijelu cjeloživotnog obrazovanja:

Student može dobiti certifikat o svim predmetima koje je odslušao i izvršio propisane obveze.

3.13. Uvjeti i način stjecanja doktorata znanosti upisom doktorskog studija i izradom doktorskog rada bez pohađanja nastave i polaganja ispita:

U skladu s člankom 73. stavkom 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (pročišćeni tekst) i člankom 75. stavkom 1. točka 6. Statuta Sveučilišta u Zagrebu, osobe koje su ostvarile znanstvena dostignuća koja svojim značenjem odgovaraju uvjetima za izbor u znanstvena znanja mogu steći doktorat znanosti izradom disertacije, bez pohađanja nastave i polaganja ispita. Takva osoba treba imati znanstvene radove kojima je značajno unaprijedila znanost, pri čemu se posebno cijeni međunarodna afirmacija znanstvenika i međunarodna priznatost njegova znanstvenog rada, odnosno njegovo značenje u okviru nacionalnih sadržaja.

Postupak utvrđivanja uvjeta za ovakvo stjecanje doktorata znanosti pokreće osoba koja smatra da ispunjava uvjete, uz predočenje dokaza koji ju afirmiraju kao znanstvenika s objavljenim znanstvenim radovima u časopisima s priznatom međunarodnom recenzijom ili u domaćim časopisima koji su po vrsnoći izjednačeni s časopisima s priznatom međunarodnom recenzijom. Zahtjev pristupnika razmatra stručno povjerenstvo koje u skupnome izvješću daje mišljenje i prijedlog za stjecanje doktorata znanosti Vijeću poslijediplomskih studija i Fakultetskomu vijeću, koje donosi odluku. Odluka Fakultetskoga vijeća o ispunjavanju propisanih uvjeta upućuje se Senatu Sveučilišta u Zagrebu radi davanja suglasnosti.

3.14. Maksimalna duljina razdoblja od početka do završetka studiranja :

Doktorska disertacija treba biti prihvaćena u roku od četiriju godina nakon upisa studija. Ako je studij trajao smanjenim intenzitetom, onda je rok za prihvaćanje disertacije osam godina.

4. UVJETI IZVOĐENJA STUDIJA

4.1. Mjesta izvođenja studijskog programa

Studij se izvodi s postojećom opremom u zgradi Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a po zaključivanju sporazuma i, prema potrebi, u prostorima ostalih institucija koje će sudjelovati u izvedbi studija.

4.2. Podaci o prostoru i oprema predviđena za izvođenje studija, posebno podaci o istraživačkim resursima (istraživačka oprema, ljudski resursi)

Filozofski prostor raspolaže prostorom od oko 14.000 m² te raspolaže sa sedam dvorana i četrdeset seminarskih soba. Velika većina predavaonica opremljena je računalima, LCD projektorima, zvučnicima, VHS i DVD playerima, čime je omogućeno predstavljanje audiovizualnih sadržaja u okviru nastave. Polaznicima doktorskog studija na raspolaganju stoji nova zgrada knjižnice koja, osim što raspolaže s najmodernijom tehničkom opremom (dvjestotinjak

računala, vrhunskim okruženjem za učenje i istraživanje te s nekoliko suvremenih učionica opremljenih videolinkovima), omogućava polaznicima cjelodnevno istraživanje putem najsuvremenijeg integriranog knjižničnog sustava (KOHA) koji objedinjuje OPAC bazu, katalogiziranje, izdavanje, akvizicije i samozaduživanje knjiga. U informacijskom sustavu Filozofskoga fakulteta dostupno je besplatno pretraživanje baza i arhiva poput JSTOR, EBSCOhost, OVID itd. Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju u novoj zgradi knjižnice ima vlastiti odjel u kojem se nalazi velika zbirka stručne i znanstvene literature (knjiga, časopisa i kataloga domaćih i stranih autora). Što se samog Odsjeka tiče, osim navedenog, polaznicima doktorskoga studija dostupna je i oprema Odsjeka koja se sastoji od diktafona, fotoaparata, videokamera i prijenosnih LCD projektora. Odsjek raspolaže i zasebnim arhivom, u koji se pohranjuju tekstovi, fotografije i video zapisi nastali kao rezultat istraživanja u doktorskome i diplomskom studiju. Tekstovi i snimke se, osim u Arhiv Odsjeka, pohranjuju na vanjske diskove velikoga kapaciteta, a određeni dio građe se pomoću skenera digitalizira te je dostupan korisnicima preko sustava daljinskog učenja (Omega).

U izvođenju studija sudjeluju nastavnici Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju te suradnici iz ostalih institucija, stručnjaci u svojim istraživačkim područjima, kako je pojašnjeno u Točki 4.6.

4.3. Popis znanstvenih i razvojnih projekata na kojima se temelji doktorski program:

Područja istraživačkoga rada doktoranada i teme njihovih disertacija uskladit će se sa znanstvenim projektima na kojima rade znanstveni novaci, kao i s onima što ih izvode znanstveno-nastavne i znanstvene institucije čiji djelatnici sudjeluju u izvedbi programa. To su postojeći projekti: Identitet i etnogeneza primorskih Bunjevaca (glavni istraživač: Milana Černelić), Organizirano kućno rukotvorstvo u 19. i 20. stoljeću (glavni istraživač: Tihana Petrović Leš), dok će se ubuduće studij oslanjati na sljedeće projekte:

- Identitet i etnokulturno oblikovanje Bunjevaca (glavni istraživač: Milana Černelić), Etnografska baština u kontekstu kulturnih politika (glavni istraživač: Tihana Petrović Leš), u okviru programa Triplex Confinium, voditeljja Dragutina Roksandića
- Etnološka baza podataka kao izvor znanja o etničkim i nacionalnim identitetima (glavni istraživač: Branko Đaković), u okviru programa Izvori za hrvatsku baštinu i hrvatski europski identitet, voditeljja Damira Borasa
- Kulturne predstave hrvatskog prostora: postkolonijalnost i hrvatska etnologija (glavni istraživač: Tomislav Pletenac) u okviru programa Kultura u tranziciji: hibridnost, reprezentacija, životne prakse, voditeljice Ines Prica
 - Sakralna interpretacija krajobraza (glavni istraživač: Vitomir Belaj)
- Suvremeni kulturni tijekovi i oblikovanje zajednica i identiteta (glavni istraživač Jasna Čapo Žmegač)
- Postsocijalizam i kulturni subjekt – hibridizacija, posredovanje, životne prakse (glavni istraživač: Ines Prica)
- Plesna etnografija i mnogostruki identiteti (glavni istraživač: Tvrtko Zebec)

4.4. Institucijsko rukovođenje programom:

Doktorskim studijem rukovode voditelj studija i Vijeće doktorskoga studija etnologije i kulturne antropologije, koje čine svi nastavnici koji u tekućoj akademskoj godini sudjeluju u nastavi doktorskoga studija. Na čelu Vijeća je voditelj doktorskoga studija kojega na prijedlog Vijeća studija i Fakultetskoga vijeća imenuje dekan Fakulteta.

4.5. Ugovorni odnosi između studenata i nositelja doktorskog studija, odnosno suradnih institucija: za stjecanje kreditnih bodova, izvođenje istraživačkog rada, obranu doktorske disertacije, ostvarivanje obveznih i izbornih aktivnosti:

Ovi se odnosi uređuju na razini Fakulteta.

4.6. Imena nastavnika i suradnika koji će sudjelovati u izvođenju svakoga predmeta pri pokretanju studija. Podaci o svakom angažiranom nastavniku:

Nastavnici predviđeni za izvedbu nastave:

- dr. sc. Damir Agičić, red. prof.; Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Vitomir Belaj, prof. emeritus u miru; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Marijana Belaj, izv. prof.; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Tanja Bukovčan, doc., Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Naila Ceribašić, znanstvena savjetnica; Institut za etnologiju i folkloristiku
- dr. sc. Jasna Čapo Žmegač, znanstvena savjetnica; Institut za etnologiju i folkloristiku
- dr. sc. Milana Černelić, red. prof.; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Branko Đaković, red. prof. u miru; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Nils Gilje, red. prof.; Department of Cultural Studies and Art History, Faculty of the Arts and Humanities, University of Bergen
- dr. sc. Valentina Gulin Zrnić, viši znanstveni suradnik; Institut za etnologiju i folkloristiku
- dr. sc. Jadranka Grbić, red. prof.; Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Ljiljana Marks, znanstveni savjetnik u miru, red. prof. u naslovnom zvanju: Institut za etnologiju i folkloristiku
- dr. sc. Kirsti Mathiesen Hjemdahl, doc.; Department of Cultural Studies and Art History, Faculty of the Arts and Humanities, University of Bergen
- dr. sc. Tvrtko Jakovina, red. prof.; Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Mirjam Mencej, red. prof.; Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Univerze u Ljubljani
- dr. sc. Rajko Muršič, red. prof.; Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Univerze u Ljubljani
- dr. sc. Tihana Petrović Leš, red. prof.; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Tomislav Pletenac, izv. prof.; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Sanja Potkonjak, doc.; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Zagreb
- dr. sc. Maja Povrzanović Frykman, red. prof.; Department of Global Political Studies, Malmö University
- dr. sc. Ines Prica, znanstvena savjetnica; Institut za etnologiju i folkloristiku

- dr. sc. Marijeta Rajković Iveta, doc; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Zagreb
- dr. sc. Drago Roksandić, red. prof.; Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Torunn Selberg, prof. emeritus u miru; Institute for Archeology, History, Cultural Studies and Religion, University of Bergen
- dr. sc. Reana Senjković-Svrčić, znanstvena savjetnica; Institut za etnologiju i folkloristiku
- dr. sc. Goran-Pavel Šantek, izv. prof.; Odjel za etnologiju i kulturnu antropologiju Sveučilišta u Zadru
- dr. sc. Tea Škokić, viša znanstvena suradnica; Institut za etnologiju i folkloristiku
- dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević, izv. prof.; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Žarko Španiček, konz. savjetnik; Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Požegi
- dr. sc. Eva-Marie Tveit, doc.; Department of Cultural Studies and Art History, Faculty of the Arts and Humanities, University of Bergen
- dr. sc. Jelka Vince-Pallua, znanstvena savjetnica, Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“
- † dr. sc. Tomo Vinšćak, izv. prof.; Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Tvrtko Zebec, znanstveni savjetnik; Institut za etnologiju i folkloristiku

4.7. Popis nastavnih radilišta (nastavnih baza) za provođenje studija (nastave i istraživačkog rada, suglasnost rukovoditelja nastavne baze u kojoj se odvija praktična nastava, izjava o postojanju potrebne opreme i prostora za izvođenje praktične nastave sukladno studijskom programu, te popis i kvalifikacija suradnika koji će izvoditi studij (nastavu i istraživački rad).

Nastavnih radilišta poput onih koje imaju tehničke, biokemijske i slične struke, etnologija i kulturna antropologija nemaju. U ugovoru, spomenutom u točki 1.4., institucije koje sudjeluju u izvođenju doktorskoga studija etnologije i kulturne antropologije daju izjave o suglasnosti o sudjelovanju u studiju i mogućnostima korištenja njihovih kapaciteta za praktičnu nastavu i istraživački rad.

Specifičnost etnologije/kulturne antropologije kao znanosti je terenski rad kao izvor građe za proučavanje. Pri nekim temama je terensko istraživanje *conditio sine qua non* svakoga daljnega proučavanja. No teren se ne može unaprijed predvidjeti, njega određuje, ako je potreban, svaka konkretna istraživačka tema zasebno. Pri svakom se terenskom istraživanju poštuje etičnost istraživanja, u kojem se osobe koje su obuhvaćene temom istraživanja upoznaje s njegovom svrhom te se dogovora način njihove zaštite.

4.8. Optimalan broj studenata koje se mogu upisati s obzirom na prostor, opremu i broj nastavnika, posebno s obzirom na broj potencijalnih voditelja doktorskih tema.

Optimalan broj studenata za ovaj studij promjenjiv je i ovisi o istraživačkim projektima i o broju modula koji će biti predloženi u pojedinom tečaju, te o odnosu školarina : troškovi, što pak ovisi o broju upisanih studenata.

4.9. Financiranje programa

Doktorski studij etnologije i kulturne antropologije važan je za razvoj etnologije i kulturne antropologije kao znanosti i kao takav oslanja se većim dijelom na financiranje iz državnog

proračuna. Manjim dijelom studij se financira iz drugih izvora među kojima je i plaćanje školarine. U drugim zemljama Europe i u SAD-u poslijediplomski studij se plaća. U spomenutim zemljama doktorski studij podijeljen je u dvije kategorije pa postoji studiranje "full-time" i "part-time". Prema preporuci Ministarstva (MZOŠ), u Hrvatskoj će se u kategoriju "full-time" studiranja uvrstiti znanstveni novaci, a svi drugi u kategoriju "part-time". Školarina za doktorski studij bit će financirana iz različitih izvora (ustanova u kojoj je polaznik zaposlen, neka zaklada i dr.), a samo u iznimnom slučaju student će osobno snositi troškove školarine.

Status studenata (ugovori sa studentima, plaće ili stipendije, socijalna i zdravstvena zaštita, zaštita na radu, izobrazba u inozemnim institucijama) bit će reguliran na razini Fakulteta.

Ostali izvori financiranja dogovarat će se na razini Fakulteta.

4.10. Praćenje kvalitete i uspješnosti studija

Praćenje kvalitete i uspješnosti studija izvodi se putem samoevaluacije, vanjske kontrole (agencije, strani eksperti) te studentskih valorizacija programa pomoću anketa (anonimni anketni upitnici, u pravilu jednom semestralno).

Indikatori uspješnosti su kvantitativni (odnos između broja upisanih studenata i broja obranjenih te broja objavljenih disertacija, odnos između broja završenih studenata i broja onih među njima koji su izabrani u znanstveno-nastavno, odnosno znanstveno zvanje, bibliografija aktualnih i završenih studenata doktorskog studija itd.) te kvalitativni (na dugoročnom planu procjenjuje se inovativnost i stečeni ugled završenih studenata doktorskoga studija u domaćim i posebno u međunarodnim okvirima).

Svi mehanizmi namijenjeni unapređenju kvalitete doktorskih programa na razini ustanova sudionica u izvođenju doktorskoga programa primjenjivat će se i na doktorskom studiju etnologije i kulturne antropologije.

Ovaj se program može prema potrebi mijenjati ili dopunjavati u dogovoru između institucija koje surađuju u njegovoj izvedbi. Promjene podliježu verifikaciji službenih tijela.

10. svibnja 2006. godine

Dr. sc. Vitomir Belaj, red. prof.

3.4. OPIS SVAKOGA PREDMETA I MODULA

A) **STUDIJSKI MODUL *KULTURNOANTROPOLOŠKI PROBLEMI***

1) Naziv predmeta: Suvremeni problemi kulturne antropologije

Nastavnici: dr. sc. Jasna Čapo, dr. sc. Jadranka Grbić, dr. sc. Rajko Muršič, dr. sc. Ines Prica, dr. sc. Tomislav Pletenac, dr. sc. Marijeta Rajković Iveta

ECTS bodovi: 10 bodova

Jezik: hrvatski, slovenski, po potrebi engleski

Trajanje: 60 sati tijekom prvoga semestra

Status: obvezni jezgreni predmet modula "Kulturnoantropološki problemi"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminara

Uvjeti za upis predmeta: nema, upisuje se u prvome semestru

Cilj predmeta: Ovo je glavni predmet jednoga od modula unutar doktorskoga studija etnologije i kulturne antropologije, oko kojega se grupiraju izborni predmeti. U njemu postdiplomandi stvaraju, kroz kritički pristup postojećim teorijskim objašnjenjima i poznatome gradivu, vlastiti pogled na segment kulture koji se obrađuje u tome modulu. Studenti bi tijekom trajanja predavanja i seminara morali steći uvid i razumijevanje društvene situacije u kojoj se stvara kulturnoantropološko znanje. Jednako tako, cilj je i upozoriti na trenutno najeksponiranije tematske sklopove u istraživanju kulture.

Uloga predmeta u ukupnom kurikulumu: Ovo je stožerni predmet cijeloga modula što se nudi postdiplomandima. Na njega se nadovezuju izborni predmeti.

Korištene metode: Uz predavanja, u seminarima će se razrađivati specifični problemi pojedinih područja kritičkim osvrtom na pročitane literature. Usto, u obliku studentskih debata raspravljat će se o aktualnim i neriješenim teorijsko-metodološkim problemima.

Sadržaj predmeta: Predmet je zamišljen kao obvezni u trajanju od 60 sati uglavnom predavanja, pri čemu svaki od predavača unutar 12 sati razrađuje elemente u koje je ponajbolje upućen.

Jasna Čapo Žmegač (Marijeta Rajković Iveta) će se baviti pojmom "zajednica", koji nije samo klasični sociološki (Čikaška škola, njemačka i francuska sociologija) već je i klasični kulturnoantropološki pojam. Pojam zajednice u kulturnoj antropologiji odnosi se na interakciju pojedinaca i institucija unutar određenoga fizičkog lokaliteta. Prvotno su zajednice proučavane kao male, homogene i relativno samodostatne skupine, a s vremenom je ojačala svijest o vezama lokalnih zajednica i širega društva, te o mogućnostima proučavanja nacije/države kao zajednice. Međutim, pojave koje danas zanimaju znanstvenike u prostornome smislu više nisu izomorfne sa standardnim jedinicama analize kao što su lokalitet, država ili nacija. Pojave različitih lokalizama i regionalizama te transnacionalnih obrazaca postaju predmetom sve većega interesa i istraživanja.

Jadranka Grbić će studentima reprezentirati suvremeno stanje u teorijskom razmatranju identiteta. Analizira se i interpretira etnicitet, identitet i kultura u izabranima recentnim (ali i starijim) etno-antropološkim predlošcima i orijentacijama kako hrvatske, tako i zapadnoeuropske i američke provenijencije. Objašnjava se kako su se teorijske spoznaje primjenjivale u empirijskim istraživanjima identiteta u svijetu, a osobito u Hrvatskoj u posljednjih dvadesetak godina. Tako se na konkretnim primjerima prožimanja teorijskog i empirijskog odgovara na pitanja: što je identitet – etnički, subetnički, regionalni, nacionalni, transnacionalni, kulturni; što je višestruki identitet; koje su dimenzije identiteta; što je procesnost identiteta i procesnost u identitetu; kako identitet nastaje, kako se konstruira, transformira; što je etnoregionalizam, nacionalizam, etno-nacionalizam, transnacionalizam, transkulturacija i sl.

Rajko Muršič će predavanjima predstaviti i tematizirati najaktualnije dileme i križanja etnološkog i kulturnoantropološkog istraživačkog rada. Pojedine teme prate aktualne događaje u znanosti te su postavljene sintetički i problemski. Istovremeno se opisuju metode i metodološki pristupi te se objašnjava teorijska terminologija. Kroz najsuvremenije dileme pojašnjava se ujedno i razvoj znanosti i njenih koncepata i teorija. Temelj predavanja je istovremeno čitanje izabranih svjetskih i domaćih znanstvenih časopisa, zbornika i monografija. Detaljno se analiziraju pojedini koncepti te interpretativni sistemi. Predavanja posvećuju posebnu pozornost znanstvenoj terminologiji i upotrebi izvora kao i njihovoj interpretaciji.

Ines Prica će razmatrati socijalni status antropološke teorije. Studente se uvodi u društveni kontekst i temeljne kontroverze etnološke/antropološke teorije, posebice od sredine prošloga stoljeća do danas te s obzirom na razliku relativno odvojenih znanstvenih povijesti kontinentalnoeuropskih disciplina (tzv. nacionalnih etnologija) s jedne, te kulturne i socijalne antropologije s druge strane. Posebna će se pažnja usmjeriti na epistemološko mjesto, konceptualni aparat te kritičko i etičko polazište antropološkog strukturalizma Claude Levi-Straussa, odnosno njegov smještaj u cjelinu diskursa humanističkih znanosti, budući da je riječ o ključnom teorijskom korpusu koji je smjerao na strukturalno objedinjavanje različitih komplementarnih pristupa i znanja u jedinstveni sustav spoznaja o čovjeku i čovječanstvu. Osim uvida u poststrukturalistički teorijski okoliš, kao na posljednju iako netipičnu paradigmu proizvodnje i etiko-epistemološkog usmjerenja antropološkog i etnološkog znanja, ukazat će se i na kontroverze recentnih sub-, inter- i transdisciplinarnih kretanja, posebno na važnost postkolonijalne i feminističke kritike te dileme *kulturnih studija* kao globalizacijske tendencije usmjerene objedinjavanju antropološkog znanja u cjelovitom i kritičkom humanističkom okviru.

Tomislav Pletenac će pokušati osvijetliti problem odnosa etnologije i kulturne antropologije u okviru postkolonijalne teorije. Fokus predavanja bit će na problemu uspostave etnografskog autoriteta i snažnih diskurzivnih strategija koje omogućavaju znanstvenom pismu izmicanje od povijesti svoga objekta, odnosno želju za "otkrićem" zakonitosti kulturnih procesa. Posebna će se pažnja obratiti biološkim i genetskim teorijama koje su služile kao teorijski fundament iz kojeg su se crpila rješenja za probleme kulturnog razvoja (sukladno tome onda i razvoja kulturne politike). Prikazat će se na koji način se te strategije transformiraju u trenutku kada se počinju upotrebljavati na lokacijama koje su još uvijek pasivna mjesta njihovog antropološkog upisivanja.

Literatura:

1. Ashcroft, B., Griffiths, G., Tiffin, H. Key Concepts in Post-Colonial Studies. London : New York : Routledge, 1998.
2. Atkinson, P. The Ethnographic Imagination : Textual Constructions of Reality. London : New York : Routledge, 1990.
3. Augé, M. Nemjesta : uvod u moguću antropologiju supermoderniteta. Karlovac : Naklada Društva arhitekata, građevinara i geodeta, 2001.
4. Augé, M. Prilog antropologiji savremenih svetova. Beograd : Biblioteka XX vek : Knjižara Krug, 2005.

5. Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology. / ur. Alan Barnard, Jonathan Spencer. London : New York : Routledge, 1996.
 6. Handbook of Methods in Cultural Anthropology. / ur. Henry Russell. Oxford : Altamira Press, 1998.
 7. Bhabha, H. The Location of Culture. London : Routledge, 1994.
 8. Bahtin i drugi. / ur. Vladimir Biti. Zagreb : Naklada MD, 1992.
 9. Biti, V. Pojmovnik suvremene književne teorije. Zagreb: Matica hrvatska, 1997.
 10. Assessing Cultural Anthropology. / ur. Robert Borofsky. New York : McGraw Hill, 1994.
 11. Bourdieu, P. Practical Reason : On the Theory of Action. Stanford : Stanford University Press, 1998.
 12. Writing Culture : The Poetics and Politics of Ethnography. / ur. James Clifford, George E. Marcus. Berkeley : University of California Press, 1986.
 13. Derrida, J. Struktura, znak i igra u diskursu humanističkih znanosti. // Strukturalistička kontroverza: jezici kritike i nauke o čoveku / ur. Ričard Meksi, Euđenio Donato. Beograd: Prosveta, 1988. Str. 289-308.
 14. Fabian, J. Time and the Other : how Anthropology Makes its Object. New York : Columbia University Press, 1983.
 15. Foucault, M. Reči i stvari : arheologija humanističkih nauka. Beograd : Sazvežđa, 1971.
 16. Geertz, C. The Interpretations of Cultures : Selected Essays. New York : Basic Books, 1973.
 17. Geertz, C. Available Light : Anthropological Reflections on Philosophical Topics. Princeton : Princeton University Press, 2000.
 18. Hann, C. The Skeleton at the Feast; contributions to East European anthropology. Canterbury : Centre for social anthropology and computing, University of Kent, 1995.
 19. Decolonizing Anthropology : Moving further toward an anthropology of Liberation. / ur. Faye Harrison. Washington : Association of Black Anthropologists, AAA, 1991.
 20. Hastrup, K. A Passage to Anthropology : between Experience and Theory. London : New York: Routledge, 1995.
 21. Herzfeld, M. Anthropology through the Looking-Glass : critical Ethnography in the Margins of Europe. New York : Cambridge University Press, 1987.
 22. After writing culture : epistemology and praxis in contemporary anthropology. / ur. Allison James, Jenny Hockey, Andrew Dawson. London : Routledge, 1997.
 23. Jameson, F. Političko nesvesno : pripovedanje kao društveno-simbolički čin. Beograd : Pečat, 1984.
 24. Levi-Strauss, C. Tužni tropi. Zagreb : Zora, 1960.
 25. Levi-Strauss, C. Divlja misao. Beograd : Nolit, 1966.
 26. Levi-Strauss, C. Strukturalna antropologija. Zagreb : Stvarnost, 1977, 1989.
 27. Levi-Strauss, C. Totemizam danas. Beograd : Nolit, 1979.
 28. Levi-Strauss, C. Strukturalna antropologija II. Zagreb : Školska knjiga, 1988.
 29. The Anthropology of Space and Place : Locating Culture. / ur. Setha M. Low, Denise Lawrence-Zuniga. Oxford : Blackwell Publishing, 2003.
 30. Marcus, G., M. Fisher. Anthropology as Cultural Critique : an Experimental Moment in the Human Sciences. Chicago : London: The University of Chicago Press, 1986.
 31. Moore, H. The Future of Anthropological Knowledge. London : New York: Routledge, 1996.
 32. Popper, K.R. Logika znanstvenega odkritja. Ljubljana : Studia humanitatis, 1998.
 33. Edward Said : a Critical Reader. / ur. Michael Sprinker. Oxford : Blackwell, 1992.
 34. Tedlock, D.: Manheim, B. The dialogic Emergence of Culture. Chicago : University of Illinois Press : Urbana&Chicago, 1995.
 35. Fieldwork and Footnotes, studies in the history of European anthropology. / ur. Han Vermeulen, Arturo Alvarez Roldan. London : New York: Routledge, 1995.
- Odabir literature vršit će se u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda.

Studentske obveze: Postdiplomandi su dužni nakon svakoga tematskog bloka napisati jedan reakcijski tekst.

Način polaganja ispita: usmeni ispit.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: studentska anketa.

* * *

2) Naziv predmeta: Antropologija suvremenih migracija

Nastavnik: dr. sc. Jasna Čapo Žmegač

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Kulturnoantropološki problemi"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskog rada

Uvjeti za upis predmeta: položen jezgveni predmet modula

Sadržaj predmeta: Temelj ovog predmeta je kompleks problema koji su direktna posljedica globalnih ekonomskih, društvenih i kulturnih promjena tijekom posljednjih pedesetak godina. Danas se i hrvatsko društvo susreće ne više isključivo kao mjesto iz kojeg stanovništvo seli, već postajemo odskočna daska, tranzicijska zemlja za ljude s drugih kontinenata. Vrlo vjerojatno ćemo uskoro postati i odredište migranata. S tom dvojnomo pozicijom izvorišta i odredišta studiji migracija izuzetno su važno područje istraživanja u suvremenoj antropologiji. Studentima će se predstaviti opseg i dosezi suvremene mobilnosti ljudi. Na temelju upoznavanja koncepata kao što su globalne migracije, transnacionalizam i transnacionalni društveni prostori, deteritorijalizacija, nacionalizam na daljinu i sl., studenti će steći znanja potrebna za razumijevanje suvremenoga trenutka s obzirom na mobilnost ljudi.

U kontekstu globalnoga povezivanja svijeta antropolozi se bave transnacionalnim iskustvima putnika, kozmopolita, poslovnih ljudi, birokrata, ali i dijasporama, izbjeglicama i ekonomskim migrantima. Upravo na temu posljednje skupine u ovome će se kolegiju ponuditi rasprave o izmještanju, višestrukim lociranostima i prelaženju granica suvremenih migranata, između ostaloga i na temelju istraživanja hrvatskih migranata. Kroz predavanja i seminare obradit će se sljedeće teme: antropologija migracija i modeli integracije migranata: asimilacija – kulturni pluralizam – transnacionalizam; transnacionalni društveni prostori i nastajanje hibridnih identiteta; deteritorijalizacija; sinkretizam – métissage – bricolage – kreolizacija; politička inkorporacija imigranata; problematizacija koncepata teritorijalizirane i omeđene kulture i zajednice.

Literatura:**A. Obvezna:**

1. Brettell, C.; Hollifield, J. F. Migration Theory : talking across Disciplines. London : New York: Routledge, 2000.
2. Čapo Žmegač, J. Transnacionalizam, lokalitet, rod : hrvatske migrantske obitelji u Muenchenu. // Traditiones. 32, 2(2003), str. 179-192.
3. Čapo Žmegač, J. Dynamik der Beziehungen der Migranten zum Herkunftsland: biographische Perspektive. // Schweizerisches Archiv f. Volkskunde. 102, 1(2006), str. 1-20.
4. Faist, T. International Migration and Transnational Social Spaces. Oxford : Oxford University Press, 2000.
5. Glick Schiller, N.; Basch L.; Blanc-Szanton, C. Towards a Transnational Perspective on Migration : Race, Ethnicity, and Nationalism reconsidered. New York : New York Academy of Sciences, 1992
6. Kearney, M. The Local and the Global : the Anthropology of Globalization and Transnationalism. // Annual Review of Anthropology. 24(1995), str. 547-565.
7. The Politics of Multiculturalism in the New Europe: Racism, Identity and Community. / ur. Tariq Modood, Pnina Werbner. London : Zed Books, 1997.
8. Nadj, A.-A.; Koser, K. New Approaches to Migration? : Transnational Communities and Transformations of home. London : New York: Routledge, 2002.
9. Povrzanović-Frykman, M. Connecting Places, Enduring the Distance : Transnationalism as a Bodily Experience. // Ethnologia Scandinavica. 30(2001), str. 45-66
10. Transnationalism from below. / ur. Michael Peter Smith, Luis Eduardo Guarnizo. New Brunswick : Transaction Publisher, 1998.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

3) Naziv predmeta: Antropologija i popularna kultura

Nastavnik: dr. sc. Ines Prica

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Kulturnoantropološki problemi"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminara

Uvjeti za upis predmeta: položen jezgri predmet modula

Sadržaj predmeta: Predmet se bavi fenomenom koji je dio kulturne antropologije više od pola stoljeća. Osim što se unutar popularne kulture mogao pronaći novi objekt istraživanja fokusiranjem

sociologije na popularnu kulturu, a nakon toga i studija književnosti, stvarali su se i novi oblici interpretacije popularne kulture te su postali dominantni i za novu interdisciplinarnu znanost – kulturalne studije. Na tragu akademske dominacije transdisciplinarnoga područja *kulturnih studija* kolegij razmatra domenu, metodološku obuhvativost i disciplinarnu nadležnost nad pojmom *popularne kulture*. Studenta se upoznaje s teorijskim, kritičkim i društvenim predispozicijama razvitka pojma i sadržaja popularne kulture od sedamdesetih godina prošlog stoljeća, razlozima njegove propulzivnosti u globalnome medijskom ozračju te napose mogućnostima i uvjetima za smještaj lokalne kulturne analize domaćega medijskog i popularnokulturnog sadržaja. Cilj je naznačiti metodološke granice i etiko-epistemološke kontroverze analize "kulturne banalnosti" u uvjetima koje diktiraju temeljno binaristička kritička polazišta, uputiti na mjesto znanstvenog, političkog, religijskog i drugih nalogodavnih diskursa u prosudbi recepcije, konzumacije i kreacije ovoga sadržaja u suvremenim, također i domaćim tranzicijskim uvjetima.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Bahtin i drugi. / ur. Vladimir Biti. Zagreb : Naklada MD, 1992.
2. Duda, D. Kulturni studiji : ishodišta i problemi. Zagreb : AGM, 2002.
3. De Certeau, M. Invenција svakodnevice. Zagreb : Naklada MD, 2003.
4. Cultural Studies in Question. / ur. Majorie Ferguson, Peter Golding. London : New Delhi : Sage Publications, 1997.
5. Fiske, J. Understanding Popular Culture. London : New York : Routledge, 1989.
6. Kellner, D. Media Culture. London : New York : Routledge, 1995.
7. Latour, B. Nikada nismo bili moderni : ogled iz simetrične antropologije. Zagreb : Arkzin, 2005.
8. Roško, Z. Paranoidnije od ljubavi, zabavnije od zla. Zagreb : Naklada MD, 2002.
9. Storey, J. Cultural Theory and Popular Culture : an introduction. Harlow : Pearson Education Limited : Prentice Hall, 2006.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

4) Naziv predmeta: Metodologija istraživanja izvedbe

Nastavnik: dr. sc. Tvrtko Zebec

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Kulturnoantropološki problemi"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskog rada

Uvjeti za upis predmeta: položen jezgreni predmet modula

Sadržaj predmeta: Istraživanje izvedbe je područje koje je vrlo slabo zastupljeno u dodiplomskom i diplomskom studiju. S druge strane igra vrlo važnu ulogu u recentnoj hrvatskoj kulturi – od plesne i glazbene do ritualne, teatarske i političke izvedbe. U sebi ujedno sjedinjuje sve elemente metodologije, od razgovora preko promatranja do sudjelovanja gdje god je to moguće. U kolegiju se daje kritički osvrt na razvoj metodologije u struci, s posebnim naglaskom na performantivnom antropološkom pristupu s obzirom na to da je svaka izvedba jedinstvena u vremenu i prostoru s obzirom na izvođače i kontekst. U kolegiju se teorijski i metodološki obrađuju tradicije i stilovi istraživanja, teme o politici i etici etnografskog i folklorističkog istraživanja. Upoznaju se i tehnike audio-vizualnog snimanja. Posebno se studenti upućuju na izbor istraživačke teme neke od izvedbenih umjetnosti (ples, glazba, predstavljačko umijeće u tradicijskom, političkom ritualu ili kazalištu), pri čemu se otvara pitanje o tome što sve može biti predmet i polje istraživanja. Postoji li objektivno istraživanje te tko je subjekt istraživanja? Kakva mogu biti istraživačka iskustva, očekivanja kazivača i prihvaćanje rezultata istraživanja?

Literatura:

A. Obvezna:

1. Etnologija bliskoga: poetika i politika terenskih istraživanja. / ur. Jasna Čapo Žmegač, Valentina Gulin Zrnić, Goran Pavel Šantek. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku : Naklada Jesenski i Turk, 2006.
2. Davies, C. A. Reflexive Ethnography : a guide to researching selves and others. London : Routledge, 1999.
3. Lozica, I. Izvan teatra : teatrabilni oblici folkloru u Hrvatskoj. Zagreb : Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa, 1990.
4. Rihtman-Auguštin, D. O nekim metodološkim problemima etnološkog istraživanja sadašnjosti. // Etnološki pregled. 12(1974), str.121-129.
5. Zebec, T. Dance research in Croatia. // Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku. 33, 1(1996), str. 89-111.
6. Williams, D. Anthropology and the Dance : ten lectures. Chicago : University of Illinois Press : Urbana&Chicago, 2004.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

5) Naziv predmeta: Etnologija medija**Nastavnik:** dr. sc. Reana Senjković-Svrčić**ECTS bodovi:** 5 bodova**Jezik:** hrvatski, po potrebi engleski**Trajanje:** 15 sati**Status:** izborni predmet modula "Kulturnoantropološki problemi"**Oblik nastave:** kombinacija predavanja i seminara**Uvjeti za upis predmeta:** položen jezgreni predmet modula

Sadržaj predmeta: Ovo je izborni predmet koji upućuje studenta u etnološku i antropološku analizu medija. To je jedno od danas vrlo važnih i rastućih područja kulturne antropologije i etnologije, snažno izražene interdisciplinarnosti. Njime se dobiva uvid u etnološko i antropološko razumijevanje suvremenih kompleksnih društvenih sustava. Kolegij polazi od pretpostavke da je uvid u suvremene kulture nepotpun bez razumijevanja svih aspekata proizvodnje, posredovanja i recepcije medijskih poruka. Stoga nudi pregled teorija medija u 20. stoljeću, pa potom, na primjerima domaćih i inozemnih filmova, televizijskih serijala i medijskoga praćenja rata (od Prvoga svjetskog rata do Domovinskog i Zaljevskog rata), i kritičko razmatranje tih teorija sa suvremenog motrišta. Posebna će se pozornost usmjeriti na hrvatske medije, sve od vremena Drugoga svjetskog rata, a analiza će se narativizacija suvremenosti u tim medijima supoložiti rezultatima danas najutjecajnijih teorijskih pristupa, posebice onih koji medijskoj i/ili popularnoj kulturi prilaze pod disciplinarnom oznakom kulturalnih studija.

Literatura:**A. Obvezna:**

1. Harteley, J. Communication, Cultural and Media Studies : the Key Concepts. London : New York : Routhledge, 2004.
2. Machin, D. Ethnographic Research for Media Studies. London : Arnold ; NewYork : Oxford University Press, 2002.
3. Chomsky, N. Mediji, propaganda i sistem. Zagreb : Što čitaš?, 2002.
4. Inglis, F. Teorija medija. Zagreb : Barbat; AGM, 1997.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

6) Naziv predmeta: Turizam i kultura

Nastavnik: dr. sc. Eva-Marie Tveit

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: Engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Kulturnoantropološki problemi"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskog rada

Uvjeti za upis predmeta: položen jezgreni predmet modula

Sadržaj predmeta: Kolegij se prvenstveno bavi problemom kulture i turizma na svim razinama. Njegovo uključivanje u ovaj kurikulum važno je jer kolegij prati procese komodifikacije kulture koji se trenutno odvijaju diljem svijeta. U zemlji u kojoj je turizam izuzetno važan, hrvatska etnologija se suočava sa procesom ponovne evaluacije jednog od svojih najvažnijih predmeta – materijalne kulture, koja je u posljednje vrijeme predstavljala poticaj za brojne kulturne zloporabe. Cilj ovog kolegija je proširiti i dopuniti znanje i razumijevanje studenata o svim razinama povezanosti kulture i turizma, kroz kritički osvrt na najnovija terenska saznanja, te kroz vlastiti terenski rad studenata. Nadalje, razmotrit ćemo kako se razvija turistička kultura, kako turizam "koristi" lokalnu kulturu, a kako lokalna kultura "koristi" turizam. Studenti bi trebali posjedovati osnovna znanja o teorijama kulture, iskustvo terenskog rada te poznavanje kvalitativne analize terenskih podataka.

Istraživanje turizma je multidisciplinarno područje. U kolegiju ćemo koristiti literaturu iz područja etnologije i kulturne antropologije, ali na ovoj razini tema zahtijeva i kritičko iščitavanje literature iz srodnih područja (povijesti, sociologije, itd.). Predstaviti će se sljedeće teme: Uvod u istraživanje turizma, povijest turizma i različite razine povezanosti turizma i kulture prema Tveit; Uvod i kritički osvrt na najvažniju literaturu; Studenti biraju vlastitu temu istraživanja i prikupljaju podatke; Studenti primjenjuju kritičku analizu i predlažu teoretska tumačenja njihovih kvalitativnih podataka; Studenti pišu tekst i donose zaključke.

Individualni rad studenta/ice trebao bi biti vezan uz temu njegove/njezine doktorske disertacije.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Löfgren, O. Learning to be a Tourist. // *Ethnologia Scandinavica*. 24(1994), str. 102-125.
2. Löfgren, O. *On Holiday : a History of Vacationing*. Berkley : University of California Press, 1999.
3. MacCannell, D. *The Tourist: a New Theory of the Leisure Class*. Berkley : University of California Press, 1999.
4. Tveit, E.-M. *Birds of Passage. An Inquiry into the Culture of Young Individual Long-term Travellers*. Universitetet i Bergen : Institutt for kulturstudier og kunsthistorie, 2002. (doktorska disertacija)
5. Tveit, E.-M. *Backpackers and Motorhome Travellers : Outlining and Comparing two Contemporary Long-term Tourist Cultures*. // *Etnologija i kulturni turizam* / ur. Tihana Petrović Leš, Tomislav Pletenac. Zagreb : Filozofski fakultet. Str. 100-108.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

7) Naziv predmeta: Glazba i društveni identitet

Nastavnik: dr. sc. Naila Ceribašić

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Kulturnoantropološki problemi"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminara

Uvjeti za upis predmeta: položen jezgreni predmet modula

Sadržaj kolegija: Konceptija etniciteta, roda/spola, klase i rase u istraživanjima glazbe kao kulture. Izražavanje i oblikovanje društvenih identiteta putem glazbene izvedbe. Uloga, status i iskustva glazbenika s područja tradicijske i popularne glazbe u društvenom i kulturnom kontekstu. Stvaranje, izvođenje i recepcija glazbe, repertoar, žanrovi, stilovi i konteksti glazbovanja u suodnosu s etničkom, rodnom i/ili klasnom dimenzijom identiteta. Potanje primjeri sviračica narodnih glazbala i naricaljki u međukulturalnoj perspektivi, perpetuiranje i subverzija rodnih stereotipa na primjeru pojedinih tradicijskih i popularnoglazbenih žanrova te glazbena praksa etničkih manjina u europskom kontekstu.

Literatura:**Obvezna:**

1. Music and the Racial Imagination. / ur. Philip Bohlman, Ronald M Radano. Chicago : Chicago University Press, 2000.
2. Bowers, J. Women's Lamenting Traditions around the World : a Survey and Some Significant Questions. // Women&Music. 2(1998), str. 125-146.
3. Ceribašić, N. Krajolici nacionalnih manjina na manifestacijama kulturnog amaterizma u Hrvatskoj. // Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku. 42, 2(2005), str. 9-38.
4. Hemetek, U. Mosaik der Klänge : Musik der ethnischen und religiösen Minderheiten in Österreich. Wien : Köln : Weimar: Böhlau, 2001.
5. Manifold Identities : Studies on Music and Minorities. / ur. Ursula Hemetek, Gerda Lechleitner, Inna Naroditskaya, Anna Czekanowska. London : Cambridge Scholars Press, 2004.
6. Između roda i naroda : etnološke i folklorističke studije. / ur. Renata Jambrešić, Tea Škokić. Zagreb: Centar za ženske studije : Institut za etnologiju i folkloristiku, 2004.

7. Lundberg, D.; Malm, K.; Ronström O. Music, Media, Multiculture : Changing Musicscapes. Stockholm, 2003.
8. Music and Gender : Perspectives from the Mediterranean. / ur. Tullia Magrini. Chicago : University of Chicago Press, 2003.
9. Marošević, G. Naricanje. // Glazba Karlovačkog Pokuplja. Zagreb : Hrvatsko muzikološko društvo : Institut za etnologiju i folkloristiku. [u tisku]
10. Music and Gender. / ur. Pirkko Moisala, Beverley Diamond. Chicago : University of Illinois Press : Urbana&Chicago, 2000.
11. Ostasheski, M. Women Playing the Bandura : Challenging Discourses of Nationhood. // Ethnologies. 23, 1(2001), str. 123-145.
12. Tolbert, E. Women Cry with Words : Symbolization of Affect in the Karelian Lament. // Yearbook for Traditional Music. 22(1990), str. 80-105.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

8) Naziv predmeta: Usmena predaja: antropološki, kulturološki, mitološki, povijesni, interdisciplinarni te multimedijски aspekti

Nastavnik: dr.sc. Ljiljana Marks

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula „Kulturno antropološki problemi“

Uvjeti za upis predmeta: položen jezgreni predmet modula

Sadržaj predmeta: Predaja je kraća prozna vrsta, najčešće jednoepizodna, usmenog, folklornog podrijetla. Ima naglašene elemente neobičnog, fantastičnog i u likovima i u događajima. Izrasta iz povijesnih kronika i stare literature, ali ponajviše iz usmenih svjedočanstava, nerijetko s jako iskazanim osjećajem zbiljnosti opisanoga događaja s motrišta aktera/kazivača. Upravo zbog afektivnosti, ali i utonulosti u etnološki/etnografski, povijesni ili književni diskurs nije dugo bila izdvajana kao poseban usmenoknjiževni žanr već je tretirana kao hibridni žanr, vjerovanja, posebno poimanje svijeta, usmena povijesti.

Predaje su istodobno i dokumenti poimanja svijeta i u uskome su kontekstu s društvom, društvenim normama, vrijednostima zajednice. Imaju naglašene elemente neobičnog, fantastičnog i u likovima i u događajima te se i njihova interpretacija u svjetskoj znanosti kretala uvijek između mitskog/mitološkog značaja i vrednovanja te prosuđivanja vjerodostojnosti povijesnoga diskursa. Zbog nevjerojatne vitalnosti, brzine kojom prelaze granice i jezika, i kultura i medija odgovaraju senzibilitetu suvremenoga čovjeka.

Kolegij će na tekstovima hrvatskih usmenih predaja tematizirati i preispitivati navedene značajke te uputiti u prvome redu na povijesne predaje o doseljavanju i podrijetlu stanovništva (*origo gentis*), o osnivanju i postanku gradova (Split, Zagreb, Dubrovnik...) o prikazu povijesnih događaja u predajama, o lokalnom identitetu što se može iščitati iz povijesnih i mitskih

predaja, ali i na aktualnost i životnost žanra te mogućnosti pristupa istraživanjima.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Bausinger, Hermann. *Die Formen der Volkspoeseie*, E. Schmidt Verlag, Berlin 1968.
2. Bošković-Stulli, M. *Priča i pričanje*, MH, Zagreb 1997.
3. Bošković-Stulli, M. *Povijest hrvatske književnosti u sedam knjiga*, knj. 1, Zagreb 1978. (str. 7- 67).
4. Hameršak, M. i Marjanić, S., ur. *Folkloristička čitanka*. AGM, Zagreb 2010.
5. Kukuljević Sakcinski, Ivan. "Bajoslovlje i crkva 1. Vile". *Arkiv za povjestnicu jugoslavensku*, knj. 1., Zagreb 1852: 86-104.
6. Kukuljević Sakcinski, Ivan. "Dogadjaji Medvedgrada". *Arkiv za povjesticu jugoslavensku*, knj. 3., Zagreb 1854: 31-76.;129-132.
7. Marks, Lj. *Vekivečni Zagreb*, AGM, Zagreb, 1994. (²2000; ³2010)
8. Marks, Lj. "Zagrebačka usmena tradicija između ljubavi i politike". *Narodna umjetnost* 33/2, 1996., str. 357—380.
9. Marks, Lj. "Mitski i pravedni vladari". *Gazophylacium*, god. VIII., br. 1.-2., Zagreb, 2003., str. 60-70.
10. Marks, Lj. "Nadnaravno žensko". Zbornik Zagrebačke slavističke škole 2002. Filozofski fakultet, Zagreb 2003., str. 78-89.
11. Marks, Lj. "Ban Josip Jelačić in Croatian Oral Legends: between History and Myth", *Narodna umjetnost* 41/1: 7-26.
12. Marks, Lj. "Dodiri povijesti i usmene tradicije u Kukuljevićevoj Povijesti Medvedgrada". *Osmišljavanje. Zbornik u čast 80. rođendana akademika Miroslava Šicela*. V. Brešić (prir.), FF press, Zagreb 2006., str.139-151.
13. Marks, Lj. "Ni o drvo ni o kamen': Magične formule u hrvatskim predajama o vješticama". *Narodna umjetnost* 44/2: 27-42, Zagreb 2007.
14. Marks, Lj. "The Distinct and Autonomous World of the Oral Legend: old and new readings". *Narodna umjetnost* 47/1, 2010: 91-109. = "Interpretativne razine zapisa usmene proze". U *Vidjeti Ohrid. Referati hrvatskih sudionica i sudionika za XIV. Međunarodni slavistički kongres*. ur. M. Samardžija. Hrvatsko filološko društvo, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2008., str. 305-332.
15. Solar, Milivoj. *Edipova braća i sinovi. Predavanja o mitu, mitskoj svijesti i mitskom jeziku*. Naprijed, Zagreb 1998.
16. Rihtman Auguštin, Dunja. *Etnologija i etnomit*, Naklada publica, Zagreb 2001.
17. Zečević, Divna. "Svakodnevno pripovijedanje i usmena književna tradicija u prigorskom selu Šestinski Kraljevec". *Narodna umjetnost* 13, 1976: 123-140.
18. Zečević, Divna. "Remetska književna kronika (Usmena, pisana i tiskana)". *Narodna umjetnost* 32/2: 65-107.

B. Dopunska:

Tekstovi:

1. Bošković-Stulli, Maja. *Narodne pripovijetke*. Priredila. Pet stoljeća hrvatske književnosti 26. Zagreb 1963.
2. "Narodne pripovijetke i predaje Sinjske krajine". *Narodna umjetnost* 5/6, 1968.
3. "Usmene pripovijetke i predaje s otoka Brača". *Narodna umjetnost* 11/12.

4. *Zakopano zlato. Hrvatske usmene pripovijetke, predaje i legende iz Istre*. Priredila. Istra kroz stoljeća 38. Pula – Rijeka 1986.
5. *U kralja od Norina. Priče, pjesme, zagonetke i poslovice s Neretve*. Metković – Opuzen 1987.
6. *Žito posred mora. Usmene priče iz Dalmacije*. Odabrala i uredila. Split 1993. *Usmene pripovijetke i predaje*. Priredila. Stoljeća hrvatske književnosti. Zagreb 1997.
7. *Dubrovnik* 1/1998, tekstovi: Bošković-Stulli, M. Tragovi konavoskoga pričanja, str. 5-18.
8. Marks, Lj. Gledaj kako cavti! str. 19-43 i Čudesni konavoski svijet (predgovor i izbor priča), str. 230-272.;
9. Marjanić, S. Telurni simbolizam konavoskih vila, str. 66-94.
10. Ivanišević, Frano. 1987. *Poljica. Narodni život i običaji*. Pretisak. Split.
11. Lang, Milan. 1992. *Samobor. Narodni život i običaji*. Pretisak. Samobor. (1. izdanje: dio "Pripovijetke", "Vjerovanja").
12. Lovrenčević, Ivan. Mitološke predaje Bilo-gore, *Narodna umjetnost* 7,1969: 71-100.
13. Lovretić, Josip. 1990. *Otok*. Priredila Mandica Svirac. Pretisak. Vinkovci.
14. Marks, Ljiljana: "Usmene pripovijetke i predaje s otoka Zlarina". *Narodna umjetnost* 17.
15. Marks, Ljiljana. "Od Dioklecijana do Splita - predaje i legende". *Ethnologica Dalmatica*, Split, 6, 1997: 165-184.
16. Marks, Ljiljana. *Hrvatske narodne pripovijetke*. Riječ. Vinkovci 1998.
17. (s. M. Bošković-Stulli) "Usmene priče iz Župe dubrovačke". U *Hrvatska književna baština*, knjiga 1, Ex libris, Zagreb 2002: 441-527.

* * *

9) Naziv predmeta: Suvremene hrvatske migracije u globalnom kontekstu

Nastavnica: dr. sc. Marijeta Rajković Iveta.

ECTS bodovi: 5 bodova

Cilj predmeta: Cilj kolegija je upoznavanje studenata sa suvremenim migracijskim mobilnosti imajući u vidu opće karakteristike kao što su: globalizacija i ubrzanje migracija, tipološka raznolikost, feminiziranje, povećanje politizacije migracija itd. Hrvatska se promatra kao iseljenička, tranzicijska i useljenička zemlja. Studente se upoznaje sa suvremenim migracijama u širem europskom i svjetskom kontekstu s naglaskom na njihovim kulturološkim posljedicama i deteritorijaliziranim kulturama. U okviru predavanja studentima se predstavljaju saznanja o posljedicama migracijskih mobilnosti, posebice modelima integracije migranata u suvremenom društvu.

Znanja stečena na predavanjima studenti će moći primjenjivati prilikom izrade vlastitog seminarskog rada. Pritom će istodobno svladati metodologiju i tehnike kulturnoantropološkog istraživanja ove tematike, vještinu tekstualnog prikazivanja rezultata, izlaganje pred javnošću te sudjelovanje u diskusiji. Budući da dosadašnja iskustava pokazuju da se migracijske mobilnosti stanovništva moraju sagledavati interdisciplinarno studente se potiče na korištenje stečenih znanja i iz njihovih diplomskih studija.

Sadržaj predmeta: Kroz predavanja studente se upoznaje s teorijom, metodologijom i izvorima za istraživanje suvremenih migracija. Problematiziraju se razlike između ekonomskih, političkih, dobrovoljnih, prisilnih, legalnih i ilegalnih migracija. Obrađuju se specifičnosti azilanata, odljeva mozgova, žena migrantica, virtualnih migracija i sl. Teme su i: preseljenja Hrvata iz bivših jugoslavenskih zemalja u Hrvatsku nakon raspada Jugoslavije; unutarnje hrvatske migracije, sezonske migracije u planine i sl.

Migracijske mobilnosti promatraju se s nekoliko aspekata: stajališta samih migranata i njihovih potomaka, posljedica na prostor s kojeg se odselilo, posljedice na prostor u koji se doselilo te utjecaj na stanovništvo koje nije migriralo.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Kolegij se u potpunosti uklapa u kurikulum poslijediplomskog studija etnologije i kulturne antropologije. Daje opće karakteristike suvremenih migracija, ali i nadopunjuje i povezuje ostale kolegije iz tema migracijskih mobilnosti na studiju.

Korištene metode: Nastava će biti podijeljena na predavanja i seminare. Na predavanjima će se kritičkim osvrtom na radove relevantnih teoretičara te na osnovne postavke teorija i metodologije dati uvid u mogućnosti istraživanja migracija. Osnovna saznanja bit će dodatno razrađena u reakcijskim tekstovima koji će se kritički iščitavati i analizirati kroz studentske diskusije u okviru seminara. Pojedina tematska predavanja bit će popraćena prikazima studija slučaja te prezentacijama kroz dokumentarne emisije.

U seminarskom dijelu kolegija studenti odabiru temu reakcijskog i/ili seminarskog rada koji se temelji na dodatnoj literaturi, vlastitom terenskom istraživanju i/ili radu na građi (intervjuima, radu u hemeroteci, arhivima...). Seminarske radove razvrstat će se u tematske cjeline prema kojima će ih studenti izlagati u radioničkom tipu nastave. Svaka radionica, osim studentskih izlaganja, uključivat će diskusiju te valorizaciju rada svojih kolega.

Oblici izvođenja nastave: predavanja, seminari, priprema studentskih istraživanja, mentorstvo istraživanja, studentska izlaganja.

Studentske obveze: dolazak na nastavu, aktivno sudjelovanje u diskusijama, izlaganje reakcijskog teksta, po želji osmišljavanje vlastitog istraživanja i pisanje seminarskog rada.

Ispit: pisani (pisanje seminarskog rada) ili usmeni (uz konzultacije s nastavnikom odabir literature o jednoj migracijskoj problematici i razgovor o njoj).

Literatura:

A. Obvezna:

Studenti za reakcijski tekst biraju jedan članak ili poglavlje knjige.

Prema potrebama i interesima studenata popis literature će se dopuniti.

1. Aneesh, Aneesh. 2006. *Virtual Migration: the programming of globalization*. Duke University Press.
2. Bade, K. J. Emmer, P. C. Lucassen, L. Oltmer, J., ur. 2011. *The Encyclopedia of Migration and Minorities in Europe. From the 17th Century to the Present*. New York: Cambridge University Press.
3. Benmayor, Rina & Andor Skotnes. 2005. *Some Reflections on Migration and Identity*.

4. U *Migration & Identity. Transaction*, ur. Rina Benmayor & Andor Skotnes. Publisher, New Brunswick (USA) i London (U.K.), Oxford University Press, 1–18.
5. Bolaffi, Guido, Raffaele Bracalenti, Peter Braham i Sandro Gindro, ur. 2003. *Dictionary of Race, Ethnicity & Culture*. Sage Publications, London, Thousand Oaks, New Delhi.
6. Bonifazi, Corrado, Marek Okólski, Jeannette Schoorl, Patrick Simon, ur. 2008. *International migration in Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
7. Boswell, Christina. Geddes, Andrew. 2011. *Migration and Mobility in the European Union*. Basingstoke i New York: Palgrave.
8. Božić, Saša, ur. 2012. *Institucionalizacija Hrvatske dijaspole. Oblici migrantskog udruživanja- primjeri iz Europe, JA i Australije*. Zagreb: Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo.
9. Brettell, Caroline, ur. 2007. *Constructing borders, crossing boundaries. Race, Ethnicity, and Immigration*. Lexington Books.
10. Brettell, Caroline. 2003. *Anthropology and Migration. Essays on Transnationalism, Ethnicity and Identity*. Altamira Press, A Division of Rowman & Littlefield Publishers, Inc. Walnut Creek, Lanhan, New York, Oxford.
11. Brettell, Caroline, [James Frank Hollifield](#), 2000. [Migration Theory: Talking Across the Disciplines](#), Routledge.
12. Buijs Gina, ur. 1993. *Migrant Women. Crossing Boundaries and Changing Identities*. Oxford, 1–19.
13. Campani, Giovanna. 1995. Women Migrants: From marginal subjects to social actors. U *The Cambridge Survey of World Migration*, ur. Cohen, Robin. Cambridge University Press, 546–550.
14. Castles, Stephen & Mark J. Miller. 2003. *The age of Migration*. Palgrave Macmillan.
15. Castles, Stephen. 1993. *The age of Migration: international movements in the modern world*. New York: The Guilford Press, 43–64.
16. Castles, Stephen, Alastair Davidson. 2000. Immigration, Minority Formation and Racialization. U *Citizenship and Migration: Globalization and the politics of belonging*. London: Macmillan, 54–83.
17. Cohen, Robin, ur. 1995. *The Cambridge Survey of World Migration*. Cambridge University Press, 1–9.
18. Cohen, Robin i G. Jónsson, ur. 2011. [Migration and Culture](#). Cheltenham: Edward Elgar.
19. Combes, M. Thränhardt, D. ur. 2010. *National Paradigms of Migration Research*. Göttingen: V&R unipress.
20. Čapo Žmegač, Jasna. 2002. *Srijemski Hrvati. Etnološka studija migracije, identifikacije i interakcije*. Zagreb: Durieux.

21. Čapo Žmegač, Jasna, 2010. *Različiti pristupi povratnim migracijama: primjer Hrvatske*, Studia ethnologica Croatica 22:11–38.
22. DeLent L. Debra. 1999. Introduction: The Invisibility of Woman in Scholarship on International Migration. U *Gender and Migration*, ur. Kelson A. Gregory & Debra L. DeLent, Macmillan Press, 1–14.
23. Faist, Thomas. 2000. *The Volume and Dynamics of International Migration and transnational Social Spaces*. Oxford: Clarendon Press.
24. Favell, Adrian. 2001. *Philosophies of Integration. Immigration and the Idea of Citizenship in France and Britain*. Palgrave Macmillan.
25. Glick Schiller, Nina et al. 1992. Transnationalism: A New Analytical Framework for Understanding Migration. U *Towards a Transnational Perspective on Migration. Race, Class, Ethnicity, and Nationalism Reconsidered*, ur. Nina Glick Schiller et al. New York: New York Academy of Sciences, 1–24.
26. Guibernau, Montserrat, John Rex, ur. 2003. *The Ethnicity Reader Nationalism, Multiculturalism and Migration*. Polity Press.
27. Haiming Liu. 2005. [*The Transnational History of a Chinese Family: Immigrant Letters, Family Business and Reverse Migration*](#). Rutgers University Press.
28. Heršak, Emil, ur. 1998. *Leksikon migracijskog i etničkog nazivlja*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Školska knjiga.
29. Khalid Koser. 2007. *International Migration*. Oxford University Press.
30. Kleiner J. Robert et al. 1986. International Migration and Internal Migration: A Comprehensive Theoretical Approach. U *Migration across Time and Nations Popular mobility in historian contexts*, ur. Ira A. Glazier & Luigi De Rosa. New York: Homes & Meier Publisher, Inc.
31. Lewelen C. Ted. 2002. Globalization and Migration U *The Anthropology of Globalization*. Bergin & Garvey, 121–184.
32. Lončar, Sanja. 2013. [Etnografije hrvatskih radnih migrantica u Münchenu: važnost razvijanja društvenih mreža, novih osobnih znanja i vještina](#). U *Hrvatska svakodnevica: etnografije vremena i prostora*, ur. Čapo, Jasna ; Gulin Zrnić, Valentina. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 243–262.
33. Lucassen, Jan & Lucassen Leo, ur. 1999. *Migration, Migration History, History Old Paradigms and New Perspectives*. International and Comparative Social History. International Institute of Social History, Amsterdam. European Academic Publisher, Berne.
34. Miller, J. Mark. 1995. Illegal Migration. U *The Cambridge Survey of World Migration*, ur. Robin Cohen. Cambridge University Press, 537–540.
35. Mirca Madianou i Daniel Miller. 2012. *Migration and New Media: Transnational Families and Polymedia*. Routledge.

-
36. Nejašmić, Ivica 1998. *Bibliografija radova o unutrašnjoj migraciji stanovništva Jugoslavije u poslijeratnom razdoblju (1945- 1986)*. Institut za migracije i narodnosti, Zagreb.
37. Neuliep, W. James. 2006. Acculturation and Culture Shock. U *Intercultural Communication*. Thousand Oaks, London, New Delhi, Sage, 415–440.
38. Penninx Rinus, Maria Berger i Karen Krall, ur. 2006. *The Dynamics of International Migration and Settlement in Europe*, Amsterdam University Press.
39. Podgorelec Sanja i Sanja Klempić Bogardi. 2013. *Gradovi potopili škoje*. Zagreb: IMIN.
40. Povrzanovic Frykman, Maja. 2002. Homeland lost and gained: Croatian diaspora and refugees in Sweden. U *New Approaches to Migration? Transnational communities and the transformation of home*, ur. Nadje Al-Ali and Khalid Kosher, London and New York: Routledge, 118–137.
41. Povrzanovic Frykman, Maja, ur. 2004. *Transnational Spaces: Disciplinary Perspectives*. Malmö: Malmö University.
42. Rajković, Marijeta; Jasmina Jurković. 2006. Primorski Bunjevci Krivopučani na području Virovitice (studija slučaja unutarnje migracije). *Studia ethnologica Croatica* 18: 231–279.
43. Rajković Iveta, Marijeta. 2010. *Primorski Bunjevci: migracije (1918. - 1939. godine), translokalizam, akulturacija, identitet*. Doktorska disertacija. Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
44. Rajković Iveta, Marijeta. 2005. Sezonske migracije na području Krivoga Puta: tradicije u recentnoj povjesnoj perspektivi, *Senjski zbornik* 32:273–316.
45. Rajković Iveta, Marijeta, Martina Mišetić. 2010. Migracije i njihov odraz na obiteljski život stanovništva lovinačkog kraja. *Senjski zbornik* 37:143–188.
46. Rajković Iveta, Marijeta. 2011. Migrantska priča obitelji Lopac: Senj, Virovitica, Kanada, Hrvatska. *Senjski zbornik* 38:333–364
47. Rajković Iveta, Marijeta. 2012. Dissolution of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia and Migration of New Minorities From and To Newly Formed States. U *Migration and Identity. Historical, Cultural and Linguistic Dimensions of Mobility in the Balkans*, ur. Petko Hristov. Sofija (Bugarska): Paradigma, 152–162.
48. Rex, John. 1997. *The Ethnicity Reader: Nationalism, Multiculturalism and Migration*. Polity Press.
49. Rumbaut, G. Rubén i Alejandro Portes, ur. 2001. *Ethnicities Children of Immigrants in America*. University of California Press, Berkeley Los Angeles, London, 1–19, 301–317.
50. Smith, C. Robert. 1997. Transnational Migration, Assimilation, and Political Community. U *The City and the World, New York's Global Future*, ur. Margaret E. Graham & Alberto Vourvoulias-Bush. New York, SAD. Published: Council on Foreign Relations.

51. Waters C. Mary & T. R. Jiménez. 2005. Assessing Immigrant Assimilation: New Empirical and Theoretical Challenges. *Annual Reviews of Sociology* 31:105–122.

* * *

10) Naziv predmeta: Etnografija putovanja: materijalne prakse migranata

Nastavnik: Prof. dr. sc. Maja Povrzanović Frykman

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: nastava i pisanje rada na hrvatskom, literatura na engleskom

Trajanje: 15 sati

Status: izborni kolegij modula *Suvremeni problemi kulturne antropologije*

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskog rada

Uvjeti za upis kolegija: položen jezgreni predmet modula

Cilj kolegija: Težište ovog kolegija je na terenskom istraživanju transnacionalnih praksi migranata i pisanju seminarškog rada na temelju originalnog etnografskog materijala. Posebna je pažnja posvećena odnosu teorije i metodologije, pa seminarski rad proizašao iz ovog kolegija može biti polazištem doktorske radnje.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Ovaj kolegij produbljuje znanja o transnacionalnim obrascima stečena u jezgrenom modulu posvećenom suvremenim problemima kulturne antropologije. Kompatibilan je s izbornim kolegijem *Antropologija suvremenih migracija*, u kojemu se studentima predstavljaju opseg i dosezi suvremene mobilnosti ljudi.

Korištene metode: Na predavanjima će se kritičkim osvrtom na radove odabranih teoretičara i etnografa produbiti poznavanje istraživanja migracija i transnacionalnih društvenih prostora. Na seminarima će se radioničkim tipom nastave analizirati konkretna istraživačka pitanja i situacije. Pažnja će biti usmjerena na teorijska i metodološka pitanja vezana uz etnografsko istraživanje putovanja ljudi i predmeta, da bi studenti uspješno izveli samostalno terensko istraživanje i napisali originalni znanstveni rad. U završnom „opozicijskom“ seminaru studenti međusobno čitaju radove i nastupaju kao oponenti radova drugih polaznika kolegija. Time pokazuju svoje znanje i kritičke sposobnosti, te doprinose kvaliteti seminarskih radova supolaznika kolegija.

Sadržaj kolegija: Težište ovog kolegija je na terenskom istraživanju transnacionalnih praksi migranata, uz posebnu pažnju posvećenu putovanjima ljudi i predmeta, na primjerima migranata koji žive u inozemstvu i/ili njihovih obitelji ili prijatelja u Hrvatskoj. U središtu su interesa materijalne prakse kojima ljudi ostvaruju prisutnost u različitim lokacijama unutar transnacionalnih društvenih prostora. Što ljudi čine, šalju ili nose sa sobom da bi ostali u vezi – da bi bili prihvaćeni, pamćeni, potrebni ili cijenjeni u mjestima u kojim ne žive svoj svakodnevni život, a za koja su višestruko vezani? Da li je osobno prisustvo, dakle putovanje, nužno za osjećaj i potvrdu pripadnosti takvim mjestima, ili su predmeti-pokloni koji slijede

transnacionalne putanje dovoljan izraz i dokaz povezanosti? Dok većina antropoloških radova o transnacionalnim vezama zanemaruje prakse o kojima je ovdje riječ, ekspanzija relativno jeftinih putovanja i ogromne količine predmeta koji putuju u pretrpanim automobilima, autobusima i avionima, vane za etnografskom dokumentacijom. Istraživanje transnacionalnih praksi i iskustava migranata je i teorijski relevantno, jer izbjegava predrasudljivo grupnih pripadnosti, te empirijski provjerava značaj etničkih parametara i ideje zajednice, koji dominiraju suvremenim istraživanjima migracija. Jednako je važno istraživati i uvelike zanemarena iskustva ljudi koji sami nisu migrirali, ali su zbog veza s migrantima akteri u transnacionalnim društvenim prostorima.

Plan rada:

1. predavanje (2 sata)

Uvod. Pregled sadržaja kolegija, objašnjenje načina rada, korištenih metoda, preciziranje studentskih obveza, određivanje rokova, komentiranje zadane i ponuđene literature, definiranje načina korištenja literature u okviru seminara.

Studenti se predstavljaju nastavnici, te iskazuju vlastite pobude za upis ovoga kolegija. Nastavnica studentima predstavlja svoje pobude za kreiranje kolegija.

2. predavanje (2 sata)

Teorija. Rasprava o teorijskim pojmovima relevantnih za ovaj kolegij i njihovim implikacijama pri određenju teme i fokusa etnografskog istraživanja. Objašnjenje potencijala etnografija putovanja u okviru etnološkog istraživanja transnacionalnih praksi migranata u kritičkom promišljanju grupnih pripadnosti, s posebnim osvrtom na značaj etničkih parametara i ideje zajednice, koji dominiraju suvremenim istraživanjima migracija. Objašnjenje fokusa na materijalne prakse.

3. predavanje (2 sata)

Metodologija. O metodologiji istraživanja mobilnosti s posebnim osvrtom na materijalne aspekte, na primjeru transnacionalnih putanja ljudi i predmeta. Prikaz relevantne literature, te objašnjenje potrebe i mogućnosti novih pravaca istraživanja. Izlaganje etičkih principa i dilema pri terenskom radu i korištenju etnografske građe.

1. seminar (2 sata)

Rasprava o pročitanim člancima s popisa obvezne literature. Studenti iznose svoje početne ideje glede vlastitog terenskog istraživanja; nastavnica predlaže dopunsku literaturu, nudi savjete i smjernice.

U razdoblju između 1. i 2. seminara studenti obavljaju čitaju literaturu i planiraju istraživanje.

2. seminar (2 sata)

Rasprava o teorijskim i metodološkim pitanjima u okvirima konkretnog terenskog istraživanja – primjena literature. Studenti uz vodstvo nastavnice prezentiraju i komentiraju svoj izbor obvezne i dopunske literature u odnosu na probleme i pitanja s kojima su se suočili tijekom terenskog istraživanja.

Razdoblje između 2. i 3. seminara posvećeno je terenskom istraživanju u okvirima dogovorenim na 1. i 2. seminaru.

3. seminar (2 sata)

U seminaru studenti prezentiraju rezultate dovršenog terenskog istraživanja, detaljno izlažu sve elemente svog seminarskog rada u nastajanju i sudjeluju u diskusiji o radovima supolaznika kolegija.

Razdoblje između 3. i 4. seminara posvećeno je pisanju seminarskog rada, uz održavanje individualnih konsultacija s nastavnicom.

4. seminar (3 sata)

„Opozicijski“ seminar: „obrana“ seminarskog rada. Studenti međusobno čitaju radove i nastupaju kao oponenti radova drugih polaznika kolegija. Time pokazuju svoje znanje i kritičke sposobnosti, te doprinose kvaliteti seminarskih radova supolaznika kolegija. Za ovaj je termin predviđena i studentska evaluacija koncepcije i izvedbe ovoga kolegija. Odgovarajući na pitanja u studentskoj anketi, studenti će ocjenjivati je li kolegij pridonio razvijanju zadanih općih i specifičnih kompetencija.

Nakon ovog seminara, studenti u dogovorenom roku predaju završnu verziju seminarskog rada nastavnici na ocjenjivanje.

Literatura:

A. Obvezna (ukupno 271 str., uz to se za seminarski rad dodaju naslovi s popisa dopunske literature ili drugi relevantni naslovi odabrani u dogovoru s nastavnicom):

1. Burrell, Kathy (2008): Managing, Learning and Sending: The Material Lives and Journeys of Polish Women in Britain. *Journal of Material Culture* 13(1): 63–83. (21 str.)
2. Dudley, Sandra (2011): Feeling at Home: Producing and Consuming Things in Karenni Refugee Camps on The Thai-Burma Border. *Population, Space and Place* 17: 742–755. (14 str.)
3. Geismar, Haidy i Horst, Heather A. (2004): Materializing Ethnography. *Journal of Material Culture*, 9(1): 5-10. (6 str.)
4. Hannam, Kevin, Mimi Sheller, John Urry (2006): Editorial: Mobilities, Immobilities and Moorings. *Mobilities* 1(1): 1-22. (22 str.)
5. Levitt, Peggy i Glick Schiller, Nina (2004): Conceptualizing Simultaneity: A Transnational Social Field Perspective on Society. *International Migration Review*, 38(3): 1002-1039. (38 str.)
6. Lomsky-Feder, Edna i Rapoport, Tamar (2000): Visit, Separation, and Deconstructing Nostalgia: Russian Students Travel to Their Old Home. *Journal of Contemporary Ethnography*, 29(1): 32-57. (26 str.)
7. Marcus, George (1995): Ethnography In/Of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography. *Annual Review of Anthropology* 24: 95-117. (22 str.)
8. Petridou, Alia (2001): The Taste of Home. U: Miller, D., ur., *Home Possessions: Material Culture Behind Closed Doors*. Oxford: Berg, 87-104. (17 str.)

9. Povrzanović Frykman, Maja (2001): Povezati mjesta, izdržati udaljenost: iskustva i implikacije transmigrantskih putovanja. *Narodna umjetnost. Croatian Journal of Ethnology and Folklore Research* 38(2), 2001: 11-31. (ISSN 0547-2504) (21 str.)
10. Povrzanović Frykman, Maja (2010): Materijalne prakse bivanja i pripadanja u transnacionalnim društvenim prostorima. *Studia ethnologica Croatica* 22, 2010: 39-60. (21 str.)
11. Povrzanović Frykman, Maja (2016): Conceptualising Continuity: A Material Culture Perspective on Transnational Social Fields, *Ethnologia Fennica* 2016, 43: 43-56. (14 str.)
12. Povrzanović Frykman, Maja (2017): Food as a matter of being: experiential continuity in transnational lives. In Maria Abranches & Diana Mata-Codesal (eds.), *Food Parcels in International Migration. Intimate Connections*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan. (20 str.)
13. Povrzanović Frykman, Maja & Humbracht, Michael (2013): Making Palpable Connections: Objects in Migrants' Transnational Lives. *Ethnologia Scandinavica* 43. (20 str.)
14. Turner, Aaron (2000): Embodied Ethnography: Doing Culture. *Social Anthropology* 8(1): 51-60. (9 str.)

B. Dopunska:

1. Amit Talal, Vered (ur.) (2007): *Going First Class? New Approaches to Privileged Travel and Movement*. New York i Oxford: Berghahn Books. (odabrana poglavlja)
2. Brubaker, Rogers (2004) *Ethnicity without Groups*. Cambridge, Massachusetts i London: Harvard University Press. (odabrana poglavlja)
3. Caroe Christiansen, Connie (2004): Transnational Consumption in Denmark and Turkey: An Anthropological Research. U: Maja Povrzanović Frykman, ur., *Transnational Spaces: Disciplinary Perspectives*, 123-137. Malmö: Malmö University. (14 str.) Open Access (preko naslova knjige), www.mah.se/muep
4. Carter, Bob i Fenton, Steve (2009) Not Thinking Ethnicity: A Critique of the Ethnicity Paradigm in an Over-ethnicised Sociology. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 40(1): 1-18.
5. Hoskins, Janet (1998): Introduction. U: *Biographical Objects: How Things Tell the Story of People's Lives*, 1-24. New York & London: Routledge.
6. Löfgren, Orvar i Bendix, Regina (eds.) 2007: *Double Homes, Double Lives?* Special issue of *Ethnologia Europea* 37(1-2). (odabrani poglavlja)
7. Lury, C. i Wakeford, N. (ur.) *Inventive methods: The Happening of The Social*. London i New York: Routledge, 25-35. (odabrani članci)
8. Miller, Daniel (ed.) (2001) *Home Possessions: Material Culture Behind Closed Doors*. Oxford: Berg.

9. Robertson, George, Melinda Mash, Lisa Tickner, Jon Bird, Barry Curtis i Tim Putnam (ur.) (1994) *Travellers' Tales: Narratives of home and displacement*, 93-104. London i New York: Routledge. (odabrana poglavlja)
 10. Salih, Ruba (2003): *Gender in transnationalism: home, longing and belonging among Moroccan migrant women*. New York: Routledge. (odabrana poglavlja)
 11. Walsh, Kathie. 2006. "British expatriate belongings: Mobile homes and transnational homing." *Home Cultures* 3 (2): 123–144.
- ostali naslovi: u dogovoru s nastavnicom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

Način polaganja ispita:

Od studenata se očekuje: redovito pohađanje predavanja i čitanje obvezne i dopunske literature, sudjelovanje u raspravama i radu seminara, te predaja i usmeno izlaganje seminarskog rada od 16 kartica teksta temeljenog na vlastitom terenskom istraživanju. Kvaliteta seminarskog rada utječe na 70% ocjene, sudjelovanje u raspravama i radu seminara 30%.

Ocjena se može povećati usmenim ispitom, koji se, na zahtjev studenta, može održati nakon javne objave rezultata.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Osigurat će se interna kontrola kvalitete nastave, provođenjem studentske ankete.

* * *

11) Naziv predmeta: Antropologija nasilja

Nastavnik:	dr. sc. Tomislav Pletenac. izv. prof.
ECTS-bodovi:	5 bodova
Jezik:	hrvatski, po potrebi engleski
Trajanje:	15 sati
Status:	izborni predmet modula Kulturnoantropološki problemi
Oblik nastave:	kombinacija predavanja i seminara
Uvjeti za upis predmeta:	nema
Cilj predmeta:	Studenti se upoznaju sa problemom kulturne uvjetovanosti nasilja.

Uloga predmeta u ukupnom kurikulumu: Ovo je izborni predmet modula. U njemu se detaljnije razrađuju neki od problema vezanih uz problem nasilja koji mijenjaju kulturnu i društvenu sliku stvarnosti

Korištene metode: Obradivat će se pojedini važni teorijski pristupi problematici nasilja, pri čemu će se koristiti vođeno učenje i rasprave.

Naglasci u procesu nastave:

- prikupljanje postojeće literature,

- kritičko vrednovanje dosadašnjih teorijskih objašnjenja (s diskusijom),

Individualni rad rezultira pisanjem teksta i prezentiranjem zaključaka, a usmjeren je na temu koju namjerava obraditi u disertaciji.

Sadržaj predmeta: Ovaj je predmet posvećen načinima istraživanja nasilja kao simbolički oblikovanog djelovanja. U svom eseju kritika nasilja Walter Benjamin prvi upućuje na kompleksnu strukturu nasilja kao jedan od elementarnih društvenih sastavnica. Benjamin naime tvrdi kako bez nasilja nema društva. Svako društvo u procesu uređenja odnosa primorano je uputiti se na dvije vrste nasilja koje će Benjamin nazvati utemeljujućim i održavajućim. No na kraju eseja ostavlja mogućnost treće vrste nasilja – božanskog. Do danas ta teza o božanskom nasilju ostaje enigmatična pa su se tako tim problemom između ostalih bavili Michel Foucault, Jacques Derrida i Slavoj Žižek. Svaki od njih je na svoj način tumačio Benjaminovu te time stvorio i nove puteve za konceptualizaciju nasilja od kojih je jedna od najvažnijih ona o sistemskom nasilju.

U ovom predmetu će se na svježim primjerima istraživati kako kulturni odgovor na nasilje, tako i kulturna podloga nasilja, ili drugim riječima tema istraživačkog kolegija je kultura nasilja i nasilje kulture. Posebna će se pažnja pridati nevidljivom nasilju kulture koje se može naći već u Freudovom konceptu «nelagode u kulturi». Nanovo iščitani taj koncept nije više utemeljen, kako je to bilo originalno kod Freuda, u ideji kulture kao cenzora primordijalnih instinkta, već u nelagodi činjenice kako u samoj kulturi postoji argumentacija za nasilje kao paradoksalni višak koji se objavljuje u vrijednostima koja se naizgled upravo suprotstavljaju nasilju. To prije svega vrijedi za nasilje prosvjetiteljstva koje je završilo u Šoiju kao osebujnom industrijskom poništenju Židova u Europi. No jednako tako danas svjedočimo raznovrsnim formama nasilja koja su često skopčana s raznovrsnim ideološkim sustavima od kojih su neki tek reinvenija onih starih (neo-nacionalizmi, neo-fašizmi, neo-nacizmi), neki sasvim novi (društvo sigurnosti), a neki kombinacije poput religijsko-milenarističkih (protestanski, katolički i islamski fundamentalizam). Odgovor na te forme nasilja vrijednosti i stavova teško se može artikullirati povratnim nasiljem jer se upada u sličnu zamku. Stoga je potraga za enigmatičnim božanskim nasiljem danas vjerojatno važnija nego u vrijeme kada nam ju isporučuje Benjamin.

Glavne nastavne jedinice su:

- jezik i nasilje
- kulturno strukturiranje i društveno argumentiranje nasilja;
- terorizam i strah;
- ratna etnografija

Literatura:

A. Obvezna:

1. Agamben, Giorgio . 2007. *Ono što ostaje od Auschwitza*. Zagreb: Antibarbarus.
2. Benjamin, Walter. 1974. *Eseji*. Beograd: Nolit.
3. Critchley, Simon. 2012. *The Faith of the Faithless*. London: Verso.
4. Čale Feldman, Lada, Ines Prica, Reana Senjković (ur.). 1993. *Death, Fear and Resistance: an Ethnography of War*. Zagreb: Institute of Ethnology and Folklore Research – Matrix Croatica.
5. Derrida, Jacques. 2002. “Force of Law: The Mystical Foundation of Authority”. U *Acts of Religion*, Gil Anidjar, ur. Prev. Mary Quaintance. New York: Routledge, 230–298.

6. Eagleton, Terry. 2005. *Holly Terror*. Oxford: Oxford University Press.
7. Foucault, Michel. 1994. *Nadzor i kazna*. Informativ: Zagreb.
8. Furedi, Frank. 2007. *Invitation to Terror: The Expanding Empire of the Unknown*. London: Bloomsbury Academic.
9. Hinton, Alexandar (ur). 2002. *Annihilating Difference*. Berkeley: University of California Press.
10. Nawaz, Maajid. 2013. *Radical: My Journey from Islamist Extremism to a Democratic Awakening*. Lyons Press.
11. Žižek, Slavoj. 2008. *O nasilju: Šest pogleda sa strane*. Zagreb: Naklada Ljevak.
12. Žižek, Slavoj (2002): Sublimni objekt ideologije, Arkzin.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima i istraživanjima doktoranda

Studentske obveze: Studenti su dužni aktivno sudjelovati u raspravljanju o predviđenoj problematici. Dužni su napisati jedno izlaganje o obrađivanoj tematici prema vlastitu izboru i prezentirati ga.

Način polaganja ispita: pismeni rad

* * *

12) Naziv predmeta: Od metode do teksta (suvremeno terensko istraživanje)

Nastavnica: dr.sc. Valentina Gulin Zrnić

ECTS bodovi: 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni kolegij, 5. semestar

Uvjeti za upis kolegija: nema

Oblik nastave: naglasak u ovome kolegiju je na seminarskim diskusijama unutar kojih se kombiniraju i predavanja, te na terenskom radu

Cilj kolegija: na konkretnim istraživačkim temama i interesima doktoranada razraditi metodološko-epistemološka pitanja etnologije/kulturne antropologije; pripremna faza za disertaciju

Sadržaj kolegija: Polazeći od pretpostavke da je u 5. semestru potrebno već konkretnije definirati istraživački projekt disertacije, ovaj kolegij radioničkog karaktera upućuje doktorande na izbor teme disertacije, pripremanje istraživanja, izbor terenskih metoda, izvodi se pilot istraživanje, raspravlja se o suvremenim metodološko-epistemološkim pitanjima na konkretnim rezultatima vlastitog istraživanja te potiče metodološka, epistemološka i etička autorefleksivnost.

Završni pisani rad ovoga kolegija može biti baza kasnijeg metodološkog dijela u pisanju disertacije.

Plan rada: kolegij se izvodi kroz 3 bloka između kojih se pripremaju studentske obaveze:

1. blok (5 sati):

Priprema: čitanje relevantne literature, svaki student dobiva jednu temu (članak) metodološke naravi

Nastava: prezentacije tema i moderirana diskusija, kombinirana s predavanjem, na sljedeće teme metodologije i etnografskoga teksta: ulazak na teren, odnos s kazivačima, intervjui, transkripti, promatranje sa sudjelovanjem, terenski dnevnik, etička pitanja istraživanja; etnografski tekst: etnografski realizam, etnografska imaginacija, etnografija pojedinačnoga, autoetnografija

2. blok (5 sati)

Priprema: studenti pripremaju i predaju u pisanom obliku (1-2 kartice) opis istraživačke teme (za disertaciju) i potencijalne metode istraživanja. Ovaj rad bit će sastavni dio završnoga rada kolegija.

Nastava: prezentacija pripremljenoga i zajednička diskusija u kojoj se sada konkretnije ponovo otvaraju pitanja etnografskoga terena, prakse i pisanja

3. blok (5 sati)

Priprema: studenti trebaju obaviti pilot istraživanje vezano uz najavljenju temu disertacije i prema ranije dogovorenim i raspravljanim metodama. Nastavniku se prije sata dostavljaju materijali s terena (transkripti intervjuja, terenski dnevnik i dr. – sastavni dio završnoga rada), a za prezentacije se priprema metodološki osvrt na izvedeno istraživanje

Nastava: prezentacije istraživanja uz metodološki osvrt kroz koji se nanovo, sada autorefleksivno otvaraju već neka ranija metodološko-epistemološka pitanja, te neka nova, vezana uz izgradnju znanstvenog autoriteta, pitanja restitucije i sl. Na temelju diskusije i konzultiranjem literature priprema se zadnji dio završnoga rada koji je metodološki refleksivan tekst.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Amit, Vered, ed. 2000. *Constructing the Field*. London – New York: Routledge.
2. Čapo Žmegač J., V. Gulin Zrnić, G.P. Šantek, ur. 2006. *Etnologija bliskoga. Poetika i politika suvremenih terenskih istraživanja*. Zagreb, Institut za etnologiju i folkloristiku & Naklada Jesenski i Turk.
3. Faubion, James and George, Marcus, eds. 2009. *Fieldwork is not what it used to be. Learning anthropology's method in a time of transition*. Ithaca and London: Cornell University Press.
4. Marcus E., George & Michael Fischer *Antropologija kao kritika kulture*. Zagreb: Breza.

B. Dopunska:

Uz navedene naslove i dodatna preporuka literature prema individualnim istraživačkim i terenskim interesima doktoranda, u dogovoru s nastavnikom.

1. Bretell, Caroline, ur. 2003. *When They Read What We Write. The Politics of Ethnography*. Westport – London: Bergin & Garvey.
2. Cassell, Joan. 1980. "Ethical Principles for Conducting Fieldwork". *American Anthropologist* 82: 28-41.
3. Clifford, James. 1983. "On Ethnographic Authority". *Representations* 1/2: 118-146.
4. Davies, Charlotte Aull. 2001. *Reflexive Ethnography: A guide to researching selves and others*. London - New York: Routledge.
5. Emerson, R.M. ed. 2001. *Contemporary Field Research*. Prospect Heights: Waveland Press
6. Frykman, Jonas & Nils Gilje, eds. 2003. *Being There. New Perspectives on Phenomenology and the Analysis of Culture*. Lund: Nordic Academic Press, 7-51.
7. Geertz, Clifford. 1983. *Local Knowledge. Further Essays in Interpretive Anthropology*, USA: Basic Books.
8. Giordano, Christian. 1998. "I can Describe Those I Don't Like Better than Those I Do. *Verstehen* as a Methodological Principle in Anthropology". *Anthropological Journal on European Cultures* 7/1: 27-41.
9. Gupta, Akhil & James Ferguson, eds.. 1997 *Anthropological Locations. Boundaries and Grounds of a Field Science*. Berkeley - Los Angeles: University of California Press.
10. Hannerz, Ulf. 2003. "Several Sites in One". U *Globalisation. Studies in Anthropology*. Th. Hylland Eriksen, ur. London - Sterling, Virginia: Pluto Press, 18-38.
11. Hastrup, Kirsten. 1993. "The native voice – and the anthropological vision". *Social Anthropology* 1: 173-186.
12. Clifford, James & George E. Marcus, eds. 1986. *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*. Berkeley: University of California Press.
13. Marcus, George E. 1995. "Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography". *Annual Review of Anthropology* 24: 95-117.
14. Marcus, George. 1998. *Ethnography through Thick and Thin*. Princeton: Princeton University Press.
15. Marcus, George E. 1995. "Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography". *Annual Review of Anthropology* 24: 95-117.
16. Narayan. Kirin. 1993. "How Native Is a 'Native' Anthropologist?". *American Anthropologist* 95/3: 671-686.
17. Okely Judith i Helen Callaway, ur. 1992. *Anthropology and Autobiography*. London - New York: Routledge.
18. Reed-Danahay, Deborah, ur. 1997c. *Auto/Ethnography. Rewriting the Self and the Social*. Oxford - New York: Berg.
19. Rihtman-Auguštin, Dunja. 2001. "Etnoantropolog na domaćem terenu: promatrač ili svjedok, tj. o autoritetu domaće etnologije". U *Etnologija i etnomit*, D. Rihtman-Auguštin. Zagreb: Naklada Publica, 181-197.
20. Scheper-Hughes, Nancy. 1995. "The Primacy of Ethical. Propositions for a Militant Anthropology". *Current Anthropology* 36/3: 409-420.
21. Wittel, Andreas. 2004. "Etnografija u pokretu: od terena do mreže i interneta". U *Etnografije interneta*. R. Senjković i I. Pleše, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku i Ibis grafika, 17-25.

<http://aaanet.org>

(Ethics: AAA Code of Ethics; Handbook on Ethical Issues in anthropology)

Ocjenjivanje: pohađanje nastave i sudjelovanje u diskusijama; završni rad (temeljen na terenskom radu) koji se sukcesivno predaje tijekom izvođenja kolegija (tema i metode; materijali

s terena), uključivo i metodološki osvrt koji se uobličava nakon završnih rasprava na satu i predaje u dogovoru s nastavnikom nakon završenog kolegija.

* * *

13) Naziv predmeta: Uvod u metodologiju znanstvenog rada

Nastavnica: dr.sc. Sanja Potkonjak

ECTS bodovi: 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni kolegij, 3. semestar

Uvjeti za upis kolegija: nema

Oblik nastave: nastava se sastoji od praktičnog dijela vježbi i predavanja. Obveze u kolegiju ispunjavaju se sukcesivnom predajom radova: postavljanja istraživanja, simulacije instrumenata istraživanja i artikulacije etičkih problema.

Cilj kolegija: Kolegij je koncipiran kao vježba prijave prijedloga istraživanja etičkom povjerenstvu i kao vježba dizajna istraživanja.

Sadržaj kolegija: Kolegij se sastoji od dva konstitutivna dijela. Zadatka prijave istraživanja, odnosno zadatka dizajna istraživanja, te kroz personalizirani dio kojim se fokusira na pojedine doktorske kandidate i specifične potrebe budućeg istraživanja. U personaliziranom kurikulumu tematiziraju se specifični problemi definiranja prostora istraživanja, odabira metoda i tehnika istraživanja i anticipacije etičkih kriza.

Plan rada: kolegij se izvodi u nizu od 4 nastavne cjeline (uključivo sa završnim satom prezentacije istraživanja kao dugoročnog i održivog projekta)

1. blok (4 sata):

Priprema: prezentacija ideje istraživanja

Nastava: definiranje istraživačke teme, problematiziranje etnografije kao pristupa istraživanim temama i ocrtavanje distinktivnog istraživačkog okružja.

Vizualni materijal: *Aleksandrinke* (rež. M. Pevec, 2011)

2. blok (3 sata) = 19.1.2013.

Priprema: prezentacija postavljenog istraživanja; u pisanom obliku definirati temu, 5-10. istraživačkih pitanja, cilj i svrhu istraživanja te fokus istraživanja /statement, questions, purpose, focus, delimitation/.

Nastava: definiranje istraživačkog instrumenta; dizajn istraživačkih alata: tropi, etnografske bilješke, otvoreni intervju. Etnografija kao iskustvo.

Čitanje:

Charmaz, Kathy. 2011. „Gathering Rich Dana“ U: *Constructing Grounded Theory. A Practical Guide Through Qualitative Analysis*, Kathy Charmaz. Los Angeles: Sage, str. 12-41.

Pratt, Mary Louise. 1986. „Fieldwork in Common Places“ U: *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*. James Clifford i George E. Marcus, ur. Berkeley i Los Angeles: University of California Press, str 27-50.

Vizualni materijal: *Interrogation* (rež. N. Kabil, 2007)

3. blok (4 sata) = 1. 2.2013.

Priprema: studenti u pisanom obliku razrađuju i prezentiraju upitnicu za istraživanje (3 kartice teksta – priložiti protokol ili obrazac za davanje informiranog pristanka u istraživanju)

Nastava: Problematiziranje etike u istraživanju. Etnografija kao odnos.

Čitanje: Whiteford M. Linda i Robert T. Trotter II. 2008. *Ethics for Anthropological Research and Practice*. Long Grove, Illinois: Waveland. Pp. 97-117.

Vizualni materijal: Conversations With History: Nancy Scheper-Hughes

4. blok (3 sata) = 2.2.2013.

Priprema: studenti usmeno prezentiraju anticipirane etičke probleme i predaju finalizirane prijave istraživanja s razrađenim etičkim problemima.

Nastava: završni razgovor o dizajnu istraživanja i održivosti.

Literatura:**A. Obvezna**

1. Charmaz, Kathy. 2011. *Constructing Grounded Theory. A Practical Guide Through*
2. *Qualitative Analysis*, Kathy Charmaz. Los Angeles: Sage.
3. Whiteford M. Linda i Robert T. Trotter II. 2008. *Ethics for Anthropological Research and Practice*. Long Grove, Illinois: Waveland. Pp. 97-117.

<http://www.aaanet.org/issues/policy-advocacy/Code-of-Ethics.cfm>

(Code of Ethics of the American Anthropological Association, *Approved February 2009*)

<http://www.hrvatskoetnoloskodrustvo.hr/o-nam/eticki-kodeks-hed-a/>

(Etički kodeks Hrvatskog etnološkog društva)

B. Dodatna

1. Walcott, Harry. 2009. *Writing up Qualitative Research*, 3rd. Ed. Los Angeles, London: Sage.
2. Walcott, Harry. 2008. *Ethnography as a Way of Seeing*. Lanham, New York: Altamira Press.

Dodatni materijali:

1. Obrazac prijave istraživanja
2. Obrazac informiranog pristanka
3. Primjer upitnice i tumačenja istraživačkog postupka / Belenky, Mery Field, Blythe Clinchy, Nancy Golderberg, Jill Tarulle. 1987. „Introduction to the Other Side of Silence; Appendix A. Interview Schedule“ U: *Women's Ways of Knowing*. New York: Basic Books, str 3-20; str 232-236/

Ocjnjivanje: pohađanje nastave i ocjena prezentacije; završni rad – prijava istraživanja, te usmeni ispit. Na usmenom ispitu student pokazuje snalaženje u postavljanju „utemeljenog“ istraživanja i prepoznavanja etičkih problema. Ispit uključuje dvije knjige iz obvezne literature i jedno poglavlje iz metodološkog priručnika navedenog u dodatnoj literaturi.

B) STUDIJSKI MODUL *ETNOKULTURNI PROBLEMI JUGOISTOČNE EUROPE*

1) Naziv predmeta: Etnokulturni problemi jugoistočne Europe

Nastavnici: dr. sc. Tihana Petrović Leš, dr. sc. Torunn Selberg, dr. sc. Branko Đaković, dr. sc. Tomislav Pletenac, dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević

ECTS bodovi: 10 bodova

Jezik: hrvatski i engleski

Trajanje: 60 sati tijekom prvoga semestra

Status: obvezni jezgreni predmet modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema, upisuje se u prvome semestru

Cilj predmeta: Ovo je stožerni predmet jednoga od modula unutar doktorskoga studija etnologije i kulturne antropologije, oko kojega se grupiraju izborni predmeti. Proučavat će se temeljni etnokulturni problemi koji se kroz povijest pokazuju kao ključni na prostoru jugoistočne Europe. Analizirat će se načini reprezentacije Balkana u suvremenom znanstvenom i kulturnom diskursu, a posebno postsocijalistička pozicija kao njihova specifična današnja refleksija. Pozornost će se pridati i pitanjima društvenoga sjećanja i njihovim odjecima u suvremenosti te formiranju novih predodžbi o nedavnoj prošlosti. Raspravljat će se također o odnosima konstrukcije baštine i njihovim utjecajima na raspoznavanje identiteta. Postavljat će se i pitanja recikliranja, reinvenije i festivalizacije odabranih segmenata materijalne i duhovne kulture. Od studenata se očekuje osnovna upućenost u etnografiju jugoistočne Europe i temeljne znanstvene paradigme etnologije i kulturne antropologije. Također se trebaju služiti engleskim jezikom kako bi mogli pratiti relevantnu literaturu i predavanja stranih suradnika.

Uloga predmeta u ukupnom kurikulumu: Ovo je stožerni predmet cijeloga modula što se nudi postdiplomandima. Na njega se nadovezuju izborni predmeti.

Korištene metode: Obradivati će se temeljni etnokulturni problemi i važni teorijski pristupi specifičnim temama vezanim uz prostor jugoistočne Europe. Studenti će dobiti uvid u nove interpretativne poststrukturalističke pristupe, koji će uključivati analizu diskursa. Naglasci u procesu nastave stavljaju se na:

- prikupljanje građe o odabranome problemu, kako postojeće arhivske i objavljene, tako i nove, prikupljene terenskim istraživanjima te praćenjem medijskog diskursa,
- kritičko razmatranje građe: analiza tekstova, slikovnog materijala, spomenika itd.; analiziranje terenskih studija slučaja,
- kritičko čitanje relevantnih teorijskih i metodoloških tekstova s diskusijom,
- preispitivanje postojećih teorijskih paradigmi kroz vlastite studije slučaja,
- izlaganje rezultata istraživanja, usmenim izlaganjem i u pisanom obliku,
- izlaganje tema doktorskih disertacija i preispitivanje mogućnosti primjene predstavljenih teorijskih paradigmi pri vlastitim istraživanjima vezanim uz odabranu temu.

Poželjno je da individualni rad postdiplomanda bude usmjeren na temu koju namjerava obraditi u disertaciji.

Sadržaj predmeta: Slijedi okvir sadržaja; njegovo konačno definiranje i realizacija ovisit će o interesu polaznika studija, a o tome će ovisiti i studijska literatura. Glavne jedinice su:

- uvodno objašnjenje o sadržaju predmeta i načinu rada;
- prezentiranje doktorskih projekata svakog od polaznika;
- okvirne definicije osnovnih kategorija;
- prikaz i preispitivanje temeljnih znanstvenih paradigmi vezanih uz reprezentaciju jugoistočne Europe;
- znanstveno i kulturno promišljanje Balkana iz današnje specifične postsocijalističke pozicije;
- definiranje pojma *društveno sjećanje* i njegove uloge u ispisivanju recentne povijesti jugoistočne Europe;
- društveno sjećanje u tranzicijskom razdoblju i u postsocijalističkom društvu;
- društveno sjećanje i materijalna kultura (spomenici, arhitektura i sl.);
- definiranje pojma *narodna baština* i njegove uloge pri konstrukcijama identiteta;
- pitanja recikliranja, reinvenije i festivalizacije odabranih segmenata materijalne i duhovne kulture.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Appadurai, A. *Social Life of Things*. Cambridge : Cambridge University Press, 1986.
2. Bhabha, H. *Location of Culture*. London : New York : Routledge, 2002.
3. *The Material Culture Reader*. / ur. Victor Buchli. Oxford : Berg Books, 2002.
4. Lowenthal, D. *Possessed by the Past : the heritage crusade and the spoils of history*. New York : Free Press, 1996.
5. Said, E. *Orijentalizam*. Zagreb : Konzor, 1999.
6. Wolff, L. *Inventing Eastern Europe : the Map of Civilization on the Mind of the Enlightenment*. Stanford : Stanford University Press, 1994.
7. Wolff, L. *Venice and the Slavs : the Discovery of Dalmatia in the Age of Enlightenment*. Stanford : Stanford University Press, 2001.

B. Dopunska:

1. Assmann, J. *Kulturno pamćenje : pismo, sjećanje i politički identitet u ranim visokim kulturama*. Zenica : Vrijeme, 2005.
2. Bartlett, W. *Croatia : between Europe and the Balkans*. London : Routledge, 2002.
3. Bausinger, H. *Etnologija : od proučavanja starine do kulturologije*. Beograd : Čigoja štampa ; Krug, 2002 .
4. Bausinger, H. *Novi aspekti empirijske znanosti o kulturi*. // *Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku*. 27(1990), str. 11-19. Burke, P. *History as Social Memory*. // *Memory, History, Culture and the Mind* / ur. Thomas Butler. Oxford : Blackwell, 1989.
5. Burke, P. *Eyewitnessing*. London : Reaktion Books, 2005.
6. Burke, P. *History and Social Theory*. Cambridge : Polity Press, 2005.
7. *Social Memory and History : Anthropological Perspective*. / ur. Jacob C. Climo, Maria G. Cattel. Walnut Creek : Alta Mira Press, 2002.

8. Connerton, P. Kako se društva sjećaju. Zagreb : Izdanja Antibarbarus, 2004.
9. Duda, D. Kulturalni studiji : ishodišta i problemi. Zagreb : AGM, 2002.
10. Fentress, J.; Wickham, C. Social Memory. Oxford : Blackwell, 1992.
11. Frykman, J. Place for Something Else : Analysing a Cultural Imaginary. // *Ethnologia Europaea*. 22(2002), str. 47-68.
12. Lowenthal, D. The Past is a Foreign Country. Cambridge : Cambridge University Press, 1986.
13. Malešević, S. Ideology, Legitimacy and the New State : Yugoslavia, Serbia and Croatia. London : Frank Cass, 2000.
14. Michalski, S. Political Monuments : Art in Political Bondage 1879-1997. London : Reaktion Books, 1998.
15. Moszinski, K. Kultura ludova Slawian. Krakow, 1929, 1939, 1967, 1968.
16. Memory & Power in Post-War Europe: Studies in the Presence of the Past. / ur. Jan-Werner Müller. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
17. Nationalism, Culture and Religion in Croatia since 1990. / ur. Vjeran Pavlaković. Seattle: University of Washington, 2001.
18. Rihtman Auguštin, D. Struktura tradicijskog mišljenja. Zagreb : Školska knjiga, 1984.
19. Smith, A. D. Nacionalizam i modernizam : kritički pregled suvremenih teorija nacija i nacionalizma. Zagreb : Fakultet političkih znanosti, 2003 .
20. Škrbić Alempijević, N. Značenja tradicijskoga pri konstruiranju istarskih identiteta. // *Studia ethnologica Croatica*. 14/15(2002/2003), str. 69-88.
21. O Titu kao mitu : proslava Dana mladosti u Kumrovcu. / ur. Nevena Škrbić Alempijević, Kirsti Mathiesen Hjemdahl. Zagreb : Filozofski fakultet : Srednja Europa, 2006.
22. Todorova, M. Imaginarni Balkan. Beograd : Biblioteka XX. vek, 1999.

Studentske obveze: Postdiplomandi su dužni sudjelovati u terenskom ili arhivskom istraživanju (ili samostalno istraživati u dogovoru s nastavnicima), a rezultate prezentirati usmeno i u pisanoj obliku.

Način polaganja ispita: usmeni ispit.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: studentska anketa.

* * *

2) Naziv predmeta: Odabrane teme iz etnološke kartografije

Nastavnik: dr. sc. Branko Đaković

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni kolegij u sklopu modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminarskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Prezentacijom će biti obuhvaćeni teorijski aspekti i praktična primjena rezultata iz baze podataka o različitim temama iz etnološke kartografije (antropologije stanovanja i značenja tradicijskog ruralnog graditeljstva – mogućnosti kartografiranja, obredne godišnje vatre, običajnopравни oblici udruživanja u tradicijskom gospodarstvu). U tome smislu bit će komparativno obuhvaćena do sada obrađena i prezentirana građa u etnološkoj znanstvenoj i stručnoj literaturi kao i spoznaje iz srodnih znanstvenih disciplina i područja.

Kroz povijesni presjek, dijakronijski i sinkronijski utvrdit će se prostorno raširenje različitih formi i sadržaja tradicijske kulture kao i slojevitost kulturološke "slike" kao odraza različitih tradicija, te metodologija istraživanja. Uključit će se i obrada subjektivne koncepcije prostora i njegova simbolička uporaba.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Cvijić, J. Balkansko poluostrvo i južnoslovenske zemlje: osnove antropogeografije: knjiga prva: sa 49 karata i skica u tekstu i sa 7 karata i 54 fotografije izvan teksta. Beograd: Državna štamparija, 1922. (poglavlja: „Seoska naselja“, „Tipovi kuća“)
2. Černelić, M. Uvod u raspravu o etnološkoj kartografiji: poticaj za istraživanja na temu o paljenju godišnjih vatri. // *Studia ethnologica Croatica*. 9(2001), str. 5-15.
3. Đaković, B. Etnografska baza podataka i etnološka kartografija. // *Etnološka istraživanja*. 6(1999), str. 329-343.
4. Đaković, B. Sprega, suvez, ortakluk: tradicijski oblici kooperacija. // *Studia ethnologica Croatica*. 9(2001), str. 17-58.
5. Egenter, N. Architectural anthropology : the Present Relevance of the Primitive in Architecture. Lausanne: Structura Mundi, 1992.
6. Etnološki atlas Jugoslavije : karte s komentarima = Ethnologischer Atlas von Jugoslawien : Karten mit Kommentaren. / ur. Vitomir Belaj. Zagreb : Centar za etnološku kartografiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 1989- .
7. Freudenreich, A. Kako narod gradi na području Hrvatske : zapažanja - snimci i crteži arhitekta. Zagreb : Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, 1972.
8. Španiček, Ž. Narodno graditeljstvo Slavonije i Baranje. Vinkovci : Privlačica, 1995.
9. Đaković, B. Cattle raising and sheep breeding settings and settlements expanses and terms used. // *Studia ethnologica Croatica*. 7/8(1999), str. 223-228.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

3) Naziv predmeta: Mjesta kao prostori društvenog sjećanja

Nastavnici: dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević, dr. sc. Kirsti Mathiesen Hjemdahl

ECTS bodovi: 5

Jezik: hrvatski i engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminara

Uvjeti za upis predmeta: položen stožerni predmet modula

Sadržaj predmeta: Cilj predmeta je postdiplomande upoznati s procesima kojima odabrana mjesta postaju nositeljima istaknute povijesne, političke ili vjerske simbolike. Polaznici će na pojedinim terenskim studijama slučaja razmatrati kako se mjesta politiziraju i depolitiziraju, kako im se pripisuju nova značenja te kako nestaju s novih nacionalnih mentalnih karata. S jedne strane, analizirat će službeni diskurs kojim se ona preobražavaju u središnje tope se pri konstrukciji kulturnoga identiteta šire zajednice, a s druge će pratiti kakve individualne naracije i sjećanja uz njih vezuju posjetitelji. Pažnja će se usmjeriti i na spomenike koji se podižu ili se uklanjaju iz takvih mjesta, ovisno o trenutačnom društvenom ozračju, te na festivale koji se u njima održavaju. Uže područje rada i studijska literatura prilagođavat će se terenskim iskustvima i interesima polaznika kolegija. Naglasak će biti na provođenju individualnih istraživanja te izlaganju zaključaka uz pomoć prezentiranog teorijskog okvira.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Connerton, P. Kako se društva sjećaju. Zagreb : Izdanja Antibarbarus, 2004.
2. Feld, S., K.H. Basso. Senses of Place. Santa Fe : School of American Research Press, 1996.
3. Frykman, J. Place for Something Else : Analysing a Cultural Imaginary. // *Ethnologia Europaea*. 2, 32(2002), str. 47-68.
4. Frykman, J. Making Sense of Memory : Monuments and Landscape in Croatian Istria. // *Ethnologia Europaea*. 22, 2(2004), str. 107-120.
5. Hjemdahl, K. M.; Škrbić Alempijević, N. Politička mjesta u transformaciji. // O Titu kao mitu : proslava Dana mladosti u Kumrovcu / ur. Nevena Škrbić Alempijević, Kirsti Mathiesen Hjemdahl. Zagreb : Filozofski fakultet : Srednja Europa, 2006.
6. Žanić, I. South Slav Traditional Culture as a Means to Political Legitimization. // *The Balkans in Focus : Cultural Boundaries in Europe* / ur. Sanimir Resić, Barbara Törnquist-Plewa. Lund : Nordic Academic Press. Str. 45-58.

B. Izborna:

1. Ballinger, P. History in Exile : Memory and Identity at the Borders of the Balkans. Princeton and Oxford : Princeton University Press, 2002.
2. Buchli, V. An Archaeology of Socialism. Oxford : New York : Berg, 1999.
3. Burke, P. History as Social Memory. // *Memory, History, Culture and the Mind* / ur. Thomas Butler. Oxford : Blackwell, 1989. Str. 97-113.
4. Being There : New Perspectives on Phenomenology and the Analysis of Culture. / ur. Jonas Frykman, Nils Gilje. Lund : Nordic Academic Press, 2003.
5. Commemorations: the Politics of National Identity. / ur. John Gillis. New Jersey : Princeton UP, 1994.
6. De Certeau, M. Invencija svakodnevnice. Zagreb : Naklada MD, 2002.

7. War, Exile, Everyday Life : Cultural Perspective. / ur. Renata Jambrešić Kirin, Maja Povrzanović. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku, 1996.
8. Lowenthal, D. The Past is a Foreign Country. Cambridge : Cambridge University Press, 1986.
9. Memory & Power in Post-War Europe : Studies in the Presence of the Past. / ur. Jan-Werner Müller. Cambridge : Cambridge University Press, 2002.
10. Povrzanović Frykman, M. Violence and the Re-Discovery of Place. // Ethnologia Europaea. 22, 2(2002), str. 69-88.
11. Rappaport, J. The Politics of Memory. Cambridge : Cambridge University Press, 1990.
12. The Balkans in Focus : Cultural Boundaries in Europe. / ur. Sanimir Resić, Barbara Törnquist-Plewa. Lund : Nordic Academic Press, 2002.
13. Rihtman Auguštin, D. Ulice moga grada. Beograd : Biblioteka XX vek: 2000.
14. Saunders, N. J. Bodies of Metal, Shells of Memory: "Trench Art" and the Great Ear Recycled. // The Material Culture Reader / ur. Victor Buchli. Oxford : Berg Books, 2002.
15. Landscape, Memory and History : Anthropological Perspectives. / ur. Pamela Stewart, Andrew Strathern. London : Pluto Press, 1994.
16. O Titu kao mitu : proslava Dana mladosti u Kumrovcu. / ur. Nevena Škrbić Alempijević, Kirsti Mathiesen Hjemdahl. Zagreb : Filozofski fakultet : Srednja Europa, 2006.
17. Verdery, K. The Political Lives of Dead Bodies. New York : Columbia University Press, 1999.

* * *

4) Naziv predmeta: Festivalizacija tradicijske glazbe

Nastavnik: dr. sc. Naila Ceribašić

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: predavanja i seminar

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Uvid u procese festivalizacije tradicijske glazbe tijekom 20. desetljeća; pomak od lokalnih, neprofesionalnih, neposredovanih i nescenskih konteksta glazbovanja. Festival i obred. Festivali i zaštita tradicijske glazbe. Festivalski okviri. Festivali, znanstveni kanoni i primijenjena etnomuzikologija. Kulturni, ekonomski, politički, obrazovni i pravni čimbenici suvremenih festivala. Potanje hrvatski festivali i smotre folklor (konceptije, zajednice i okviri) u europskom i izvaneuropskom kontekstu.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Traditional Music in Bavaria : Regional Identity, History and Culture. // The World of Music. / ur. Max Peter Baumann. 41, 2(1999). (tematski broj časopisa)
2. Local Musical Traditions in the Globalization Process. // The World of Music. / ur. Max Peter Baumann. 42, 3(2000). (tematski broj časopisa)
3. Traditional Music in Public Performance. // The World of Music. / ur. Max Peter Baumann. 43, 2-3(2001). (tematski broj časopisa)
4. Buchanan, D. A. Performing Democracy : Bulgarian Music and Musicians in Transition. Chicago : London : The University of Chicago Press, 2006.
5. Ceribašić, N. Hrvatsko, seljačko, starinsko i domaće : povijest i etnografija javne prakse narodne glazbe u Hrvatskoj. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku, 2003.
6. Contesting Tradition : Cross-Cultural Studies of Musical Competition. // The world of music. / ur. Frank Gunderson. 45, 1(2003). (tematski broj časopisa)
7. Kurin, R. Smithsonian Folklife Festival : Culture Of, By, and For the People. Washington : Smithsonian Institution, 1998.
8. Lundberg, D.; Malm, K.; Ronström, O. Music, Media, Multiculture : Changing Musicscapes. Stockholm : Svenskt visarkiv, 2003.
9. Marošević, G. Folk Music in Croatia in the period from 1981 to 1985. // Contributions to the Study of Contemporary Folklore in Croatia / ur. Zorica Rajković. Zagreb : Zavod za istraživanje folklor, 1988. Str. 75-98.
10. Ramnarine, T. K. Ilmatar's Inspirations : Nationalism, Globalization, and the Changing Soundscap/es of Finnsih Folk Music. Chicago : London : The University of Chicago Press, 2003.
11. Retuning Culture : Musical Changes in Central and Eastern Europe. / ur. Mark Slobin. Durham : London : Duke University Press, 1996.
12. Music, the Public Interest, and the Practice of Ethnomusicology. // Ethnomusicology. / ur. Jeff Todd Titon. 36, 3(1992). (tematski broj časopisa)

B. Izborna

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

5) Naziv predmeta: Plesno-etnološke i etnokoreološke teme

Nastavnik: dr. sc. Tvrtko Zebec

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet u sklopu modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminarskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Polazeći od konkretnih plesnih zbivanja u suvremenim izvedbama te širenjem pogleda na povijesne i društvene okolnosti u europskom kulturnom prostoru, teme kolegija

obuhvaćaju: ples u tradicijskim i suvremenim ritualima (poklade, kolede, svadba, matura, festivali i sl.); procese konstrukcije identiteta izražene u različitim plesnim oblicima i mogućnostima njihova miješanja i prožimanja (kola, tanci, parovni i mačevni plesovi, kontradance); različito poimanje estetike (u međusobnom odnosu scenskoga prikazivanja *izvornoga* i *koreografirano* – *stiliziranog* folklora prateći pritom razvoj koncepcija i paradigmi koje su se mijenjale sukladno razvoju i utjecaju užih struka, etnomuzikologije i etnokoreologije, te političkim uvjetima u nas i u svijetu); procese isticanja i vrednovanja nematerijalne kulturne baštine i odnosu lokalnog, nacionalnog, regionalnog i globalnog poimanja u njezinu očuvanju i korištenju u uvjetima turističkog privređivanja; metode istraživanja, načine interpretacije te pitanja primjene i recepcije etnokoreoloških znanja u praksi.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Dance in the Field : Theory, Methods, and Issues in Dance Ethnography. / ur. Theresa Buckland. London : Macmillan ; New York : St. Martin Press, 1999.
2. Dancing from Past to Present : Nation, Culture, Identities. / ur. Theresa Buckland. Madison (Wisconsin) : The University of Wisconsin Press, 2006.
3. Etnologija bliskoga. Poetika i politika terenskih istraživanja. / ur. Jasna Čapo Žmegač, Valentina Gulin Zrnčić, Goran Pavel Šantek. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku : Naklada Jesenski i Turk, 2006.
4. Zebec, T. Krčki tanci-plesno etnološka studija – Tanac dances on the Island of Krk: Dance Ethnology Study. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku ; Rijeka : Adamić, 2005.
5. Williams, D. Anthropology and the Dance : Ten Lectures. Chicago : Urbana Chicago : University of Illinois Press, 2004.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

6) Naziv predmeta: Žene o (na) Balkanu

Nastavnik: dr. sc. Tea Škokić

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet u sklopu modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminarskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Posmodernistički pojam drugosti, analiziran unutar ovog kolegija, pokazat će višestruku zapretnost stereotipima i mitovima. U kulturološkom je smislu Balkan u putopisima, monografijama, političkim izvještajima i znanstvenim člancima redovito prikazan kao *drugo i drugačije*, istodobno divlje i egzotično. Od romantičarskih istraživanja Balkana pa sve do danas autori i autorice njegova opisa doslovno i simbolički određuju ga kao ne-Zapad, koji je pak mjera i kanon. U tako partikularnom definiranju balkanske sudbine zanimat će nas, prvenstveno, njegov rodni aspekt; s jedne strane kako su zapadnjakinje vidjele i opisale Balkan i Balkance, a s druge strane pronaći "ženske ikone" te otpore i devijacije unutar patrijarhalnog obrasca "balkanske krčme". U tom smislu bit će važno razumjeti postkolonijalnu i feminističku kritiku te razotkriti mehanizme koji stvaraju diskurse o rodnim, ali i kulturnim, političkim, nacionalnim stereotipima prema kojima je Balkan nazadno, periferno i gotovo isključivo muško društvo, koje istodobno nosi, paradoksalno, obilježja ženskosti (drugosti, drugorazrednosti, prirode, iskustva, neposluha...).

Literatura:

A. Obvezna:

1. Durham, M. E. Albania and the Albanians : Selected Articles and Letters, 1903-1944. London : Centre for Albanian Studies, 2001.
2. Goldsvorti, V. Izmišljanje Ruritanije. Beograd : Geopoetika, 2000.
3. Said, E. Orijentalizam. Zagreb : Konzor, 1999.
4. Slapšak, S. Ženske ikone XX veka. Beograd : Biblioteka XX. vek, 2001.
5. Todorova, M. Imaginarni Balkan. Beograd : Biblioteka XX. vek, 1999.
6. West, R. Crno jagnje, sivi soko. Beograd : BIGZ, 1990.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

7) Naziv predmeta: Festivali i baština

Nastavnik: dr. sc. Torunn Selberg, dr. sc. Kirsti Mathiesen Hjemdahl

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: Engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskog rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Proučavanje festivala u prošlosti i sadašnjosti središnja je tema ovog kolegija. Festivali se istovremeno promatraju kao rituali, ali i kao nosioci procesa ritualizacije, odnosno prikazivanja lokalne, regionalne i nacionalne baštine. U kolegiju će se također raspravljati i o samom pojmu baštine. Koristit će se većinom norveški primjeri, ali će usporedba sa hrvatskim primjerima prikupljenima tijekom studentskih terenskih istraživanja također biti važan dio

seminara i rasprava. Kritičke rasprave biti će usmjerene na pitanja o samom pojmu baštine, kako se ona bira, imenuje, označava itd. Politička uporaba baštine također će se pokušati osvijetliti. Nadalje, postaviti će se pitanje - što nije baština? Pokušati će se definirati i pojam tradicije. Obradivati će se sljedeće teme:

- Kako se naracije o prošlosti koriste u proslavama i festivalima koje organiziraju lokalne zajednice
- Stvaranje i komuniciranje baštine putem festivala
- Pojam "uporabe povijesti" – suvremena uporaba prošlosti i povijesti.
- Koristiti će se sljedeće metode: sakupljanje podataka kroz sudjelovanje u festivalima; pratiti će se i analizirati festivali u popularnoj kulturi; kritička čitanja važnijih teoretskih rasprava s diskusijom.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Lowenthal, D. *The Past is a Foreign Country*. Cambridge : Cambridge University Press, 1988.
2. Lowenthal, D. *The Heritage Crusade and the Spoils of History*. Cambridge : Cambridge University Press, 1998.
3. Kirshenblatt-Gimblett, B. *Destination Culture : Tourism, Museums and Heritage*. Berkeley : University of California Press, 1999.
4. Handelman, D. *Models and Mirrors : Towards an Anthropology of Public Events*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
5. Stoeltje, B. *Festival*. // *Folklore : Cultural Performances and Popular Entertainments : a communications-centered Handbook* / ur. Richard Bauman. New York : Oxford University Press, 1992. Str. 13-30.

B. Dopunska:

u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

8) Naziv predmeta: Bunjevački identiteti

Nastavnik: dr. sc. Milana Černelić

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet u sklopu modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminara

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Bunjevački identiteti su mnogostruki već i samom njihovom podjelom u tri ogranka: podunavski, primorsko-lički i dalmatinski Bunjevci. Fenomen njihovih identiteta u takvom složenom kontekstu pokušat će se rasvijetliti kroz povijesni i suvremeni diskurs.

Predavanja će obuhvaćati nekoliko tematskih cjelina vezanih uz istraživanje Bunjevaca. Bunjevci u Vojvodini, najbrojnija hrvatska dijaspora, ponovno su u središtu su političkih zbivanja od 1990tih godina do danas. Dio predavanja bit će posvećen uzrocima te pojave, kao i prikazima djela pojedinih autora, koji su, koristeći se pseudoznanstvenim kriterijima, pokušavali dokazati njihovu pripadnost različitim nacionalnim zajednicama. U okviru predviđenih predavanja studentima će biti predstavljeni osnovni podaci i spoznaje o Bunjvcima te pristupi etnološkom istraživanju ove etničke grupe.

U okviru kolegija razmatraju se identiteti ove etničke grupe kroz njihovu mnogostrukost, s obzirom na uvjete njihovog povijesnog oblikovanja u specifičnu (sub)etničku grupu, teritorijalno podijeljenu u nekoliko ogrankova, koja je stjecajem povijesnih okolnosti jednim svojim dijelom postala i nacionalna manjina (Bunjevci u Bačkoj i u Mađarskoj).

Razmatrat će se konstrukcija njihovog etničkog, nacionalnog, regionalnog i kulturnog identiteta na primjeru pojedinih bunjevačkih skupina: podunavski i primorski Bunjevci, te lokalne zajednice doseljenih podunavskih bunjevačkih obitelji u Hrvatsku iz Vojvodine.

Studenti se kroz praktičan rad upoznaju s pristupima istraživanju identiteta, etničkih i manjinskih grupa i aktivno sudjeluju u nastavi. Dužni su izraditi seminarski rad na temu bunjevačkih identiteta izborom pojedinih radova prema predloženoj literaturi (po potrebi i ovisno o odabranoj temi i široj literaturi). U završnoj fazi kolegija prezentiraju se studentski seminarski radovi.

Literatura:

A. Obvezna:

1. BARA, Mario i ŽIGMANOV, Tomislav. 2009. *Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti – osnovne činjenice*. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica.
2. *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu*. 2014. Ur. Milana Černelić, Jadranka Grbić Jakopović, Marijeta Rajković Iveta, Tihana Rubić, Matija Dronjić i Mihovil Gotal. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet Zagreb, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF press – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica (odabrani radovi).
3. BUŠIĆ, Krešimir i BAČIĆ, Slaven. 2005. Bunjevci: U : *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* 4. Subotica: Hrvatsko akademsko društvo, 46-70.
4. ČERNELIĆ, Milana. 2005. Pristupi istraživanju bunjevačkih identiteta. *Studia ethnologica Croatica*, 17: 25-49.
5. ČERNELIĆ, Milana. 2006. *Bunjevačke studije*. Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press (odabrana poglavlja).
6. ČERNELIĆ, Milana i RAJKOVIĆ, Marijeta. 2010. Ogljed o primorskim Bunjvcima: povijesna perspektiva i identifikacijski procesi. *Studia ethnologica Croatica*, 22:283-316.
7. ČERNELIĆ, Milana. 2012. The Impact on Migration on the Cultural Heritage and Identity: The Example of the Croatian (Sub)Ethnic Group Bunjevci. In: *Migration and Identity. Historical, Cultural and Linguistic Dimensions of Mobility in the Balkans*. Ed. Petko Hristov. Sofia: Paradigma, 163-179.
8. ČERNELIĆ, Milana. 2016. *Bunjevci – Ishodišta, sudbine, identiteti*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF press – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica (odabrana poglavlja).

10. MUCKO, Bojan. 2008. O identitetu primorskih Bunjevaca: Primjer Krmpota i sjevernog Velebita, *Senjski zbornik*, 35: 213-240.
11. ŠKRBIĆ ALEMPIJEVIĆ, Nevena. 2003. Prilozi poznavanju primorsko-bunjevačkog identiteta. *Senjski zbornik*, 30:425-444.
12. *Tradicijska baština i etnokulturni identitet Hrvata Bunjevaca*. 2014. Ur. Milana ČERNELIĆ. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet Zagreb, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF press – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica (odabrani radovi).
13. VUGDELIJA, Kristina. 2010. Lokalno, regionalno, etnički/nacionalno – razine i čimbenici identifikacije na primjeru Lovinačkog kraja. *Senjski zbornik*, 37, 261- 296.
14. ŽIGMANOV, Tomislav. 2006. *Hrvati u Vojvodini danas*. Traganje za identitetom. Hrvatska sveučilišna naklada i Pučko otvoreno učilište – Zagreb (odabrana poglavlja).

B. Dopunska:

1. ČERNELIĆ, Milana. 1991. Uloge i nazivi odabranih svatova u Bunjevaca, Etnološki zavod Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
2. ČERNELIĆ, Milana. 2006. Bunjevačke studije. Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press
3. ČERNELIĆ, Milana. 2009. Običajno-pravni i imovinski aspekti života u obiteljskim zadrugama Like. *Senjski zbornik*, 36:301-321.
4. ČERNELIĆ, Milana. 2016. Bunjevci – Ishodišta, sudbine, identiteti. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF press – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica
5. Etnolingvistička i historijska istraživanja o Bunjevcima. 2008. Ur. Mato Pižurica i Suzana Kujundžić-Ostojić. Novi Sad: Matica srpska i NIU Bunjevački informativni centar. (odabrana poglavlja)
6. ERDELJANOVIĆ, Jovan. 1930. O poreklu Bunjevaca. Beograd: Srpska kraljevska akademija (odabrana poglavlja).
7. Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, 1-7. (2009.-2015.) (odabrani članci).
8. Hrvati u Vojvodini: identitet(i), procesi i društvene aktivnosti. 2013. Ur. Mario Bara i Aleksandar Vukić. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti; Subotica: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.
9. Identitet Bačkih Hrvata. Zbornik radova međunarodnog znanstvenoga skupa (Zagreb, 27. i 28. studenoga 2008.). 2010. Ur. Robert Skenderović. Zagreb-Subotica: Hrvatski institut za povijest i Hrvatsko akademsko društvo (odabrani radovi).
10. Iz baštine bačkih Hrvata Bunjevaca. 1998. Ur. Milana Černelić, Nevenka Fabian, Tihana Petrović, Marija Šercer, Naco Zelić, Marija Zaić Kubatović. Katalog izložbe. Zagreb: Etnografski muzej.
11. Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca 1-11 (2004-2012). Subotica: Hrvatsko akademsko društvo (odabrane natuknice).
12. PAVELIĆ, Rikard. 1991. Stope predaka. Bunjevci u Hrvatskom primorju, Gorskom kotaru i Lici. Rijeka: Tiskara Rijeka.
13. PAVIČIĆ, Stjepan. 1962. Seobe i naselja u Lici. *ZbNŽO*, 41.
14. SEKULIĆ, Ante. 1991. Bački Hrvati. Zbornik za narodni život i običaje, 52 (odabrana poglavlja)
15. *Senjski zbornik*, 30.-38 (2003.-2011.) (odabrani članci)

16. STANTIĆ, Alojzije. 2001, Krug naš svagdanji. Subotica: Hrvatski kulturni centar "Bunjevačko kolo".
17. Tjedan Hrvata iz Vojvodine.1998. Zagreb, Hrvatska matica iseljenika.
18. VEREŠ, Tomo. 1997. Bunjevačko pitanje danas. Subotica: Subotičke novine.
19. Zbornik radova sa simpozijuma „O Bunjevcima“. 2007. Ur. Dušan Čamprag i Suzana Kujundžić-Ostojić. Novi Sad: Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine. Srpska akademija nauka i umetnosti ogranak u Novom Sadu (odabrana poglavlja).
20. ZELIĆ, Naco. 1998. Protiv zaborava. Zagreb: Hrvatska matica iseljenika i Udruga vojvođanskih i podunavskih Hrvata.
21. ŽIGMANOV, Tomislav. 2005. Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990.-2002. Prinosi. Pula: Nova Istra. Istarski ogranak društva hrvatskih književnika.
22. ŽIGMANOV, Tomislav. 2006. Hrvati u Vojvodini danas. Traganje za identitetom. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada i Pučko otvoreno učilište.
23. ŽIGMANOV, Tomislav. 2011. Osvajanje slobode. Hrvati u Vojvodini deset godina nakon listopadskog prevrata 2000. Subotica: Hrvatsko akademsko društvo.
24. Živjeti na Krivom Putu. Etnološko-povijesna znanstvena monografija o primorskim Bunjevcima. sv. 1. 2008. Ur. Milana Černelić, Marijeta Rajković i Tihana Rubić. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press i Gradski muzej Senj (odabrani radovi).
25. Živjeti na Krivom Putu. Etnološko-povijesna znanstvena monografija o primorskim Bunjevcima. sv. 2. 2009. Ur. Milana Černelić, Marijeta Rajković i Tihana Rubić. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press i Gradski muzej Senj (odabrani radovi).
26. Živjeti na Krivom Putu. Živjeti na Krivom Putu. Život mladih, pripreme za brak i sklapanje braka, sv. 3. 2009. Ur. Milana Černelić, Marijeta Rajković i Tihana Rubić. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-press i Gradski muzej Senj (odabrani radovi).

* * *

9) Naziv predmeta: Identitet manjinskih zajednica

Nastavnici: dr. sc. Jadranka Grbić

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: Izborni predmet u sklopu modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminarskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Tema ovoga kolegija je etno-kulturni identitet (i razvoj) hrvatskih dijasporских i iseljeničkih zajednica, kao i hrvatskih manjinskih zajednica. Najprije se analizira terminologija: što se i tko u hrvatskoj znanosti podrazumijeva pod pojmom dijaspore (temeljem toga daje se povijesni i ini pregled hrvatskih zajednica u Italiji, Češkoj, Slovačkoj, Austriji, Mađarskoj,

Rumunjskoj), a što iseljništva (temeljem toga daje se pregled transkontinentalnoga iseljništva). Analiziraju se: pojam manjine, teorije migracija (npr. tipovi, uzroci, posljedice), potisno-privlačni faktori migracija s hrvatskoga etničkoga i državnoga područja, kao i na hrvatsko etničko i državno područje, prati se put migranata od domicilnoga do migratornoga područja, načini doseljavanja i stvaranje doseljeničkih zajednica, organiziranost na etničkoj osnovi i stvaranje modela zajedništva, ključni faktori u procesu identifikacije, višeslojnost i višedimenzionalnost identiteta Hrvata u dijaspori, s posebnim naglaskom na etničke institucije i sl.

Na studijama slučaja (konkretnim manjinskim zajednicama) analiziraju se i interpretiraju procesi identifikacije i generiranje identiteta kao posljedice rodbinsko-prijateljsko-zavičajne lančane migracije i sl.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Antić, Lj. Hrvati u Južnoj Americi. Zagreb : Stvarnost, 1999.
2. Banović, B. Potisni privlačni faktori u iseljavanju iz Hrvatske u Australiju od konca 19. st. do recentnoga vremena. // Migracijske teme. 1(1990), str. 7-17.
3. Čizmić, I.; Sopta, M.; Šakić, V. Iseljena Hrvatska. Zagreb : Golden marketing – Tehnička knjiga : Institut za društvena istraživanja „Ivo Pilar“, 2005.
4. Grbić, J. Identitet, jezik, razvoj : istraživanje povezanosti etniciteta i jezika na primjeru hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku, 1994.
5. Holjevac, V. Hrvati izvan domovine. Zagreb : Matica hrvatska, 1968.
6. Kučerova, K. Hrvati u Srednjoj Europi. Zagreb : Matica hrvatska; Matica slovačka, 1998.

B. Dopunska:

- napomena: zbog izrazito opsežne literature, navodim samo selekciju autora čiji će se radovi konzultirati: Crkvenčić, Ivan; Čičak-Chand, Ružica; Domini, Mirjana; Geiger, Vladimir; Grbić, Jadranka; Hrvatić, Neven; Kiss, Maria; Krpan, Stjepan; Kulenović, Tarik; Matušek, Josip; Petrović, Tihana; Primorac, Jakša; Roksandić, Drago; Švob, Melita; Vareka, Jozef, Vidmarović, Đuro i dr.

* * *

10) Naziv predmeta: Mediteranistika i jadransko-dinarska susretišta hrvatska kulture

Nastavnik: Doc. dr. sc. Jelka Vince-Pallua

ECTS-bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, prema potrebi engleski i talijanski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni kolegij u sklopu studijskog modula „Etnokulturni problemi jugoistočne Europe“

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminarskog rada

Uvjeti za upis kolegija: nema

Cilj kolegija: U ponuđenom se kolegiju polazi od spoznaje da je sredozemništvo hrvatske kulture dugo bilo njezina zanemarivana odrednica i nedovoljno istražena sastavnica te da je ono važan aspekt ne samo mediteranske, nego i hrvatske kulture od njezinih najranijih početaka. Pokazat će se tijek kulturne mijene, ali i stalnost obrasca stoljetne migracijske dinamike, kretanja između dinarskog zaleđa i obale/otoka uz poseban naglasak na unutarnjeg «Drugoga», ovdje gorštaka. Dodatni je cilj ovoga kolegija predložiti studentima tematske parove kao što su jedinstvo/različitost, otok/obala («zaleđe»), obala/zaleđe, sjever/jug, istok/zapad, urbano/ruralno, jadransko/dinarsko, romansko/slaveno itd. Važnost ponuđenog kolegija leži u povezivanju istraživanja kulturne tradicije i povijesti ovoga prostora s komparativnim, općim pogledom na mediteranski svijet uz utvrđivanje njegova identiteta i imaginarija.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: *Mediterranistika (Mediterranean Studies)* prisutna je u kurikulumu mnogih europskih i izvanoeuropskih sveučilišta, pa i u kurikulumu poslijediplomskih studija. U hrvatskoj je etnologiji, međutim, sredozemništvo hrvatske kulture bilo nedovoljno zastupljeno. I tim aspektom, a ne samo zemljopisnim, ovaj se kolegij konceptijski uklapa u studijski modul “Etnokulturni problemi jugoistočne Europe“. On je novina u kurikulumu kako dodiplomskog, tako i poslijediplomskog studija etnologije i kulturne antropologije.

Korištene metode:

Na temelju odabranih mediteranističkih tema ilustrirat će se uklapanje individualnih života u tokove mikropovijesti i kulture s jedne strane, a s druge ponavljanje ahistorijskog, strukturalnog, ekološki utemeljenog tijeka dugog trajanja - "la longue durée". Takav je metodički pristup odraz činjenice da je Jadran Mediteran u malom i da sadrži gotovo sve probleme koje podrazumijeva proučavanje čitavoga Sredozemlja. Na konkretnim odabranim primjerima (navedeni u sadržaju kolegija u točkama 4 i 6) ukazat će se na nužnost interdisciplinarnosti/multidisciplinarnosti pri odgonetavanju kulturne povijesti i pitanja identiteta ovoga prostora.

Sadržaj kolegija:

1. Pojam Sredozemlja kao povijesne konstrukcije, britanska socijalna antropologija i njezin koncept Sredozemlja kao cjelovite kulturne zone – jedinstvo/unity ili različitost/diversity. Granice Sredozemlja – gdje počinje, gdje završava Sredozemlje, sredozemništvo hrvatske kulture.
2. Antropologija mediteranske Europe s osobitim naglaskom na jadransko područje, istočno-zapadna orijentacija mediteranskih studija i značenje sjevera i juga u Starome vijeku - obrat.
3. Niz binarnih parova: jedinstvo/različitost, obala/zaleđe, sjever/jug, istok/zapad, urbano/ruralno, jadransko/dinarsko, romansko/slaveno, čast/stramota, itd.
4. Kulturna dihotomija obale i zaleđa/ jadranske i dinarske kulturne zone. Unutrašnji „Drugi“ – gorštak, gorštački život, zaleđe, planine, izdig i nomadsko stočarenje – dva Mediterana? Morlak/Morlaci, „morlakizam“ u Europi. Suodnos jadranske i dinarske kulturne zone u Dalmaciji koje predstavljaju tradicionalno različite, ali i komplementarne načine života: kršno zaleđe sa škrtom poljoprivredom, stočarstvom, zadružnim oblicima obitelji i specifičnom ruralnom zajednicom koje je oduvijek aktivno korespondiralo s urbaniziranom, moru i svijetu orijentiranom obalom.
5. Interpretacija rituala i ritualnog ponašanja, sredozemni krug kultova plodnosti u komparativnom i diakronijskom kontekstu Mediterana, Mediteran i sveto.

6. „Mediteran kakav je nekad bio“ – zbilja ili tek slogan hrvatskog (kulturnog) turizma? Identiteti i imaginarij. Odabrane teme (moreška, odsijecanje glave volu, zlo oko, ovnovski i goveđi rogovi, bunje-kamene kućice, krvna osveta, čast i sramota, mačizam uz rodnu ideologiju itd.) koje bi to mogle potkrijepiti ili pak negirati.

7. Doživljaj „Drugoga“ u vizitacijama, putopisima, odabranoj etnološkoj literaturi, odabranim primjerima iz književnosti, filmovima itd. na jadransko-dinarskom području - stereotipi i mentalne slike o ljudima i krajevima.

LITERATURA:

A. Obavezna:

1. Bertoša, M. Kada svijet bijaše mediteranski : Hrvatska i Sredozemlje od XVI : Do XVIII. Stoljeća : Povijesni i kulturnoantropološki nacrt. // Izazovi povijesnog zanata : lokalna povijest i sveopći modeli / ur. Miroslav Bertoša. Zagreb Antibarbarus, 2002. Str. 19-58.
2. Braudel, F. Memory and the Mediterranean. New York : A Division of Random House, Inc., 2002. (odabrana poglavlja)
3. Burcoglu, N. K.; Gilson Miller, S. Representation of the Other/s in the Mediterranean World and Their Impact on the Region. Istanbul : Isis Press, 2003. (odabrana poglavlja)
4. Gilmore, D. Anthropology of the Mediterranean Area. // Annual Review of Anthropology. 1982, str. 175-205.
5. Rethinking the Mediterranean. / ur. William V. Harris. Oxford : Oxford University Press, 2005. (odabrana poglavlja)
6. Obrisi svakidašnjeg život. // Etnografija : svagdan i blagdan hrvatskog puka / ur. Aleksandra Muraj. Zagreb : Matica hrvatska, 1998. Str. 26-42 (stanovanje) ; 101-104 (prehrana) ; 111-135 (odijevanje).
7. Pederin, I. Jadranska Hrvatska u austrijskim i njemačkim putopisima. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1991. (odabrana poglavlja)
8. Šarić, M. Ekohistorijski osvrt na planine i morlački svijet. // Dalmatinska zagora - nepoznata zemlja: Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 4. rujna - 21. listopada 2007. / ur. Vesna Kusin. Zagreb : Ministarstvo kulture RH ; Galerija Klovićevi dvori, 2007. Str. 221-231.
9. Vince-Pallua, J. Ekohistorija morlačkog načina života druge polovice 18. i prve polovice 19. stoljeća: na temelju istraživanja izvora dalmatinskih autora pisanih talijanskim jezikom. // Triplex Confinium (1500.-1800.): ekohistorija : zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog od 3. do 7. svibnja 2000. u Zadru / ur. Drago Roksandić, Ivan Mimica, Nataša Štefanec, Vinka Glunčić-Bužančić. Split : Književni krug ; Zagreb : Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2003. Str. 289-302.
10. Wolff, L. Venice and the Slavs : the Discovery of Dalmatia in the Age of Enlightenment. Stanford, California : Stanford University Press, 2001. (odabrana poglavlja)

B. Preporučena

1. Albera, D. Anthropology of the Mediterranean : between Crisis and Renewal. // History and Anthropology. 17, 2(2006), str. 109-133.
2. Horden, P.; Purcell, N. The Corrupting Sea : a Study of Mediterranean History. Oxford : Blackwell, 2002.

3. Grčić, M. Je li dalmatinski Morlak predak balkanskoga barbarogenija? // Dalmatinska zagora - nepoznata zemlja: Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 4. rujna - 21. listopada 2007. / ur. Vesna Kusin. Zagreb : Ministarstvo kulture RH ; Galerija Klovićevi dvori, 2007. Str. 387-397.
4. Katičić, R. Litterarum studia : književnost i naobrazba ranoga hrvatskog srednjovjekovlja. Zagreb : Matica hrvatska, 1998. (odabrana poglavlja)
5. Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku. 36, 1(1999). (tematski broj posvećen Sredozemlju)
6. Split i drugi : kulturnoantropološki i kulturnostudijski prilozi / ur. Ines Prica, Tea Škokić. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku : Hrvatsko etnološko društvo, 2007.
7. Skok, P. Dolazak Slavena na Mediteran. // Pomorska biblioteka Jadranske straže. 1/2(1934). (odabrana poglavlja)
8. Todorova, M. Imagining the Balkans. Oxford : University Press, 1997.

Način polaganja ispita: usmeni ispit

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: studentska anketa

* * *

11) Naziv predmeta: Povijest nasilja i etnokonfesionalne promjene u jugoistočnoj Europi, cca. 1500. – 1800.

Nastavnik: prof. dr. sc. Drago Roksandić

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, a prema potrebi i engleski, francuski i njemački

Trajanje: 15 sati

Status: izborni kolegij modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskog rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Tradicijska i moderne kulture naroda jugoistočne Europe beziznimno su visoko korelacionalne s fenomenima etnokonfesionalizma. Međutim, temeljni problemi ranonovovjekovnog etnokonfesionalizma tek su dijelom pučke provenijencije. Oni su mnogo više povezani s dubinskim poremećajima u kasnosrednjovjekovnim zajednicama i kulturama prouzročanima imperijalnim konfrontacijama dugog trajanja, koje su trajno i religijski i, napose, konfesionalno konotirani (Osmansko Carstvo, Mletačka Republika, Habsburška Monarhija). Od 15. do 18. stoljeća etnokonfesionalna karta jugoistočne Europe nerijetko je stubokom promijenjena i to često, a ponegdje i najčešće nasiljem, tipološki vrlo različitih provencijencija. U 15 sati nastave, korištenjem komparativnohistorijskih i interkulturnih metoda, raspravit će se: (a) temeljni fenomeni etnokonfesionalnih kontinuiteta i diskontinuiteta u jugoistočnoj Europi, (b) imperijalni sustavi vlasti i moći te njima primjerene prakse sociokulturne inkluzije i ekskluzije, odnosno, interioriziranog i eksterioriziranog nasilja, (c) vjerske zajednice, njihove hijerarhije te religijske

kulture, napose, obrasci i prakse religijske kulture na etnokonfesionalnim "višegraničjima", (d) obrasci i prakse interpersonalnog i interkomunalnog nasilja s etnokonfesionalnim konotacijama, (d) nasilni pučki pokreti s etnokonfesionalnim motivacijama, (e) autohtone alternative obrascima i praksama nasilja.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Džaja, S. M. Konfesionalnost i nacionalnost Bosne i Hercegovine : predemancipacijski period, 1463.-1804. Sarajevo : Svjetlost, 1992.
2. Goffman, D. The Ottoman Empire and Early Modern Europe. Cambridge : Cambridge University Press, 2001.
3. Ruff, J.R. Violence in Early Modern Europe. Cambridge : Cambridge University Press, 2001.
4. Stojanović, T. Balkanski svetovi : prva i posljednja Evropa. Beograd : Equilibrium, 1997.

B. Dopunska:

Dopunska literatura u dogovoru s nastavnikom, ovisno o interesu doktoranda.

* * *

12) Naziv predmeta: Politika trećeg puta

Nastavnici: dr. sc. Tvrtko Jakovina; predviđeno je gostovanje više diplomata i eksperata koji su službovali u Trećem svijetu.

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski i engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet u sklopu modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: Predavanje i seminarski rad na izvorima. Naglasak je na analizi dokumenata, sekundarnih izvora, filmskih zapisa i raspravi u seminaru.

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Tema predmeta je pokret nesvrstanih zemalja, "aktivna miroljubiva koegzistencija" i njezina simbolika u hrvatskom/jugoslavenskom društvu i vanjskoj politici. Jedan od osnovnih ciljeva predmeta jest razvijanje i/ili vježbanje kritičkog mišljenja, upoznavanje s načinom istraživanja u historiografiji, analiza povijesnih događaja i iščitavanje odraza zbivanja u svjetskoj politici, u "zrcalu": medijima, jeziku, lokalnoj sredini itd. Cilj je pokazati kako i koliko je visoka politika, napose inzistiranje na vanblokovskoj orijentaciji postajala mantra, nezaobilazna formula u svakodnevnom životu svakog građanina, kako je prezentirana u novinskim člancima,

kako se odražavala u školskim udžbenicima i sastavcima, mjuziklima, filmovima, rock glazbi ili provincijskim školskim manifestacijama. Predmet bi trebao pokazati osobine toga važnog segmenta vanjske politike FNRJ/SFRJ te, još više, pokazati stupanj politizacije društva i simbole pomoću kojih je prenošen u svakodnevicu, koliko je (i je li uopće) nesvrstavanje bilo sastavnim dijelom svakodnevice.

Nakon uvodnih predavanja u kojima bi se opisala geneza nastanka posebnog političkog grupiranja zemalja Trećeg svijeta u pokret nesvrstanih zemalja, što uključuje distinkciju između Bandunga 1955. i Beograda 1961., i opisa najvažnijih dionica pokreta do kraja Hladnog rata i skiciranja djelovanja do danas, kandidati će moći izabrati neke od paradigmatičnih epizoda iz povijesti Hladnoga rata i pokreta nesvrstanih. Kako je Titova Jugoslavija bila jedan od generatora pokreta, gotovo svaka epizoda na određeni je način povezana s nacionalnom poviješću i imala je odraza u lokalnoj sredini. Upravo su odraz, simbolika, rječnik koji je prožimao javni diskurs jedan od naglasaka analize. Odlična ilustracija toga, primjerice, jest libreto mjuzikla "Jalta, Jalta", ali i javna predavanja kongoanskih studenata 1960-ih u Hrvatskoj ili demonstracije desetina tisuća građana koji su podupirali ubijenog premijera Konga P. Lumumbu. Nešto kasnije, u svim sredinama javno se demonstriralo protiv rata u Vijetnamu. Deseci liječnika radili su u Alžiru ili Etiopiji, tisuće radnika radilo je u brojnim zemljama Trećeg svijeta, razmjenjivani su (iako manje) filmovi, izložbe, a dodiri na diplomatskoj razini bili su iznimno česti i važni.

Neke od mogućih tema za dubinsku analizu mogle bi biti:

- otkrivanje Trećeg svijeta (Titov odlazak u Aziju 1954. i 1955., Bandung);
- susret Tito-Nehru-Naser na Brijunima 1956.;
- Titovo putovanje oko Afrike 1960., kriza u Kongu;
- prva konferencija nesvrstanih u Beogradu 1961.;
- rat na Bliskom istoku 1967. i uloga SFRJ i nesvrstanih;
- obnova pokreta 1970. Razlozi za pojačano okretanje SFRJ Trećem svijetu;
- pokret prema Iračko-iranskom ratu i (prvom) Zaljevskom ratu;
- raspad SFRJ i promjena uloge pokreta nesvrstanih;
- Hrvatska i pokret nesvrstanih od 1990. do danas.

Nakon što se kandidati u dogovoru s nastavnikom odluče koje će fenomene iz vremena Hladnog rata i politike pokreta nesvrstanih zemalja detaljnije razmatrati, izabrat će se najprimjereniji dokumenti i sekundarni izvori.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Brands, H.W. *The Specter of Neutralism : the United States and the Emergence of the Third World, 1947-1960.* New York : Columbia University Press, 1989.
2. Goldstein, I. *Hrvatska povijest.* Zagreb : Novi liber, 2003. od str. 189.
3. Jakovina, T. *Hrvatska/Jugoslavija u svjetskoj politici 1945-1991. : što bi trebalo istraživati? // Historijski zbornik. 56/57(2003/2004), str. 171-183.*
4. Jakovina, T. *Hrvatska izlazi u svijet: Hrvatska/Jugoslavija u svjetskoj politici 1945.-1991. // Hrvatska politika u 20.st. / ur. Ljubomir Antić. Zagreb : Matica hrvatska. Str. 337-388.*
5. Mates, L. *Počelo je u Beogradu.* Zagreb : Globus, 1982.
6. Petković, R. *Subjektivna istorija jugoslovenske diplomatije 1943-1991.* Beograd : Službeni list SRJ, 1995. (ćirilica)
7. Rubinstein, A. Z. *Yugoslavia and the Nonaligned World.* Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1970.
8. Young, J. W.; Kent, J. *International Relations Since 1945 : a Global History.* Oxford : Oxford University Press, 2004. (izabrani dijelovi)

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

13) Naziv predmeta: Balkan u politici europskih velesila u 19. stoljeću

Nastavnici: dr. sc. Damir Agičić

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet u sklopu modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminarskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: U ovome izbornom kolegiju studentima se daje pregled odnosa velikih europskih sila prema Balkanu i Osmanskom Carstvu u vremenu od kraja 18. stoljeća do Prvoga svjetskog rata. Doktorandi će, osim slušanja predavanja, imati i obvezu da kroz seminarski rad prikažu određeni povijesni problem, odnosno da opišu odnos neke europske sile prema balkanskim nacijama koje se formiraju tijekom 19. stoljeća i ostvaruju svoje nacionalne države.

Obrađivat će se temeljni problemi povijesno-političkog razvoja i jugoistočne Europe i odnosa europskih velesila prema tom teritoriju. Naglasci u nastavi stavljaју se na:

- upoznavanje s političko-povijesnom problematikom,
- kritičko čitanje relevantnih povijesnih tekstova i diskusija,
- izlaganje rezultata istraživanja doktoranda usmenim izlaganjem i u pisanom obliku.

Poželjno je da individualni rad doktoranda bude usmjeren prema temi koju namjerava obraditi u disertaciji.

Razrađivat će se sljedeće teme: Istočno pitanje, velike sile i teritorijalni integritet Osmanskog Carstva; pojam Balkan; postanak i razvoj malih balkanskih nacija, njihova borba za oslobođenje od osmanske vlasti i državnu nezavisnost; odnos europskih velesila prema nacionalnim ustancima Srba, Grka, Bugara i dr.; Velika istočna kriza; balkanski ratovi; jugoistočna Europa u Prvome svjetskom ratu; Hrvati i Balkan u 19. stoljeću.

Literatura:**A. Obvezna:**

1. Jelavich, B. History of Balkans. Cambridge : Cambridge University Press, 1983.
2. Mazower, M. Balkan. Kratka povijest. Zagreb : Srednja Europa, 2003.
3. Jugoslavija i njeni povjesničari. / ur. Norman Naimark, Holly Case. Zagreb : Srednja Europa, 2005.

4. Rossos, A. Rusija i Balkan : međubalkanska rivalstva i ruska vanjska politika 1908. - 1914. Zagreb : Globus, 1992.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

14) Naziv predmeta: Antropologija tijela

Nastavnik: dr. sc. Tanja Bukovčan

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: Izborni predmet u sklopu modula

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminarskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Tema ovoga kolegija je tijelo kao društveni i kulturni fenomen u teorijskom okviru medicinske antropologije. Propitivati će se tijelo kao *locus* materijalnih praksi, oblikovna forma svakodnevnih pojavnih izvedbi, te prostor samo-identifikacije. Zatim ćemo analizirati tijelo kao kulturni konstrukt, te iščitati načine na koje kultura upisuje značenja u individualno, društveno i političko tijelo. Problematizirati će se i dualizam tijela i uma, odnosno duha (duše), ovisno o konceptualizaciji, te način na koji dualizam od/u/ređuje mehanicističko zapadno društvo. Posebna pažnja će se posvetiti načinima istraživanja tijela, odnosno, utjelovljenog iskustva, kao poseban problem istraživanja u medicinskoj antropologiji. Od specifičnih tema obrađivati će se ideja tijela kao robe, bilo kod seksualnih radnika/ca ili u trgovini organa i uz to vezanih pitanja bioetike i biopolitike, zatim ideja 'pripitomljenih' i 'discipliniranih' tijela, tema kulta tijela i svojevrsne 'religije tijela' u zapadnim društvima danas, tijela kao centra senzornih iskustava, te tema veze između tijela i roda.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Csordas, Thomas. 2003. *Embodiment and experience*. Cambridge Studies in Medical Anthropology, Cambridge University Press.
2. Lock, Margaret M and Judith Farquhar. 2007. *Beyond the body proper: Reading the anthropology of material life*. Duke University Press.
3. Scheper-Hughes, N and M M Lock. 1987 The Mindful Body: A Prolegomenon to Future Work in Medical Anthropology. *Medical Anthropology Quarterly* 1 (1): 6-41.
4. Merleau-Ponty, Maurice. [1947] 2007. from *The Phenomenology of Perception*. BBP.
5. Bourdieu, P. 1994. "Structures, Habitus, Power: Basis for a Theory of Symbolic

- Power,” in *Cultures, Power, History: A Reader in Contemporary Social Theory*, by Nicolas Dirks, Geoff Eley, and Sherry Ortner (Eds.), Princeton: Princeton University Press.
6. Foucault, Michel. 1984. “Docile Bodies,” “The Means of Correct Training,” and “Panopticism,” in *The Foucault Reader*. Edited by Paul Rabinow. New York: Pantheon, pp. 179-213.
7. Foucault, Michel. 2003. *The Birth of the Clinic*. Routledge, London. (prvo izdanje na engleskom jeziku 1973 godine).
8. Foucault, Michel. 2004. *The Birth of Biopolitics: Lectures at the College de France 1978-1979*. Palgrave Macmillan :New York.
9. Behar, Ruth. 1996. *The Vulnerable Observer*. Beacon Press/Boston.
10. Lock, Margaret i Kaufert, Patricia. (1998). *Pragmatic women and body politics*. Cambridge University Press.
11. Csordas, Thomas. 2002. *Body/Meaning/Healing*. Palgrave Macmillan.
12. Scheper-Hughes, Nancy i Wacquant, Loic. 2002. *Commodifying bodies*. SAGE Publication.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima i istraživanjima doktoranda

* * *

15) Naziv predmeta: Etnološki i kulturnoantropološki pristupi mediteranskim studijama

Nastavnik: izv. prof. dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Etnokulturni problemi jugoistočne Europe"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminara

Uvjeti za upis predmeta: položen jezgreni predmet modula

Sadržaj predmeta: Cilj ovoga predmeta je dati uvid u različite teorijske i metodološke pristupe istraživanjima Sredozemlja te u paradigmatičke mijene u tom istraživačkom području. Pažnja se posvećuje doprinosu etnologije i kulturne antropologije mediteranskim studijama, pri čemu se naglasak stavlja na kulturno, društveno i ekonomski uvjetovan odnos ljudi prema prostoru. Analiziraju se načini konstruiranja sredozemnog imaginarija u znanstvenom, političkom, turističkom i popularnom diskurzu. Posebno se razmatra uloga pojma Sredozemlje u identifikacijskim strategijama u Hrvatskoj, naročito u kontekstu njezina pristupanja Europskoj uniji. Kritički se razmatra kulturna i društvena svakodnevnica na Sredozemlju u prošlosti i u suvremenosti primjenom etnoloških i kulturnoantropoloških teorija i metoda.

Nastava uključuje kritičko čitanje i komparaciju znanstvenih i popularnih tekstova vezanih uz Sredozemlje. Pojedine tematske cjeline rasvjetljavaju se prezentacijom studija slučaja temeljenih na terenskim i arhivskim istraživanjima nastavnika. Izradom seminarskih tekstova, polaznici će se

poticati na primjenu spoznaja stečenih u okviru predmeta pri vlastitim istraživanjima provođenim za potrebe izrade doktorskog rada.

Kroz predavanja i seminare obrađivat će se sljedeće teme: kritičko razmatranje koncepata "kulture zone", "kulture regije" i sl.; kronološki pregled i analiza etnoloških i kulturnoantropoloških istraživanja sredozemnih kultura, s posebnim osvrtom na Hrvatsku; etnografska obilježja sredozemnog prostora; kulture Sredozemlja i turizam; konstrukcija otočnosti; mediteranizam i tvorba Drugog.

Literatura:

B. Obvezna:

11. DAVIS, John. 1977. *People of the Mediterranean. An Essay in Comparative Social Anthropology*. London – Henley – Boston: Routledge&Kegan Paul (odabrana poglavlja).
12. HERZFELD, Michael. 2005. "Practical Mediterraneanism: Excuses for Everything, from Epistemology to Eating". U: *Rethinking the Mediterranean*, ur. William V. Harris. Oxford: Oxford University Press, 45–63.
13. *NARODNA UMJETNOST*. 1999. svezak 36/1, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku (čitav broj posvećen studijama Sredozemlja – odabrani članci).
14. PERINIĆ LEWIS, Ana i Nevena ŠKRBIĆ ALEMPIJEVIĆ. 2014. "Nothing without Neighbours' – Interlocal Relations and Campanilistic Narratives on Two Croatian Islands". *Journal of Mediterranean Studies*, sv. 23/2: 153–168.
15. ŠKRBIĆ ALEMPIJEVIĆ, Nevena. 2014. "Zašto trebamo Mediteran? Pozivanje na sredozemni imaginarij u suvremenoj Hrvatskoj". U: *Ponovno iscrtavanje granica: transformacije identiteta i redefiniranje kulturnih regija u novim političkim okolnostima*, ur. Marijana Belaj, Zoran Čiča, Anita Matković, Tita Porenta i Nevena Škrbić Alempijević. Zagreb – Ljubljana: Hrvatsko etnološko društvo – Slovensko etnološko društvo, 27–47.

B. Dopunska:

1. ABULAFIA, David. 2003. *The Mediterranean in History*. London: Thames and Hudson.
2. ALBERA, Dionigi, Anton BLOK, Christian BROMBERGER, ur. 2001. *Anthropology of the Mediterranean*. Maisonneuve – Larose: *Maison méditerranéenne des sciences de l'homme*.
3. ALCOCK, Susan E., John F. CHERRY, ur. 1963. *Side-by-Side Survey. Comparative Regional Studies in the Mediterranean World*. Oxford: Oxbow Books.
4. BERTOŠA, Miroslav. 2003. *Istra, Jadran, Sredozemlje: identiteti i imaginariji*. Zagreb – Dubrovnik: [Durieux – Dubrovnik University Press](#).
5. BOISSEVAIN, Jeremy. 2001. "Confronting the Tourist Industry in Malta". *Mediterranean Ethnological Summer School*, 5: 95–113.
6. BORT, Eberhard. 1998. "Granice ili posrednici: srednja Europa, Sredozemlje i Srednji istok". *Erasmus*, 25: 6–12.
7. BOŠKOVIĆ-STULLI, Maja. 1999. *O usmenoj tradiciji i o životu. Mediteranski aspekt usmene hrvatske književnosti*. Zagreb: Konzor.
8. BRAUDEL, Fernand. 1997/ 1998. *Sredozemlje i sredozemni svijet u doba Filipa II.*, 1. i 2. svezak. Zagreb: Antibarbarus, Biblioteka Historia (odabrana poglavlja).
9. BRAUDEL, Fernand. 2002. *Memory and the Mediterranean*. New York: Vintage Books, Division of Random House, inc..
10. ČALE FELDMAN, Lada. 2003. "Morisco, moresca, moreška: agonalni mimetizam i njegove interkulturene jeke". *Narodna umjetnost*, 40/2: 61–80.

11. ČAPO ŽMEGAČ, Jasna. 2000. "Odjeci dekapitacije vola u Pupnatu na otoku Korčuli: Hrvati između tradicionalizma i modernizma". *Narodna umjetnost*, 37/2: 9–24.
12. FERNANDEZ ARNESTO, Felipe. 1997. *Narodi Europe*. Zagreb: Naklada Zadro.
13. GAVAZZI, Milovan. 1978. "Areali tradicijske kulture jugoistočne Evrope". U: *Vrela i sudbine narodnih tradicija*, M. Gavazzi. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 184–194.
14. GROVE, A. T., Oliver RACKHAM. 2001. *The Nature of Mediterranean Europe. An Ecological History*. New Haven – London: Yale University Press.
15. GUPTA, Akhil i James FERGUSON. 1997. "Beyond 'Culture': Space, Identity and the Politics of Difference". U: *Culture, Power, Space: explorations in critical anthropology*, ur. Akhil Gupta i James Ferguson. Durham i London: Duke University Press, 33–51.
16. GUŠIĆ, Marijana. 1962. "Etnografski elementi u razvoju našeg primorja". U: *Pomorski zbornik: povodom 20-godišnjice dana mornarice i pomorstva Jugoslavije 1942-1962*, ur. Grga Novak i Vjekoslav Maštrović, 593–614.
17. *JOURNAL OF MEDITERRANEAN STUDIES*. 2008. svezak 18/1. Msida: Mediterranean Institute – University of Malta (Festivity, special issue – odabrani članci).
18. HERZFELD, Michael. 1987. *Anthropology through the Looking-Glass: Critical Ethnography in the Margins of Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
19. HORDEN, Peregrine, Nicholas PURCELL. 2000. *The Corrupting Sea. A Study of Mediterranean History*. Oxford: Blackwell Publishing.
20. KLEIN, Julius. 1964. *The Mesta. A Study in Spanish Economic History 1273-1836*. Port Washington – New York: Kennikat Press.
21. LOWENTHAL, David. 1986. *The Past is a Foreign Country*. Cambridge: Cambridge University Press,.
22. LYSAGHT, Patricia, Nives RITTIG-BELJAK, ur. 2006. [Mediterranean Food. Concepts and Trends. Proceedings of the 15th International Ethnological Food Research Conference, Dubrovnik, 27 September - 3 October, 2004.](#) Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku (Biblioteka Nova etnografija) – Etnografski muzej u Zagrebu.
23. MATVEJEVIĆ, Predrag. 2007. *Mediterranski brevijar*. Zagreb: V.B.Z.
24. MCNEILL, John Robert. 1992. *The Mountains of the Mediterranean World: an Environmental History*. Cambridge – New York: Cambridge University Press – Oakleigh.
25. MESS. 1994–2002. *Mediterranean Ethnological Summer School*. Piran – Ljubljana: University of Ljubljana, Faculty of Arts, Department of Ethnology and Cultural Anthropology.
26. PERINIĆ LEWIS, Ana. 2011. "Hvarski kampanilizam – stereotipi i podrugljivi etnici otoka Hvara". *Studia ethnologica Croatica*, 23: 215–237.
27. PERISTIANY, John G., Julian PITT-RIVERS, ur. 1992. *Honor and Grace in Anthropology*. Cambridge – New York – Port Chester – Melbourne – Sydney: Cambridge University Press.
28. PITT-RIVERS, Julian, ur. 1963. [Mediterranean](#) *Countrymen. Essays in the Social Anthropology of the Mediterranean*. Paris: *Maison des sciences de l'homme* – Mouton&co.
29. PRICA, Ines, Tea ŠKOKIĆ, ur. 2007. [Split i drugi. Kulturnoantropološki i kulturnostudijski prilozi.](#) Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku (Biblioteka Nova etnografija) – Hrvatsko etnološko društvo.
30. ROYLE, Stephen A. 2001. *A Geography of Islands. Small Island Insularity*. London – New York: Routledge.

31. SUÁREZ-NAVAZ, Liliana. 2005. *Rebordering the Mediterranean: Boundaries and Citizenship in Southern Europe (New Directions in Anthropology)*. New York – Oxford: Berghahn Books.
32. ŠANTEK, Goran Pavel. 2000. "Ekonomsko-antropološki pristup izučavanju creskoga ribarstva". *Narodna umjetnost*, 37/2: 133–150.
33. ŠANTEK, Goran Pavel. 2001. "Šoltanski ribari. Etnološki pogled na ribarstvo prve polovice 20. stoljeća". *Etnološka tribina*, 31: 47–62.
34. ŠEGEDIN, Petar. 1995. "Mediterranstvo u nas". *Dubrovnik* VI/6: 37–40.
35. ŠKRBIĆ ALEMPIJEVIĆ, Nevena. 2003. "Prilozi poznavanju primorsko-bunjevačkog identiteta". *Senjski zbornik*, 30: 425–444.
36. ŠKRBIĆ ALEMPIJEVIĆ, Nevena. 2002/2003. "Značenja tradicijskoga pri konstruiranju istarskih identiteta". *Studia ethnologica Croatica*, 14/15: 69–88.
37. VINCE-PALLUA, Jelka. 1995/1996. "History and Legend in Stone: to Kiss the Baba". *Studia ethnologica Croatica*, 7/8: 281–292.
38. WEBER, Irena. 2003. *Ženski itinerariji: med antropologijo putovanja in literaturo*. Knjižnica Annales, 34. Koper: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko – Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče.
39. WEBER, Irena. 2001. "Tourism at Home – An Istrian Message in Stone". *Mediterranean Ethnological Summer School*, 5: 115–136.
40. WOLFF, Larry. 1995. *Inventing Eastern Europe. The Map of Civilisation on the Mind of the Enlightenment*. Stanford: Stanford University Press.
41. WOLFF, Eric R., ur. 1984. *Religion, Power and Protest in Local Communities. The Northern Shore of the Mediterranean*. Religion and Society 24. Berlin – New York – Amsterdam: Mouton Publishers..
42. ŽUPANOVIĆ, Šime. 1995. *Hrvati i more: Od koga Hrvati naučiše ribarstvo i ribarsku terminologiju*, 2. svezak. Zagreb: AGM.

C) STUDIJSKI MODUL TRADICIJSKO VJEROVANJE I SVJETONAZOR**1) Naziv predmeta: Etnološka problematika u tradicijskom vjerovanju i svjetonazoru**

Nastavnici: dr. sc. Vitomir Belaj, dr. sc. Marijana Belaj, dr. sc. Mirjam Mencej, dr. sc. Goran Pavel Šantek

ECTS bodovi: 10 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 60 sati tijekom prvoga semestra

Status: obvezni jezgreni predmet modula "Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema, upisuje se u prvome semestru

Cilj predmeta: Ovo je stožerni predmeta jednoga od modula unutar doktorskoga studija etnologije i kulturne antropologije, oko kojega se grupiraju izborni predmeti. U njemu postdiplomandi stvaraju, kroz kritički pristup postojećim teorijskim objašnjenjima i poznatome gradivu, vlastiti pogled na segment kulture što se obrađuje u tome modulu. Proučavat će se pojave tzv. duhovne kulture, ponajprije hrvatske, te utvrđivati njihovo mjesto u širem etničkom, prostornom i vremenskom kontekstu. Pritom se demistificiraju popularna tumačenja "narodnih vjerovanja" i predodžbe o mitskome svijetu. Od studenata se očekuje osnovna upućenost u problematiku povijesne lingvistike i elementarno razumijevanje slavenskih jezika.

Uloga predmeta u ukupnom kurikulumu: Ovo je stožerni predmet cijeloga modula što se nudi postdiplomandima. Na njega se nadovezuju izborni predmeti.

Korištene metode: Obradivat će se pojedini važni teorijski pristupi problematici duhovne baštine. Naglasci u procesu nastave:

- prikupljanje građe o odabranome problemu, kako postojeće (arhivirana, objavljena), tako i nove (ciljano terensko istraživanje, plošno ili kao studij slučaja),
- kritičko razmatranje građe,
- oblikovanje vlastita preliminarog suda,
- kritičko čitanje relevantnih teorijskih tekstova s diskusijom,
- donošenje "konačnoga" zaključka.

Individualni rad postdiplomanda rezultira pisanjem teksta i prezentiranjem zaključaka, a po mogućnosti je usmjeren na temu koju namjerava obraditi u disertaciji

Sadržaj predmeta: Slijedi okvir sadržaja; njegovo konačno definiranje i realizacija ovisit će o interesu polaznika studija, a o tome će ovisiti i studijska literatura. Glavne jedinice su:

- uvodno objašnjenje o sadržaju predmeta i načinu rada; okvirne definicije osnovnih pojmova;
- pretres raznovrsnih određenja pojmova *mit*, *religija* i *religioznost* te razloga nastanka takvih koncepata;
- značajke mitskoga objašnjenja svijeta (nastanka, izgleda, povijesti; nastanka pojedinih pojava; funkcioniranje života; shvaćanje vremena); antropologija obreda;

- uloga mitskih bića, njihove funkcije;
- pokušaji rekonstrukcije praindoeuropskoga sustava vjerovanja;
- "osnovni mit" kao podloga praindoeuropskoga svjetonazora;
- njegov odraz na praslavenski pravni sustav, oblikovanje prostora (mitiziranje prostora, uređivanje doma) i vremena;
- problemi pri rekonstrukciji praslavenskoga mitskog sustava (pojam "rekonstrukcija", interpretativni modeli, odnos prema kulturnom supstratu);
- propitivanje pojma i raznovrsnih oblika pučke pobožnosti danas;
- odraz pučkih vjerovanja na pogled na svijet.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Belaj, V. Hod kroz godinu : mitska pozadina hrvatskih narodnih običaja i vjerovanja. Zagreb : Golden marketing, 1998.
2. Belaj, V. Mit u prostoru. // Mošćenički zbornik. 3(2006), str. 5-39.
3. Belaj, V. Sadržajne i povijesne odrednice razvoja i istraživanja pučke pobožnosti. // Franjevci i poslanje Crkve u kontinentalnoj Hrvatskoj / ur. Franjo Emanuel Hoško. Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 2001. Str. 381-392.
4. Pilar, I. O dualizmu u vjeri starih Slovjena i o njegovu podrijetlu i značenju. // Zbornik za narodni život i običaje. 28(1931), str. 1-86.
5. Vinšćak, T. Vjerovanja o drveću u Hrvata : u kontekstu slavističkih istraživanja. Jastrebarsko : Naklada Slap, 2002.

B. Dopunska:

1. Alexander, B. C. Ritual and Current Studies of Ritual : Overview. // Anthropology of Religion: a Handbook. / ur. Stephen Glazier. Westport : Praeger Publishers, 1999. Str. 139-160.
2. Badone, E. Introduction. // Religious Orthodoxy and Popular Faith in European Society / ur. Ellen Badone. Princeton, Princeton University Press, 1990. Str. 2-23.
3. Belaj, V. Marija u pučkim vjerovanjima Hrvata : prolegomena jednom istraživačkom zadatku. // Mundi melioris origo : Marija i Hrvati u barokno doba : zbornik radova hrvatske sekcije IX. međunarodnog mariološkog kongresa na Malti, 1983. godine / ur. Adalbert Rebić. Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 1988. Str. 190-195.
4. Belaj, V. Uz Katičićevu rekonstrukciju tekstova o baltoslavenskoj Majci bogova. // Trava od srca : hrvatske Indije II / ur. Ekrem Čaušević et al. Zagreb : Hrvatsko filološko društvo : Filozofski fakultet, 2000. Str. 113-127.
5. Brown, P. Authority and the sacred : aspects of the christianisation of the Roman world. Cambridge, University Press, 1995 .
6. Christian, W.A., Jr. Person and God in Spanish Valley. Princeton : Princeton University Press, 1989.
7. Dumézil, G. L'Idéologie tripartite des Indo-Européens. Bruxelles : Latomus, 1958.
8. Eade, J., J. Sallnow. Introduction. // Contesting the Sacred : the Anthropology of Christian Pilgrimage / ur. John Eade, Michael J. Sallnow. London : New York : Routledge, 1991. Str. 1-29.
9. Garrett, O. The Gods of the Celts and the Indo-Europeans. // Archaeolingua. 6(1994), str. 80.

10. Ivanov, I. I.; Toporov V. N. К реконструкции Мокоши как женского персонажа в славянской версии основно мифа. // Балто-славянские исследования. Moskva: Nauka, 1983. Str. 175-197.
11. Ivanov, I. I.; Toporov V. N. Славянские языковые моделирующие семиотические системы. Moskva, 1965.
12. Ivanov, I. I.; Toporov V. N. Исследования в области славянских древностей. Moskva, 1974.
13. Ivanov, I. I.; Toporov V. N. О языке древнего славянского права (к анализу ключевых терминов). // Славянское языкознание, VIII международный съезд славистов, доклады советской делегации / Moskva, 1978. Str. 221-238.
14. Ježić, M. Indoeuropska pozadina Perunova kulta. // Mošćenički zbornik, 3(2006), str. 53-62.
15. Katičić, R. Perunovo svetište u svjetlu toponimije i topografije. // Mošćenički zbornik, 3(2006), str. 41-51.
16. Praslavenski pravni termini i formule u Vinodolskom zakonu. // Uz početke hrvatskih početaka : filološke studije o našem najranijem srednjovjekovlju / ur. Radoslav Katičić. Split : Književni krug Split, 1993. Str. 161-170.
17. Katičić, R. Auf den Spuren sakraler Dichtung des slawischen und baltischen Heidentums. (= Nordrhein-Westfälische Akademie der Wissenschaften, Geisteswissenschaften, Vorträge G 377), Paderborn, 2003.
18. Katičić, R. Die Hauswirtin am Tor. Auf den Spuren der großen Göttin in Fragmenten slawischer und baltischer sakraler Dichtung. Frankfurt am Main : Peter Lang GmbH, 2003.
19. Lessa, W. A.; Vogt, E. Z. General Introduction. // Reader in Comparative Religion : an Anthropological Approach. / ur. William A. Lessa, Evon Z. Vogt. New York : Harper Collins Publishers, 1979. Str. 1-6.
20. Lincoln, B. The Indo-European Myth of Creation. // History of religions. 15(1976), str. 121-145.
21. Lincoln, B. Priests, Warriors, and Cattle : a Study in the Ecology of Religions. (Hermeneutics, Studies in the History of Religions V.). Berkeley : University of California Press, 1980.
22. Lincoln, B. Death, War, and Sacrifice : Studies in Ideology and Practice. Chicago : University of Chicago Press, 1991.
23. McGuire, M. Religion: The Social Context. Thompson Wadsworth, 2002.
24. McGuire, M.; Spickard, J.; Landres, S. Personal Knowledge and Beyond: Reframing the Ethnography of Religion. New York: New York University Press, 2002.
25. Mencej, M. Pomen vode v predstavah starih Slovanov ob posmrtnem življenju in šegah ob smrti. Ljubljana : Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1996. (magistarski rad)
26. Mencej, M. Gospodar volkov v slovanski mitologiji. // Župančičeva knjižnica. Ljubljana : Filozofska fakulteta v Ljubljani, 2001.
27. Ondruš, Š. Die Behausungen der alten Slaven im Lichte der Linguistik. // Ethnologia Slavica. 7(1975), str. 65-83.
28. Introduction : Culture, Self, and Religion. // Culture, Religion, and the Sacred Self : a Critical Introduction to the Anthropological Study of Religion / Jacob Pandian. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 1991. Str. 1-30.
29. Pleterski, A. Mitska stvarnost koroških knežjih kamnov. // Zgodovinski časopis. 50(1996), str. 481-534.
30. Pleterski, A. Strukture tridelne ideologije pri Slovanih. // Zgodovinski časopis. 50(1996), str. 163-185.
31. Toporov, V. N. О ритуале. Введение в проблематику. // Археский ритуал в фольклорных и раннелитературных памятниках. Moskva, 1988. Str. 7-60.

32. Třeštík, D. Král muž : Slovanský ethnogonický mýtus v Čechách 9.-10. století. // Nový Mars Moravicus aneb Sborník příspěvků jež věnovali Prof. Dr. Josefu Válkovi jeho žáci a přátelé k sedmdesátinám / ur. Bronislav Chocholáč, Libor Jan, Tomáš Knoz. Brno : Maticе moravská. Str. 71-85.
33. Watkins, C. How to kill a Dragon : Aspects of Indo-European Poetics. New York : Oxford University Press, 1995.

Studentske obveze: Postdiplomandi su dužni napisati i prezentirati jedno izlaganje o pročitanoj literaturi te sudjelovati u terenskom istraživanju (ili samostalno istraživati), a rezultate prezentirati usmeno i u pisanu obliku.

Način polaganja ispita: usmeni ispit.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: studentska anketa.

* * *

2) Naziv predmeta: Mitsko zaposjedanje domovine

Nastavnik: dr. sc. Vitomir Belaj

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema, upisuje se nakon 1. semestra. Ne upisuje se istodobno s predmetom "Mitsko tumačenje prostora".

Sadržaj predmeta: Ovo je izborni predmet modula. U njemu se detaljnije razrađuju neki problemi načeti u jezgrenom predmetu. Tematika mu se nadovezuje na izborni predmet "Mitsko tumačenje prostora". Glavne jedinice su:

- etnogenetski mitovi, posebice u naroda sa slavenskom mitskom tradicijom;
- posebna pažnja posvetit će se mitovima o tri brata i o sedmero braće (i sestara) kao začetnicima naroda;
- mitski uobličene predaje o dolasku u novu postojbinu (Biblija, Landnamabok, Dalimilova kronika i sl.);
- tragovi obreda pri zaposjedanju novoga prostora.

Obrađivat će se pojedini važni teorijski pristupi problematici duhovne baštine. Naglasci u procesu nastave:

- prikupljanje postojeće literature,
- kritičko vrednovanje dosadašnjih teorijskih objašnjenja (s diskusijom),
- donošenje "konačnoga" zaključka.

Individualni rad rezultira pisanjem teksta i prezentiranjem zaključaka, a usmjeren je na temu koju postdiplomand namjerava obraditi u disertaciji.

Studenti uvježbavaju kritički pristup postojećim teorijskim objašnjenjima i poznatome gradivu te, zajedno s voditeljem, pokušavaju doći do zaključaka koji upotpunjuju dosadašnje spoznaje o nekim ključnim trenucima hrvatske nacionalne prošlosti.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Belaj, V. Mit u prostoru. // Mošćenički zbornik. 3(2006), str. 5-39.
2. Katičić, R. Perunovo svetište u svjetlu toponimije i topografije. // Mošćenički zbornik. 3(2006), str. 41-51.
3. Pilar, I. O dualizmu u vjeri starih Slovjena i o njegovu podrijetlu i značenju. // Zbornik za narodni život i običaje. 28(1931), str. 1-86.
4. Třeštík, D. Král muž : Slovanský ethnogonický mýtus v Čechách 9.-10. století. // Nový Mars Moravicus aneb Sborník příspěvků jež věnovali Prof. Dr. Josefu Válkovi jeho žáci a přátelé k sedmdesátinám / ur. B. Chocholáč, L. Jan, T. Knoz. Brno : Matice Moravská, 1999. Str. 71-85.

B. Dopunska:

1. Dumézil, G. L'Idéologie tripartite des Indo-Européens. Bruxelles : Latomus, 1958.
2. Garrett, O. The Gods of the Celts and the Indo-Europeans. // Archaeolingua. 6(1994), str.80.
3. Lincoln, B. Priests, Warriors, and Cattle : a Study in the Ecology of Religions (Hermeneutics, Studies in the History of Religions V). Berkeley : University of California Press, 1980.
4. Pleterski, A. Strukture Tridelne Ideologije pri Slovanih. // Zgodovinski časopis. 50(1996), str. 163-185.

* * *

3) Naziv predmeta: Mitsko tumačenje prostora

Nastavnik: dr. sc. Vitomir Belaj

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema, upisuje se nakon 1. semestra. Ne upisuje se istodobno s predmetom "Mitsko zaposjedanje domovine".

Sadržaj predmeta: Ovo je izborni predmet modula. U njemu se detaljnije razrađuju neki problemi načeti u jezgrenom predmetu. Tematika mu se nadovezuje na izborni predmet "Mitsko zaposjedanje domovine". Glavne jedinice su:

- smještaj mitskoga zbivanja u prostor;
- uloga vode (rijeka, more, površina vode) kao razdjelnice između dvaju svjetova;
- opredmećenje zbivanja u konkretnom životnom prostoru;
- iščitavanje mita iz prostora.

Obrađivat će se pojedini važni teorijski pristupi problematici duhovne baštine. Naglasci u procesu nastave:

- prikupljanje postojeće literature,
- kritičko vrednovanje dosadašnjih teorijskih objašnjenja (s diskusijom),
- donošenje "konačnoga" zaključka.

Individualni rad rezultira pisanjem teksta i prezentiranjem zaključaka, a usmjeren je na temu koju postdiplomand namjerava obraditi u disertaciji.

Studenti uvježbavaju kritički pristup postojećim teorijskim objašnjenjima i poznatome gradivu te, zajedno s voditeljem, pokušavaju doći do zaključaka koji upotpunjuju dosadašnje spoznaje nekim ključnim trenucima hrvatske nacionalne prošlosti.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Mit u prostoru. // Mošćenički zbornik. 3(2006), str. 5-39.
2. Ondruš, Š. Die Behausungen der alten Slaven im Lichte der Linguistik. // Ethnologia Slavica. 7(1975), str. 65-83.
3. Pleterski, A. Strukture tridelne ideologije pri Slovanih. // Zgodovinski časopis. 50(1996), str. 163-185.

B. Dopunska:

1. Garrett, O. The Gods of the Celts and the Indo-Europeans. // Archaeolingua. 6(1994), str.80.
2. Ježić, M. Indoeuropska pozadina Perunova kulta. // Mošćenički zbornik. 3(2006), str. 53-62.
3. Katičić, R. Perunovo svetište u svjetlu toponimije i topografije. // Mošćenički zbornik. 3(2006), str. 41-51.
4. Katičić, R. Die Hauswirtin am Tor. Auf den Spuren der großen Göttin in Fragmenten slawischer und baltischer sakraler Dichtung. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 2003.
5. Mencej, M. Pomen vode v predstavah starih Slovanov ob posmrtnem življenju in šegah ob smrti. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1996. (magistarski rad)
6. Pilar, I. O dualizmu u vjeri starih Slovena i o njegovu podrijetlu i značenju. // Zbornik za narodni život i običaje. 28(1931), str. 1-86.

4) Naziv predmeta: **Hodočašće i hodočasničko mjesto**

Nastavnik: dr. sc. Marijana Belaj

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Slijedi okvir sadržaja; konačno definiranje i realizacija sadržaja, kao i studijska literatura, ovisit će o interesu polaznika studija. Glavne jedinice su:

- uvodno objašnjenje sadržaja predmeta i načina rada; okvirne definicije osnovnih pojmova (*religija, religioznost, sveto, hodočašće*); osnovne značajke i okvirni pregled hodočašćenja i hodočasničkih mjesta u svjetskim religijama;
- pristupi istraživanju hodočašća (antropologija hodočašća);
- sveto mjesto u kulturnim konceptima i oblici njegove egzistencijalnosti;
- raznovrsni aspekti i višeznačnost hodočašća i hodočasničkih mjesta (kontinuitet i promjene, suglasje i konflikti i dr.);
- svjetovna hodočašća i "sveta" mjesta; religijski turizam.

Obrađivat će se pojedini važni teorijski pristupi problematici hodočašća i hodočasničkih mjesta. Naglasci u procesu nastave:

- prikupljanje gradiva o odabranome problemu (terensko istraživanje; postojeće arhivirano ili objavljeno gradivo),
- kritičko razmatranje građe,
- oblikovanje vlastita preliminarog suda,
- kritičko čitanje relevantnih teorijskih tekstova s diskusijom,
- donošenje "konačnoga" zaključka.

Rad svakog postdiplomanda rezultira pisanim tekstom i prezentiranjem zaključaka, a po mogućnosti je usmjeren na temu koju namjerava obraditi u disertaciji. Cilj ovoga izbornog predmeta je razvijanje kritičkog promišljanja postojećih jezičnih praksi, teorijskih koncepata i odabranoga gradiva, stjecanje uvida u složenost i višeznačnost religijskih pojava te stvaranje vlastita kulturnoantropološkog pogleda na religiju i religioznost. U okviru predmeta proučavat će se hodočašća kao višedimenzionalna kulturna pojava te, u uskoj vezi s njima, mjesta koja se doživljavaju svetima.

Literatura:

A. Obvezna:

1. *Intersecting Journeys: the Anthropology of Pilgrimage and Tourism.* / ur. Ellen Badone, Sharon Roseman. Chicago : University of Illinois Press : Urbana&Chicago, 2004. (odabrana poglavlja)
2. Coleman, S., J. Eade. *Reframing Pilgrimage : Cultures in Motion.* London : Routledge, 2004. (odabrana poglavlja)

3. *Contesting the Sacred: the Anthropology of Christian Pilgrimage.* / ur. John Eade, Michael Sallnow. London : New York : Routledge, 1991. (odabrana poglavlja)
4. *Sacred Journeys : the Anthropology of Pilgrimage.* / ur. Alan Morinis. Westport, CT : Greenwood Press, 1992. (odabrana poglavlja)
5. Sheldrake, P. *Spaces for the Sacred : Place, Memory and Identity.* London : SCM Press, 2001. (odabrana poglavlja)

B. Dopunska:

1. Belaj, M. Tito poslije Tita: kip Josipa Broza kao žarište obrednog ponašanja. // O Titu kao mitu : proslava Dana mladosti u Kumrovcu / ur. Nevena Škrbić Alempijević, Kirsti Mathiesen Hjemdahl. Zagreb : Filozofski fakultet : Srednja Europa, 2006. Str. 201-219.
2. Belaj, V. Kulturološka obilježja hodočašćenja. // *Dometi.* 24(1991): str. 157-161.
3. Čapo, J. Sveti likovi, svete vodice i zavjeti: o hodočašćima hrvatskog življa u mađarskoj Baranji. // *Etnološka tribina.* 14(1991), str. 17-50.
4. Dubisch, J. Pilgrimage and Popular Religion at a Greek Holy Shrine. // *Religious Orthodoxy and Popular Faith in European Society* / ur. Ellen Badonne. Princeton : Princeton University Press, 1990. Str. 113-139.
5. Eberhart, H. Romanje: sodobne težnje in raziskovalni prijemi. // *Traditiones.* 1, 33(2004), str. 35-56.
6. Hubert, J. Sacred Beliefs and Beliefs of Sacredness. // *Sacred Sites, Sacred Places* / ur. David Carmichael, Jane Hubert, Brian Reeves, Audhild Schanche. London : New York : Routledge, 1997. Str. 9-19.
7. Marciniak, K. The Perception and Treatment of Prehistoric and Contemporary Sacred Places and Sites in Poland. // *Sacred sites, sacred places* / ur. David Carmichael, Jane Hubert, Brian Reeves, Audhild Schanche. London : New York : Routledge, 1997. Str. 140-151.
8. Milovan, V. Hodočašća kao osobit oblik štovanja Marije i svetaca. // *Bogoslovska smotra.* 44, 1(1974), str. 105-118.
9. O'Connor, M. The Pilgrimage to Magdalena. // *Anthropology of religion : a handbook* / ur. Stephen D. Glazier. Westport : Praeger. Str. 369-389.
10. Post, P. The Modern Pilgrim : a Study of Contemporary Pilgrim's Accounts. // *Ethnologia Europea.* 24(1994), str. 85-100.

* * *

5) Naziv predmeta: Štovanje svetaca u pučkoj pobožnosti

Nastavnik: dr. sc. Marijana Belaj

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i vlastitog istraživanja

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Ovo je izborni predmet modula. U njemu se detaljnije razrađuju neki problemi načeti u jezgrenom predmetu. Glavne jedinice su:

- uvodno objašnjenje sadržaja predmeta i načina rada; okvirne definicije osnovnih pojmova (*pučka pobožnost, svetac, kult*);
- povijest i oblici štovanja svetaca (uopće te posebno u pučkoj pobožnosti);
- sveci zaštitnici u hrvatskoj pučkoj pobožnosti;
- oblici komunikacije sa svecima zaštitnicima;
- aspekti štovanja svetaca zaštitnika;
- štovanje nekanoniziranih svetaca.

Obrađivat će se pojedini važni teorijski pristupi problematici štovanja svetaca u pučkoj pobožnosti. Naglasci u procesu nastave:

- prikupljanje gradiva o odabranome problemu (terensko istraživanje; postojeće arhivirano ili objavljeno gradivo),
- kritičko razmatranje građe i oblikovanje vlastita preliminarnog suda,
- kritičko čitanje relevantnih teorijskih tekstova s diskusijom,
- donošenje "konačnoga" zaključka.

Rad svakog postdiplomanda rezultira pisanim tekstom i prezentiranjem zaključaka, a po mogućnosti je usmjeren na temu koju namjerava obraditi u disertaciji.

Cilj predmeta je razvijati kritičko promišljanje različitih pristupa i poznatoga gradiva u smjeru produblivanja i upotpunjavanja dosadašnjih spoznaja o ulozi, mjestu i značenju svetaca zaštitnika u životu vjernika.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Christian, W. A., Jr. *Person and God in a Spanish Valley*. Princeton : Princeton University Press, 1989. Str. 44-113 (poglavlje „The saints: shrines and generalized devotions“), 114-187 (poglavlje „Person and God“)
2. Hoško, F. E. *Temeljni oblici štovanja svetaca tijekom povijesti Crkve*. // *Franjevci i poslanje Crkve u kontinentalnoj Hrvatskoj* / ur. Franjo Emanuel Hoško. Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 2001. Str. 363-379.

B. Dopunska:

1. Bajsić, V. *Osjećaj za čudo i čudesno kao sastavni dio štovanja svetaca*. // *Bogoslovna smotra*. 44, 1(1974), str. 53-58.
2. Behar, R. *The Struggle for the Church : Popular Anticlericalism and Religiosity in Post-Franco Spain*. // *Religious Orthodoxy and Popular Faith in European Society* / ur. Ellen Badone. Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1990. Str. 76-112.
3. Belaj, M. *Sveci zaštitnici u hrvatskoj pučkoj pobožnosti*. Zagreb : Filozofski fakultet, 2006. (doktorska disertacija)
4. McKevitt, C. *San Giovanni Rotondo and the Shrine of Padre Pio*. // *Contesting the Sacred : the Anthropology of Christian Pilgrimage*. London : New York : Routledge, 1991. Str. 77-97.
5. Rigelhaupt, J. F. *Religious action in Portugal*. // *American Anthropologist*. 75, 3(1973), str. 835-851.

6) Naziv predmeta: Pučka religioznost, moderna religioznost, *New Age*

Nastavnik: dr. sc. Torunn Selberg

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: engleski

Trajanje: 15 sati

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskog rada

Ciljevi predmeta: Studenti bi trebali steći bolji uvid u razloge iz kojih su pojedina vjerovanja i shvaćanja opisana kao pučka/popularna ili narodna. Kolegij će pokušati odgovoriti na sljedeća pitanja: s kojih se polazišta stvaraju takve definicije; koji su oblici religijskog izričaja u modernom društvu definirani kao pučki ili popularni; kakva je veza između termina tradicijsko vjerovanje, praznovjerje i ideje *New Age*-a; može li *New Age* biti definiran kao oblik popularne religije u modernom društvu.

Nastavne metode: Predstaviti će se najvažniji pristupi istraživanju *New Age*-a ili oblika moderne pučke/popularne religioznosti. Studente će se poticati na kritička čitanja literature. Također će se pažnja posvetiti skupljanju podataka o *New Age* pokretima te njihovoj analizi. Primjeri na kojima će se bazirati kolegij dolaziti će iz norveškog kulturnog konteksta, dok će se studente upućivati da pronalaze vlastite primjere iz hrvatske kulturne stvarnosti, te da zasnivaju svoje seminarske izvještaje na sličnim studijima slučaja.

Sadržaj kolegija: Predavanja i seminari na ovom kolegiju će obuhvatiti slijedeće teme:

- a. što je *New Age* i moderna religioznost
- b. *New Age* kao oblik (post)moderne popularne religije
- c. tradicijski i novi oblici popularne religije u modernom društvu
- d. tradicijske naracije o iscjeljenju u modernm društvu
- e. predodžbe o prošlosti i tradicija u novoj religioznosti.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Heelas, P. *The New Age Movement : the Celebration of the Self and the Sacralisation of Modernity*. Oxford : Blackwell, 1996.
2. *Religion, Modernity and Postmodernity*. / ur. Paul Heelas. London : Blackwell, 1998.
3. Hanegaaff, W. J. *New Age Religion and Western Culture : Esotericism in the Mirror Secular Thought*, New York : State university of New York Press, 1998.
4. *Beyond New Age : Exploring Alternative Spirituality*. / ur. Steven Sutcliffe, Marion Bowman. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2000.

B. Dopunska:

- u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

7) Naziv predmeta: Vještice, magija i popularni sustavi znanja – globalne perspektive

Nastavnik: dr. sc. Torunn Selberg, dr. sc. Nils Gilje

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: Engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet modula "Tradicijska vjerovanja i svjetonazor"

Oblik nastave: kombinacija predavanja, seminara i terenskog rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Ovo je izborni predmet unutar doktorskog studija etnologije i kulturne antropologije. Osnovni cilj kolegija je steći bolje razumijevanje praksi i vjerovanja u vještice, magiju, te popularnih i tradicijskih sustava znanja iz globalne perspektive. Komparativni pristup tim kulturnim oblicima činiti će važan dio ovog kolegija. U kolegiju će se obrađivati brojne studije slučaja iz europskih i izvan-europskih kultura, ali će se kolegij većinom koncentrirati na vještičarenje u ranom modernom dobu u Europi. Jedan od važnih ciljeva jest spoznati povijesni razvoj progona vještica i načina na koji su ti procesi završeni u 18-om stoljeću. Predavanja će se također pozabaviti načinom na koji je vještičarenje postalo dijelom popularnih sustava znanja i magijskog pogleda na svijet. U kolegiju će studenti biti upoznati sa novim teoretskim razmatranjima te teme, uključujući pitanja koja se tiču roda i seksualnosti (primjerice, muškaraca vještaca). Od studenata se očekuje dovoljno znanje engleskog jezika da mogu čitati stranu literaturu, slijediti predavanja i sudjelovati u raspravama na engleskom.

Slijedeće točke u grubim crtama naznačuju teme koje će se obraditi u kolegiju. Preciznije određivanje tema ovisiti će o literaturi koju studenti sami odaberu, njihovim terenskim istraživanjima i znanstvenim interesima. Važno je da studenti sudjeluju u definiranju i planiranju konačnog sadržaja ovog kolegija. Neke od važnijih tema su:

- a. Uvod i definiranje osnovnih ciljeva kolegija
- b. Predstavljanje doktorskih projekata sudenata
- c. Analiza i kritičko promišljanje osnovnih koncepcata kao što su vještičarenje, magija, popularni sustavi znanja
- d. Predstavljanje novih istraživanja na temu vještica i magije – granice istraživanja
- e. drugačiji logički slijed i razvoj progona u zapadnoj i jugoistočnoj Europi
- f. vještičarenje i magija danas (afričke perspektive)
- g. otpori progону vještica
- h. pitanje roda u istraživanju vještičarenja

Ostale teme će biti uvedene u odnosu na interes polaznika. Studentima će biti predstavljene funkcionalistički i moderni interpretativni poststrukturalistički pristupi vještičarenju. Naglasak će se u seminarima staviti na:

- a. analize tekstova i arhivskog materijala
- b. propitivanje terenskog rada, studija slučaja, komparativnih pristupa
- c. propitivanje preliminarnih tekstova (nacrt članka, poglavlja, itd.)
- d. kritičko propitivanje teoretskih i metodoloških teksova

Literatura:**A. Obvezna:**

1. The Athlone History of Witchcraft and Magic in Europe (Volume 5: The Eighteenth and Nineteenth Centuries). / ur. Bengt Ankarloo, Stuart Clark, William Monter. London : The Athlone Press, 2003.
2. Behringer, W. Witches and Witch-Hunts : a Global History. Cambridge : Polity, 2004.
3. Indigenous Knowledge and the Integration of Knowledge Systems. / ur. Catherine Odora Hoppers. Claremont : New Africa Books, 2002.
4. Beyond Rationalism : Rethinking Magic, Witchcraft and Sorcery. / ur. Bruce Kapferer. New York : Berghon, 2002.
5. Witch Beliefs and Witch Hunting in Central and Eastern Europe (Conference in Budapest, Sept 6-9, 1988). Special Issue of Acta Ethnographica Hungarica: an International journal of ethnography, : Special issue of Acta Ethnographica Hungarica. 37 (1991/1992), str. 490.
6. Witchcraft in Europe 400-1700. : documentary History. / ur. Charles Kors, Edward Peters. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 2001.
7. Niehaus, I. Witchcraft, Power and Politics : Exploring the Occult in the South African lowveld. London : Pluto Press, 2001.

B. Dopunska:

u dogovoru s nastavnikom, ovisno o specifičnim interesima doktoranda

* * *

8) Naziv predmeta: Religija, identitet, organizacija

Nastavnik: dr. sc. Goran Pavel Šantek

ECTS-bodovi: 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan, ljetni semestar

Status kolegija: izborni predmet modula Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor

Oblik nastave: predavanja i seminar

Ovaj se kolegij izvodi u opsegu od 15 sati (2 sata tjedno) i to kao 1 sat predavanja i 1 sat seminara tijekom 7 tjedana, s iznimkom prvoga tjedna u kojemu će se održati ½ sata predavanja i ½ sata seminara.

Uvjeti za upis kolegija: Nema

Cilj kolegija: Cilj je kolegija studente pobliže upoznati s nekima od glavnih tema suvremene antropologije religije (problem definiranja religije i interpretiranja s njom povezanih fenomena, putovi oblikovanja i formaliziranja religijskih organizacija, religija kao sredstvo sakralizacije ljudskoga identiteta). Od studenata se očekuje da stečeno znanje aktivno primjene prilikom vlastitoga istraživanja te pokažu u obveznom seminarskom radu, raspravama na nastavi te završnom ispitu.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Ovo je izborni predmet modula «Tradicijsko

vjerovanje i svjetonator» i kao takav predstavlja dopunu znanja stečenih na drugim (temeljnim i izbornim) kolegijima ovoga modula.

Korištene metode: Predavanja, rasprave o iznesenom na predavanjima, studentsko pisanje reakcijskih tekstova na izabrane teme, seminarski rad zasnovan na vlastitome istraživanju studenata te individualni rad nastavnika sa studentima.

Sadržaj kolegija: U kolegiju će se dijaloški, na temelju antropoloških teorija, reprezentativnih tekstova, etnografskih zapisa i vlastitih terenskih istraživanja studenata promišljati procesi nastanka i ustrojavanja religijskih organizacija. Osobita će se pažnja posvetiti procesima kojima se institucionaliziraju karizmatski religijski pokreti, dakle oni nastali u direktnom kontaktu osnivača sa svetim. Pomno će se razmotriti kako ovakvi pokreti zadobivaju strukturu i hijerarhiju te formaliziraju ritualni život. U drugomu dijelu kolegija predstaviti će se načini na koje sudjelovanje u religijskim obredima može promijeniti ljudsko samopoimanje, tj. razmotriti će se načini na koje intenzivno participiranje u ritualima izaziva stvaranje novoga ljudskoga identiteta, ovoga puta izraženoga u svetim karakteristikama. Kroz cijelo vrijeme trajanja kolegija, a osobito u njegovu uvodnom dijelu, studenti će se upoznavati sa suvremenim kritikama i redefiniranjima pojma religija te recentnim pokušajima njezinoga antropološkog određenja.

Plan rada:

1. tjedan (½ sata predavanja i ½ sata seminara):

uvodni pregled sadržaja kolegija, objašnjenje načina rada, korištenih metoda, preciziranje studentskih obveza, dogovor o provođenju vlastitoga istraživanja, određivanje rokova za prezentiranje seminarskih izlaganja i predaju seminarskog rada.

U seminaru će se studenti predstaviti nastavniku te iskazati vlastite pobude za upis ovoga kolegija.

2. tjedan (1 sat predavanja i 1 sat seminara):

kratki pregled klasičnoga antropološkog definiranja religije, uz ukazivanje na teorijski kontekst unutar kojega su ova shvaćanja nastala i terenska istraživanja koja su za ova određenja dala građu. U seminaru će se ukratko predstaviti izvorni radovi antropologa religije te raspravljati o njihovim shvaćanjima religijskoga.

3. tjedan (1 sat predavanja i 1 sat seminara):

suvremeno antropološko određenje religije; studenti će se upoznati s recentnim, npr. kognitivnim, identitetnim i operacionalnim definicijama religije, te kritikama njih i samoga pojma religija.

U seminaru će se predstaviti reprezentativni radovi na temu predavanja te će se o njima raspravljati.

4. tjedan (1 sat predavanja i 1 sat seminara):

religija i proces ljudske identifikacije; upoznavanje studenata s ulogom koju religija može imati prilikom oblikovanja predodžbi o općenitom uređenju svijeta, ljudskoj egzistenciji i čovjekovu sebstvu.

U seminaru će se predstaviti reprezentativni radovi na temu predavanja te će se o njima raspravljati.

5. tjedan (1 sat predavanja i 1 sat seminara):

sakralizacija identiteta: izražavanje vlastitoga identiteta u svetim karakteristikama; na konkretnim slučajevima razmotrit će se uloga religije kao sredstva nove i sakralne identifikacije, odnosno putovi kojima religija sudjeluje u novom i svetom definiranju osobnoga identiteta ljudi koji joj se posvećuju.

U seminaru će se predstaviti reprezentativni radovi na temu predavanja te će se o njima raspravljati.

6. tjedan (1 sat predavanja i 1 sat seminara):

religijsko organiziranje; upoznavanje studenata s načinima na koje se neposredan i osoban odnos sa svetim usustavljuje, odnosno kako se formalizira religijska komunikacija te strukturira i oblikuje religijska organizacija.

U seminaru će se predstaviti reprezentativni radovi na temu predavanja te će se o njima raspravljati.

7. tjedan (1 sat predavanja i 1 sat seminara):

religijska organizacija i osobna religioznost; ukratko će se razmotriti različiti načini funkcioniranja religijskih organizacija te njihov odnos spram religijskih inovacija, različitosti te osobne religioznosti.

U seminaru će se predstaviti reprezentativni radovi na temu predavanja te će se o njima raspravljati.

8. tjedan (1 sat predavanja i 1 sat seminara):

završna razmatranja; ukratko će se razmotriti razlozi suvremene relevantnosti religije, odnosno neostvarivanja prosvjetiteljskih predodžbi o njezinu skorom iščeznuću.

U seminaru će studenti predstaviti rezultate vlastitih istraživanja nastalih u sklopu rada na ovom kolegiju.

Literatura:

Obvezatna

1. Bowie, F. The Anthropology of Religion : an Introduction. Oxford: Blackwell, 2000. (odabrana poglavlja)
2. Magic, Witchcraft and Religion : an Anthropological Study of the Supernatural / ur. Arthur C. Lehmann, James E. Myers. Mountain View, Mayfield Publishing, 1997. (odabrana poglavlja)
3. Pandian, J. Culture, Religion, and the Sacred Self : a Critical Introduction to the Anthropological Study of Religion. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1991.
4. Weber, M. Sociologija religije. Zagreb : Kruzak, 2000. (odabrana poglavlja)

Dopunska

1. Bell, C. Ritual Theory, Ritual Practice. Oxford : Oxford University Press, 1992. (odabrana poglavlja)
2. Douglas, M. Čisto i opasno : antropološka analiza pojmova nečistoće i tabua. Zagreb : Algoritam, 2004. (odabrana poglavlja)
3. Gellner, D. Anthropological Approaches. // Approaches to the Study of Religion / ur. Peter Connolly. London : Cassell, 1999. Str. 10-40.
4. Šantek, G. P. Religijska zajednica, obred prijelaza i rutinizacija. // Etnološka tribina. 27/28, 2005, str. 39-52.

Način polaganja ispita:

Od studenata se očekuje: redovito pohađanje i priprema zadane literature, sudjelovanje u raspravama i radu seminara, prezentiranje seminarskih izlaganja, predaja i usmeno izlaganje seminarskog rada koji se temelji na vlastitom terenskom istraživanju te polaganje završnoga pismenog i usmenog ispita.

Nabrojene aktivnosti sačinjavaju konačnu ocjenu prema sljedećim odnosima:

Aktivnost u radu seminara:	10%
Vrsnoća seminarskih izlaganja:	10%
Izrada i izlaganje seminarskog rada:	20%
Završni pismeni ispit:	40%
Završni usmeni ispit:	20%

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Institucionalna evaluacija putem studentske ankete.

* * *

9) Naziv predmeta: Slavenski pučki proroci i sveci

Nastavnik: dr. sc. Žarko Španiček

ECTS bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski, po potrebi engleski

Trajanje: 15 sati

Status: izborni predmet u sklopu modula "Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor"

Oblik nastave: kombinacija predavanja i seminarskoga rada

Uvjeti za upis predmeta: nema

Sadržaj predmeta: Okvirni sadržaj predmeta jest:

1. Uvod: Teorijski kontekst i polazišta: Tradicionalna i suvremena hrvatska etnologija i "otkriće" pučke pobožnosti kao novog i poticajnog područja istraživanja.
2. Slavonki pučki proroci i sveci:
 - a) Predstavljanje teme i pregled dosadašnjih, uglavnom historiografskih istraživanja.
 - b) Građa: prikupljanje, sistematiziranje i predstavljanje.
 - c) Pristup istraživanju: određivanje metodičkog pristupa i postavljanje istraživačkog problema. Komparativna analiza građe uz korištenje rezultata historiografskih, teoloških, antropoloških i povijesno-književnih istraživanja.
3. Dosezi i perspektive. Analiza rezultata istraživanja na tri razine:
 - a) Rezultati istraživanja teme u užem smislu: crkveni i pučki sveci; pučki profetizam i judeo-krcanske profetske tradicije;
 - b) Pučka pobožnost u svjetlu spoznaja o pučkim prorocima i svecima;

- c) Pučka pobožnost u okviru tradicijske kulture;
- d) Mogućnosti daljnjeg istraživanja teme u hrvatskim i europskim povijesnim znanostima; pregled novih istraživanja i njihovih rezultata.

Cilj predmeta je studente upoznati s oblikovanjem teorijskih polazišta i poticaja, s načinom prikupljanja podataka i građe, postavljanjem problema i rezultatima istraživanja jedne konkretne teme unutar proučavanja pučke pobožnosti.

Literatura:

A. Obvezna:

1. Španiček, Ž. Slavonski pučki proroci i sveci: studija iz pučke pobožnosti Slavonije. Slavonski Brod : Hrvatski institut za povijest ; Osijek : Grafika , 2002

B. Dopunska:

1. Religious Orthodoxy and Popular Faith in European Society. / ur. Ellen Badone. Princeton : Princeton University Press, 1990.
2. Gurevič, A. Problemi narodne kulture u srednjem veku. Beograd : Grafos, 1987.
3. Hoško, F. E. Sadržajne i povijesne odrednice razvoja i istraživanja pučke pobožnosti. // Bogoslovska smotra. 2-3(1983), str. 194-206.
4. Le Goff, J. Civilizacija srednjovjekovnog Zapada. Zagreb : Golden marketing, 1998.

* * *

10) Naziv kolegija: Tradicijsko vjerovanje i svjetonazor

Nastavnik: dr. sc. Mirjam Mencej

ECTS-bodovi: 5 bodova

Jezik: hrvatski

Trajanje: 15 časova

Status: izborni

Oblik nastave: predavanja

Uvjeti za upis kolegija: nema

Cilj kolegija: Študent bo spoznal čarovništvo kot večplasten kompleksen fenomen, ki ga je mogoče razlagati na ravni ideologije in socialnih odnosov znotraj skupnosti, a tudi v okviru različnih verovanjskih paradigem in temeljnih konceptov evropskega tradicijskega pogleda na svet. Spoznanja o različnih vidikih obravnavanega fenomena bo lahko uporabil tudi pri raziskavah drugih tradicijskih verovanj, tako na terenu kot tudi pri kasnejših analizah gradiva.

Korištene metode: Predavanja, diskusije.

Sadržaj kolegija: Jedro tega sklopa predavanj bodo evropska verovanja o čarovništvu, ki jih bomo osvetlili z različnih perspektiv. Pokazali bomo na socialne aspekte čarovništva, na različne hipoteze o njegovem izvoru, opozorili na preplet z drugimi verovanjskimi paradigami ter na tradicijske predstave o ljudeh z nadnaravnimi sposobnostmi. Ob tem se bomo dotaknili različnih konceptov duše (dvojnika), posebnih značilnosti rojstva magijskih specialistov, oblik srednjeevropskega šamanizma in njihovega prepleta s paradigmo čarovništva. Na koncu bomo spoznali nekatere

novejše raziskave evropskega tradicijskega vaškega čarovništva in kot primer (case study) prikazali rezultate terenske raziskave vaškega čarovništva na meji Slovenije in Hrvaške. Pokazali bomo različne funkcije pripovedi o čarovništvu ter na mitološke predstave o prostoru in času v ozadju teh pripovedi ter obenem opozorili na različne probleme in vprašanja, ki se zastavljajo pred etnologom med terensko raziskavo čarovništva.

Glavni sklopi predavanj bodo obsegali naslednja področja:

1. Čarovništvo – socialni vidik
2. Šamanistične predstave izza socialne plati čarovništva
3. Sodobne raziskave evropskega tradicijskega čarovništva; raziskava tradicijskega čarovništva na meji Slovenije in Hrvaške

Literatura:

A. Obvezna

Študenti morajo tekste prebrati pred prvim oz. drugim predavanjem in priti pripravljeni na predavanja!

1. Alver Bente Gullveig 1989: Concepts of the Soul in Norwegian Tradition. V: *Nordic Folklore, Recent Studies*. Reimund Kvideland, Henning K. Sehmsdorf, ur., in cooperation with Elizabeth Simpson. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press. Str. 110-27.
2. Blécourt, Willem de 1999 'The Witch, her Victim, the Unwitcher and the Researcher: The Continued Existence of Traditional Witchcraft.' V: *Witchcraft and Magic in Europe: The Twentieth Century, The Athlone History of Witchcraft and Magic in Europe Vol. 6.*,
3. Bengt Ankarloo, Stuart Clark, ur. London: The Athlone Press., str. 141-219
4. Favret-Saada, Jeanne 1980 *Deadly Words, Witchcraft in the Bocage*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Foster, George M. 1965 'Peasant Society and the Image of Limited Good, *American Anthropologist* 67, No. 2: 293-315.
6. Ginzburg, Carlo 1992 *Ecstasies, Deciphering the Witches' Sabbath*. London: Penguin Books.
7. Klaniczay Gábor 1990: *The Uses of Supernatural Power, The Transformation of Popular Religion in Medieval and Early-Modern Europe*, Cambridge: Polity Press, 129-50
8. Macfarlane, Alan 1970 *Witchcraft in Tudor and Stuart England, A regional and comparative study*. London: Routledge & Kegan Paul.
9. Pócs, Éva 1989 *Fairies and witches at the Boundary of South-Eastern and Central Europe*. Helsinki: FFC 243
10. Pócs, Éva 1999 *Between the Living and the Dead, A Perspective on Witches and Seers in the Early Modern Age*. Budapest: Ceupress.
11. Pina-Cabral, João de 1986 *Sons of Adam, Daughters of Eve, The Peasant Worldview of Alto Minho*. Oxford: Claredon Press, 174-86.
12. Schöck, Inge 1978 *Hexenglaube in der Gegenwart, Empirische Untersuchungen in Südwestdeutschland*. Tübingen: Tübinger Vereinigung für Volkskunde.
13. Vaz da Silva Francisco 2003: Iberian Seventh-Born Children, Werewolves, and the Dragon Slayer: A Case Study in the Comparative Interpretation of Symbolic Praxis and Fairytales, *Folklore* 114, 335-353.

Način polaganja ispita: usmeni izpit ili seminarski rad

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: anketa

**PROGRAM POSLIJEDIPLOMSKOGA DOKTORSKOG STUDIJA ETNOLOGIJE I
KULTURNE ANTROPOLOGIJE**

Glavni sastavljač:

Dr. sc. Vitomir Belaj, red. prof.

Suradnici u pripremi:

Doc. dr. sc. Tihana Petrović Leš

Doc. dr. sc. Tomislav Pletenac

Doc. dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević

Lektura i korektura:

Petra Kelemen, prof.

Sanja Lončar, prof.

Prijevod na engleski:

Dr. sc. Tanja Bukovčan

Planer analitičar:

Božena Jurčić

Zagreb, svibanj 2006. godine.

Revizija Programa obavljena 2009. godine.